

Малюнок Вадима Шевченка

В "нашому" інформаційному просторі

РОСІЙСЬКА РУЛЕТКА

Вітаємо Вас, дорогі читачі "Слова Просвіти"!

Пропоную розпочати нашу сьогоднішню розмову з... арифметики. Взявши першу-ліпшу газету, що друкує програми всіх популярних телеканалів, підкресліть і порахуйте назви та кількості передач, підготовлених російськими телекомпаніями та російськими тележурналістами, які значаться в українському ефірі в найпривабливіший час. Вийде приблизно ось так: "Кохання з першого погляду", "Велике прання", "Слабка ланка", "Що хоче жінка", "Світ сім'ї від А до Я", "Поле чудес", "Городок", "Сміхопанорама", "Аншлаг, аншлаг", "Розумники й розумниці", "Російська рулетка", "Недавно" з Леонідом Парфеновим, "Народ проти" з Дмитром Дібровим, "Глобальні новини" від Павла Глоби, "Свобода слова" від Дмитра Кисельова, "Діканька" в авторстві і під орудою Якубовича, "І до, і після" Володимира Молчанова... Далі рахуйте самі, це ще не кінець. Не маємо на меті рецензувати кожну з цих програм, прискіпливо оцінювати заслуги і вади ведучих та вартість роботи тележурналістів, хоча така розмова давно назріла, і її варто було б провести на державному рівні, із залученням Держкомінформу, Національної Ради з питань телебачення, експертів та широкої громадськості. Думаю, що висновок високого зібрання не надто б розбігався із моїми враженнями: середній міщанський рівень, уникання болючих проблем сьогодення, зубоскальство, постійна підтримка "совка" у його маленьких прагненнях скуштувати хоч окрайчик від великого солодкого пирога "володарів життя"... А, окрім того, високомайстерна гра з підсвідомістю "маленького українця": все у "Великій Раші" розумніше, талановитіше, дотепніше, аніж тут, на окраїні, на Україні. Подивитися, то нікому розпи-

тати у Богдана Ступки про його життя і творчість, окрім В. Молчанова. І байдуже, що український варіант "І до, і після" набагато слабкіший від молчанівського продукту десятирічної давності на російському TV, — а що ж ви хочете, якщо навколо — хохляндія... Лукавлять власники і керівники каналів, твердячи, що на створення українських авторських програм у них не вистачає ні коштів, ні творчих кадрів, — переконана, що кожна наймана російська програма обходиться набагато дорожче, ніж наша авторська. А щодо творчих українських можливостей, то практика студії "1+1" (особливо хочеться відзначити режисера Андрія Дончика) доводить, що вітчизняних своїх знахідок не бракує. Отож справа значно прозаїчніша: ті, хто володіє телевізійним інформаційним простором, не зацікавлені, аби він був українським і національним. Більше того, — протистоять цьому і знаходять повне розуміння в російському телевізійному господарстві, — не тому, що наші сусіди безкорисливі щедрі, а тому, що це улягає державним інтересам Росії. Ні, це не мої підозріливі вигадки. Досить переглянути бо-дай одного дня російські газети, аби збагнути, що знаменита і вже анекдотична фраза Бориса Єльцина "Каждое утро спроси себя: что я сделал для Украины?" не така вже й пустопорожня. Журналісти Російської Федерації нині лише вряди-годи впадають в гнівно-саркастичний тон останніх років минулого сторіччя типу "Эти хохлы еще пожалуют...", — натомість з'являється серйозна аналітика: адже уявімо, що Україна дійсно закриває свої кордони (та ще й Білорусія!), і Росія залишається надійно законтсервованою на "азійському векторі". Газовий вентиль, який може бути прикритим, закритим чи навпаки, від-

ЗІ ЩОДЕННИКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

критим, — аргумент переконливий, але не аж настільки, аби "стояти перед тим вентилям на колінах", як сказав колись наш колоритний Іван Плющ. Бо й "вентиль", і окупований український інформаційний простір — це серйозні російські ресурси впливу на Україну, на її державність і самостійність. Бо поки що все свідчить про те, що ми — незалежні, але не самостійні, — уподібнені до підлітка, який декларує свою незалежність, але боїться користатися нею вповні і серйозно. Росія інтеграційну політику СНД розуміє як повне повернення свого впливу і влади — економічної та ідеологічної. Окрім газу та нафти, що вже не потребує коментарів, російський бізнес активно створює транснаціональні промислово-фінансові групи, тобто багато наших високотехнологічних виробництв уже, м'яко кажучи, не наші. Російський капітал давно вже — над міждержавними угодами — інтегрує Україну в Росію. Приватизація швидко доконає цю справу, і тисячі українських робітників та інженерів стануть (і вже є!) працівниками російських по суті і духу підприємств.

Якщо врахувати й майбутню приватизацію родючих українських чорноземів, то принцип "твое — також мое" у суспільських стосунках поновиться з подвійною силою. Росія, яка ось уже стільки років перебуває в стані громадянської війни і рахунок жертв серед своїх громадян веде на тисячі, стала поміркованою і не такою нахабно-рішучою, як деякий час тому (найкраща ілюстрація — Крим).

Створення проросійського інформаційного простору, якщо ширше розплющити очі, — продумана облога України, витворення своєрідного культурно-мовного простору, в якому державна українська мова

постійно зазнає втрат, витісняючись мовою Якубовича, Кисельова, Молчанова, Парфенова, Діброва. Всі знають ефект професійного ведучого — він стає своїм у вашому домі. Отож і мова його не чужа, своя, чимдалі зрозуміліша і "своїша"... "Бандитський Петербург" своїший, аніж перемоги шерифа із Монтані.

У Росії вистачить паперу, аби закидати українські прилавки своєю газетною та книжковою продукцією, наповненою проросійським змістом. Теле- і радіоефіри, сповнені російських імен та репертуару, підтримують совковські мізки у їхній зомбованій вірі, що у Москві все краще, значиміше, професійніше... І, скажіть мені, навіщо нашим дітям уроки російської, якщо 24 години на добу вони чують російську?!

Безперечно, наші державці все це знають і бачать. Без сумнівів, їхня інформація про справжній стан речей в інформаційному просторі набагато об'ємніша і глибша, аніж моя. І, звичайно ж, їм відомо, що "російська рулетка" — це не лише гра із симпатичним ведучим Пельшем. Російська рулетка — це наган, приставлений до скроні, з барабаном, в якому гуляє справжня куля, що несе смерть. Смерть ніколи не була грою для цілої держави. Навіть для такої, що дозволяє відчутти холодне хекання кулі у скроні 48-ми мільйонам своїх громадян.

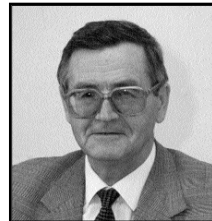
Любов ГОЛОТА

Сьогодні в номері:

Олег СОСКІН: "Кожен обов'язково відповідатиме за свої вчинки"

стор. 4

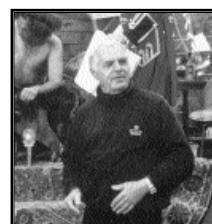
Іван ДЗЮБА: "Література під зорею Шевченка"

стор. 6

Лілія САНДУЛЕСА: "Пісні, осяяні любов'ю"

стор. 11

Юрій ІЛЛЕНКО: "Кінематограф хворий, але я — не лікар!"

стор. 15

НАШ ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС — 30617

ГЕНДЕР ДОПОМОЖЕ НЕ ТІЛЬКИ ЖІНКАМ

“Гендер”, “гендерна рівність”, “консорціум” — для багатьох ці слова невідомі, як і те, що багато людей не розуміє: для чого існує громадська організація і що людина в ній знаходить. Розмова з активісткою жіночого громадського руху Русланою Безпальчою, сподіваємося, допоможе досягнути ці поняття.

— Отже, пані Руслано, наша перша частина розмови матиме філософське забарвлення. То для чого, на Вашу думку, люди створюють громадські організації? Яка філософія сьогоднішнього громадського руху?

У тоталітарному суспільстві люди об'єднуються часто за принципом — щоб вижити, щоб “не пропасть поодинокі”. У вільній благополучній атмосфері люди стають більш індивідуальні й незалежні. Але людина створена як істота суспільна. І бажає вона того чи ні, потребує спілкування, і її тягне до громади. Вона може себе виявити переважно у громаді. Різноманітні громадські об'єднання, організації, клуби — це нові громади на новому витку нашого життя. Вони дають можливість сучасній людині, що звільнилася від пут страху та залежності від радянського державного монстра, стати людиною з багатьма потребами і можливостями. Людина стала багатомірною, не знищила свою особистість в “советській общности”, а стала багатогранником. Громадське життя дає їй можливість задовольнити ту свою особистісну грань, яку вона бажає. І, отже, ці різновиди організацій, ці “нові громади” дають можливість сьогоднішній людині вповні себе реалізувати, виявити себе по-різному і проявити іншу грань свого характеру, вдачі, світобачення, задовольнити свої потреби. Коли ми говоримо про комп'ютеризацію, про можливу роботу вдома по Інтернету, то ми повинні говорити про посилення і збільшення кількості “нових громад”. І це закон людського існування, як біологічного, так і соціального. Це потрібно зрозуміти, врахувати і вже сьогодні на нього працювати. Громадянське суспільство, про яке так люблять сьогодні говори-

ти, це і є різнопланові громадські об'єднання, “нові громади”, які задовольняють нормальну людську потребу у спілкуванні і щасті. Бо одне із визначень щастя є таке: ЩАСТЯ — ЦЕ КОЛИ ТЕБЕ РОЗУМІЮТЬ. Тому громадське життя я розумію, передусім, саме як таке щастя, як розкіш людського спілкування. Я бажаю спілкуватися і буду щаслива у такому спілкуванні та спільній праці. Світ стане кращим від цього...

А вже потім можна розуміти громадські об'єднання як захист прав людини чи захист довкілля, сприяння розвитку національних ремесел чи економічних інтересів.

Сонм тренерок

— Нарешті в Україні з'явилися жінки, які активно формують новий соціальний простір, намагаючися змінити посттоталітарне суспільство. Отже, до якої “ нової громади ” вас прибив попутний вітер?

— Ну, вітер, скажімо, я створюю собі сама. Так само, як і корабель, море та ... все інше. А організація, до якої я ввійшла, це “скромне” об'єднання 208 організацій з усіх двадцяти п'яти областей України, що називається Всеукраїнська громадська організація “Жіночий консорціум України”.

Пані Руслана під час занять

— Чому саме така назва?

— Тому що саме слово “консорціум” означає велике об'єднання. А оскільки наша всеукраїнська громадська організація — це відкрита, демократична коаліція значної кількості недержавних організацій України, то саме така назва на установчих зборах нашим активісткам видалася найбільш прийнятною.

— А що за організації стали вашими членами? Яка мета їх об'єднала?

— Ці жіночі організації досить різні: і правозахисні, і екологічні, і ті, що займаються економічним розвитком жінок... Кожна організація має свою мету. А ось головну мету нашої спільної діяльності, на мій погляд, ми вбачаємо у побудові в нашій країні нового суспільства — партнерства та співробітництва.

— Як же конкретно цього досягнути?

— Є і більш конкретні цілі нашої коаліції: залучення гро-

мадськості України до активної діяльності, активізації громадського руху для досягнення гендерної рівності в Україні та захист прав людини незалежно від статі, національності, віку, фізичного здоров'я, шлюбного статусу та ін. Для цього ми знаходимо себе у різноманітних програмах, створюємо нові, робимо конкретні кроки та активні спільні дії щодо захисту жіночих, людських прав та поліпшення ситуації щодо гендерної рівності в Україні.

— Ось і з'явилася це ключове слово “гендер”. То що ж таке “гендер”?

— Термін “гендер” означає стать як соціальне поняття і явище, тобто гендер ми можемо розглядати як соціальну стать. Чоловік і жінка — культурний продукт суспільства, який формується все життя людини. Від народження і через усе життя людини сім'я, близькі і друзі, все її оточення виховують і формують з людини чоловіка чи жінку. Невпинно і жорстко формують стереотипні ролі чоловіка і жінки, які і суспільство, і їхні носії починають вважати вродженими, споконвічно властивими жінці чи чоловікові з моменту народження. Насправді від факту народження ми успадковуємо лише стать та ставу відмінність. А традиційні чоловічі і жіночі ролі нам нав'язуються через одяг і поведінку (змалечку у дітей вже різний одяг, різні іграшки, потім — різні обов'язки в родині); через формування різних психологічних якостей (сім'я і школа заохочують розвиток одних якостей і притлумлюють інші залежно від того, хлопчик це чи дівчинка); через розвиток здібностей дівчат і юнаків у визначеному напрямку; через настанови чоловікам і жінкам займатися різними видами діяльності, мати різні професії і т.д. Отже, саме так закладаються та формуються в людські риси характеру, його або її мрії й сподівання, планування свого власного життя. Все це потім видається за “природне”, дане людині від природи, єдино можливе.

Анастасія БЕЗПАЛЬЧА
Фото автора

ПОЕЗІЯ

Марія ЛЮДКЕВИЧ

ПОЕЗІЇ З ЦИКЛУ “НЕ ЗАПІЗНИЙСЯ, ГОСПОДИ!”

НАШ ЧОВЕН ПЛИВЕ

Нехай же буде слава Твоя Господня,
Хай навіки ділами своїми радіє
Господь!
Він погляне на землю —
й вона затремтить,
доторкнеться до гір —
і димують вони.
Псалом 103 /104/

“Він погляне на Землю — й вона затремтить,
Доторкнеться до гір — і димують вони”.
І красою здивованих аж душа защемиць,
Як природа у віщі вростатиме сні.

Мої гори синенькі, не надивлюсь на вас,
Небеса підпираєте — до Творця звідси ближче.

Я потоками йду — хочу зміряти час,
Що тікає від мене то глибше, то вище.

Хто я, Господи, тут, де сюркоче трава
І сивіють печалі людські — аж до обрію?
Вигасає любов і болить голова,
Вся надія на тебе, мій Господи добрий.

Глянь на край мій занедбаний — і він оживе!
Покропи всіх байдужих живою водою.
Ти забув про нас, Отче?! Наш човен пливе,
В водах часу пливе, поспіша за тобою.

СОСНИ НАД ПОТОКАМИ

Будьте сильні і хай
буде міцне ваше серце,
усі, хто надію покладає
на Господа.
Псалом 30 /31/

Білий храм, помережаний сріблом,
Височить серед гір і долин.
Боже тіло тремтить дрібно-дрібно
Над потоком під тінню ялин.

Плачуть смолами сосни спіжові,
Зупиняючи вічності мить.
В їхнім шумі, зеленому слові
Магма сильного духу дзвенить.

До кори притулюся щокою,
Як сестру, обійму я сосну.
Стану сильна — живою водою
тиху душу пробуджу зі сну.

Хай літає і Господа славить,
І втішається всім, що тут є,
Де шумлять буйночубі отави
І міцнішає серце моє.

НЕ ЗАПІЗНИЙСЯ, ГОСПОДИ!

А я вбогий та бідний,
за мене подбає Господь,
моя поміч і мій оборонець —
то Ти,
Боже мій, — не спізнйся!
Псалом 39 /40/

Коли вже немає рятунку
Від туги незнаної досі, нестерпного суму,
Бо ж не тішить ніщо, а довкола
Кривда й біль, і обман, і зневага чужинців,
Господи, де ти затримався?
В яких луках пахучих відпочивав,
По дорогах яких Ти мандруєш
В сандалях припорошених подорожного,
У лляній сорочці землелюба,
З книгами про Вічне Небо?
Я турбуюся, що тебе не впізнали,
Не впустили в дім на нічліг,
Не втішили розмовами про мандри,
Не поділилися хлібом і піснею.
Господи, Ти запізнюєшся так довго!
Нам незатишно і печально
В мальовничому куточку світу.
Прийди нам на поміч,
Оборони від немочі,
Захисти своїм розумінням
Від лукавих, підступних і продажних...
Не запізнйся, Боже,
Бо Ти ж можеш прийти тоді,
Як ми, впавши у відчай і тугу,
Не впізнаєм тебе і дверей не відчиним.
Ще сто літ промине...

Інформація для роздумів

Гендер є окресленим набором характеристик у культурному аспекті, що визначають соціальну поведінку жінок і чоловіків та стосунки між ними. Таким чином, гендер стосується не просто жінок або чоловіків, а й стосунків між ними та шляхів соціальної побудови останніх. Концепція гендеру враховує жінок та чоловіків. Подібно до концепції класу, раси та етнічності, концепція гендеру є аналітичним знаряддям для розуміння соціальних процесів.

Гендерна рівність означає, що жінки та чоловіки мають однаковий статус, що жінки та чоловіки

мають однакові умови для реалізації усіх прав людини і можливість робити внесок у національний, політичний, економічний, соціальний розвиток та користуватися результатами даної діяльності. Сьогодні концепція гендеру визначає, що інколи необхідне різне ставлення до жінок і чоловіків для досягнення тотожності результатів з погляду на умови життя чи для компенсації дискримінації в минулому.

3 канадської Хартії
прав та свобод

Лілія Сандулеса помолодшала (важко повірити, що на професійній сцені вона — вже 26 років), схудла і змінила колір волосся на червоно-рудий. Записала майже десяток нових пісень, виста-

чить на черговий альбом. Пісні мають нове звучання, а їхня виконавиця в стереотипний імідж стражденної жінки після розлучення ніяк не вписується — впевнена, іронічна і ні про що не шко-

“КОЛИ ЗНИКАЄ ПОЧУТТЯ, НЕ ВАРТО МУЧИТИ ОДНЕ ОДНОГО”

Вітальня київської квартири заповнена картонними ящиками з дисками, касетами, ручками “Лілія Сандулеса”. У кімнаті ще залишається вчорашній господар: на стінах — фотографії Іво Бобула і спільні — творчого і донедавна сімейного дуєту.

— **Невже не хотілося — геть із очей і з серця?**

— Це він просто їх ще не встиг забрати.

— **Ваше розлучення відбулося нетрадиційно тихо для шоу-бізнесових кіл — без публічного з’ясування стосунків і гучного поділу майна.**

— Ми не мали чого ділити. Він узяв собі машину — Іво так легше, він же будь-якої хвилини може купити собі квартиру. А мені зараз без машини дуже важко — ось недавно до Харкова на гастролі треба було чужим транспортом їздити. Те, що залишив мені квартиру — мабуть, хотів зробити гарний чоловічий жест перед людьми, до того ж ремонтом тут займалася тільки я. Поділ спільного майна відбувався спокійно, він красиво вчинив, ну й дякую.

— **Сьогодні розлучається модно, це непогано працює на рекламу.**

— Це така доля — коли одразу не щастить, то й далі нема чого добра чекати. Хоч будь-яка жінка хоче і вірити: у мене все одно вийде, все одно потім буде добре. Я виходила за Іво заміж не для того, щоб розлучитися з попереднім чоловіком, і не задля кар’єри — це добре відомо. Я, коли закохуюся, безумовно віддаю тій людині. Так було з Іво.

А з його боку... Наш розрив визрівав давно. Він міг повестися трохи по-іншому. Але про рекламний хід тут говорити не випадає. Коли це задля реклами, то передбачається, що люди колись зійдуться, правда ж? А в нас цього просто не може бути, про що мова? Останні п’ять років він думав тільки про себе — те болить, се болить, кого цікавить, що у мене болить? Якби Іво зробив хоча б крок назустріч — хтосьна, може, було б по-іншому. Тут і звичка працює, і не тільки. Та коли звідси (показує на серце — ред.) усе зникло — навіщо мені далі тягти? Я попросила: “Звільни мене”. Зараз, коли сама, все більше переконаюся — розлучитися треба було ще раніше, я надто довго зволікала. Може, це Бог дав мені таку місію — допомогти йому, бо голос в Іво хороший. Якби ще душа була в чоловіка... Ініціатором розлучення була я.

— **І ще одна красива естрадна казка стала життєвою прозою.**

— Не треба думати, що сім’я і естрада — несумісні

поняття. Протилежних прикладів — безліч. Сумська і Хостікоєв, ще одна Сумська, Ольга — і Борисюк, Білоножки — нормальні люди, які займаються однією справою, це тільки зміцнює сім’ю. Коли чоловік і жінка мають спільну роботу, зникають якісь особисті амбіції. Та це тільки в тому випадку, коли вони разом вирішують проблеми, а не так — один, тобто одна, вирішує, а другий ні чорта не робить. Тоді справді — жодних естрадних казок.

Без якихось сварок чи з’ясування стосунків навіть найвдаліші пари не обходяться — інакше й жити

А у відповідь: “То й що — я теж втомився”.

— **Після такого напевне хочеться влаштувати гарний скандал.**

— У нас не було скандалів — коли він щось починав, я поступалася — добре, немає питань. Потім, коли почав: “Он як, залишаєш мене!” — не витримала: “Ми ж з тобою знаємо молдавську, українську, російську — невже не можна знайти одну спільну мову, щоб ми зрозуміли одне одного?” Більше не хотілося одне одного мучити. Так, я добре розумію Іво — ми багато чого досягли разом, чимало зробили для естради — при всій моїй

ЛІЛІЯ САНДУЛЕСА: «МОЄ КОХАННЯ ЗІ МНОЮ І В МАЙБУТНЬОМУ»

нецікаво було б. Але жити далі — і все гаразд.

— **Коли знову будете виходити заміж, обранець теж виступатиме на сцені?**

— Ні! Це вже точно ні. Коли ми з Іво зійшлися, зрозуміла — все доведеться взяти на свої плечі, але я не шкодую. У мене це краще виходило, я більше знала. Я чужим людям допомагала, хіба могла рідній людині відмовити?

Чому зараз не хотіла б бути з людиною сцени? Я хочу трошки більше уваги до себе. Щоб ця людина займалася своєю роботою, а я своєю. Бо як переймаюся ще й його клопатами, пам’ятника за це все одно ніхто не поставить. Та й не про те йдеться, врешті. Самодостатня людина завжди розраховуватиме на себе, а не на когось.

Раніше я переживала ще й за батьків — мовляв, знову хвилюватимуться, що у доньки не вдається особисте життя. Потім перестав хвилюватися, бо перед шанувальниками було трохи незручно — люди слухали наші пісні і думали: “Боже, яке кохання!” Хоч з його боку це було більше показухою. Я все терпіла.

На останніх спільних концертах почалися навіть якісь творчі ревності, доходило до сліз, це було жахливо. Нарешті, я втомилася. Що потрібно жінці? Втомилася — та візьми її на декілька днів хоч до Одеси, подалі від телефонних дзвінків і щоденної метушні. Ми прожили разом 10 років — жодного разу колишній чоловік не запропонував відпочити. Хоч коли Іво потрапив до лікарні, там і я з ним лежала, і ремонт в квартирі — від цеглини до гвіздка — теж мій клопіт. Так хотілося, щоб у цю хвилину хтось мене зрозумів.

повазі до колег-артистів, ні в кого не було того, що у нас. Що робилося, коли ми приїжджали гастролувати в Трускавець чи ще деінде!

Дуже ціню цю рису у своїх прихильників — ні під час виступів, ні в листах чи в прямих ефірах по радію ніхто з них не питає, чи розлучена і чому.

На концертах все було красиво — пісні дуетом, поцілунки на сцені, а коли поверталися до Києва — по декілька днів Іво навіть не телефонував мені.

ВІД ДОБРА ДОБРА ШУКАТИ НЕ ВАРТО

— **Ваш творчий дует — це теж уже минуле?**

— Ні. На концертах люди просять, щоб ми обов’язково співали разом, і ми співаємо. Спочатку Іво догравав свою роль — не буде він, мовляв, зі мною виступати, а зараз співає. Людям же наші стосунки не потрібні, потрібні пісні. Вони їх слухають і живуть своїм коханням. Питання стосовно спільних виступів вирішує продюсер, Лідія Юхимівна.

— **Після пережитого Ви вірите в почуття, про які пишуть вірші і про які, врешті, Ви ж співаєте?**

— Мені такого почуття зустрічати не довелося. Інакше ми б з тобою зараз про це не говорили. Але моє кохання залишилося зі мною.

З Валентином Козаченком — зараз він народний артист України — у нас усе було чудово. Прекрасна людина, інтелігентна, такою ж була і його родина. Ми прожили разом 11 років. Якби на горизонті не з’явився відомий тобі товариш зі своїм палким коханням, хтосьна, як би склалося

тоді? Коли я почала самостійно працювати в Чернівецькій філармонії, Валентин говорив: “Чим зможу — допоможу. Але, Лілечко, я повинен бути в Києві”. Я цього тоді не розуміла — вважала, що чоловік і жінка мають бути разом. Здалося, що він не хоче мені допомогти. Це зараз я все оцінюю по-іншому. А той чоловік міг поїхати машиною за мною на студію, зготувати будь-яку страву — для мене. Я не встигала випрати його сорочки, він: “Не треба, я сам”. Від добра добра не шукають... Я просто не розуміла, чому мені дали свободу.

Валентин просив мене повернутися, коли Іво вже, так би мовити, вів зі мною переговори. Але той уже надійно заволодів моєю душею.

Зараз іноді зустрічаюся з Валентином на концертах.

— **Зараз у Вас є кохання людина?**

— Ця людина — десть у майбутньому, я її ще не знаю. Хоч є друг, з яким можу поділитися клопатами, який мені допомагає. Але це саме друг — не більше.

— **У Вас дорослий син. Від чого його застерігаєте?**

— Що б я не говорила, все одно буде так, як зробить він. Це у всіх — і в мене, і в наших батьків, яких теж колись хтось застерігав. Ніхто не може нічого передбачити, може, відчути якийсь момент. Так кожному судилося.

Узагалі, захоплююся тими людьми, що одружуються всього раз у житті. Це, мабуть, і є щастя. Хоч, звичайно, мабуть, не варто скидати з рахунку і тих, хто просто терплять усе життя. Гаразд, обійдемося без філософії.

Син має свою сім’ю,

там теж свої клопоти є. Я можу висловити свою думку, але завжди кажу: “Ти вже дорослий хлопчик, тож сам вирішуй”. Мабуть, і тому, щоб потім від нього не почути: “Це ж ти мені так радила”. Я ніколи ні в чому не переконаю.

— **Як було з Вашими батьками?**

— Ситуацію з моїм розлученням вони сприйняли спокійно. Не знаю — може, від початку бачили в Іво когось “не того”.

Інакше було, коли тільки починала кар’єру співачки. Мама настільки цього не сприймала! Які там фестивалі — доходило до того, що мої сценічні костюми ховали! Я досі не можу цього пояснити. І досі не розумію, як усе ж таки вдалося все це перемогти — не тільки спротив батьків. Сльози, сльози і сльози... Тепер уяви собі: коли моя дитина залишилася з бабусею, та раптом захворіла. А це ж села — ми ж тоді по селах виступали, дитину треба годувати, доглядати, — крик жажливий: “Викликайте її додому, які там концерти?!” Тільки бабуса мене тоді зрозуміла: “Лілю, візьми поки що дитину — так, тобі буде важко, але обов’язково добийся свого. Бо ти будеш співати.” І це допомогло. А скандали мені снилися дуже довго, серед ночі прокидалася.

Що виробляли, коли серйозно почала працювати! Багатьох із колишніх недоброзичливців уже немає серед живих. Але я йшла своєю дорогою. Знаєш моє життєве кредо? “Боже, допомагай усім, але мене не забувай”.

Я не розуміла тих людей, що влаштовували мені проблеми просто так — я ж їм нічого поганого не робила. Пускали про мене різні плітки, не ставили в

концерти, заважали під час звукозапису, просто “ілі” нерви. Зараз думаю: не кожен чоловік витримав би те, що я. Зараз реагую по-іншому, але тепер і нема того, що раніше.

ЯК ЛІЛІЯ САНДУЛЕСА ВДРУГЕ НАРОДИЛАСЯ

— **Зараз інше — телевізійна блокада для українських співаків.**

— Усе одно — якщо цю роботу любиш, вона дає величезну енергію. Хоч отримувеш за неї зовсім не ті гроші, про які розповідають чутки. Не мені вирішувати, хто у нас частіше має виступати — українські співаки чи російські, але трохи дивуюся нашому Міністерству культури — нічого не робиться, лише люди на посаді змінюються. Як не поважали вітчизняних артистів, так і не поважають.

Ніколи цього не зрозумію: коли даєш свої пісні на телебачення, за це треба платити. У всьому світі навпаки. З “Інтером” справ не мала, але цікавилася — то ось, треба дати 600 доларів за один показ. Якби ми отримували такі гроші, як росіянам у нас платять, питань нема — чому б і ні? Але ж тут непорівнювані речі.

Раніше було інакше — мені присилали грошові перекази за виступи на радіо, на телебаченні, за записи, за інтерв’ю. Хай зараз цього немає, я все розумію, тільки не такий ультиматум, який недавно виголосили на одному телеканалі: така-то захмарна такса для всіх, незалежно, чи ти відомий-заслужений-народний, чи тільки вчора вперше мікрофона до рук узяв.

— **Кажуть, кого Бог любить, тому посилав випробування.**

— Я з цим згодна. Розкажу історію про свій другий день народження. Перший офіційний — 28-го лютого, другий — 28 березня, коли їхали на концерт і автото перевернулося, це була страшна аварія. Задрімала на хвилину, а прокинулася від страшного удару машини. Після того вона просто не підлягала ремонту. А мені — хоч би подряпина. Виходжу з авта — мої туфлі десь там, де було лобове скло. Напевне, Бог дав мені друге життя за якісь мої вчинки. Інші пасажирів теж легко відбулися, лише водієві руку склом порізало. Перед тим наснився сон — ніби йде бик, мене все ж таки обминає, а рогом проколює руку якогось свого чоловіка. Після катастрофи розмовляла з братом, він каже: “Лілю, бик — це ж смерть”. А наш водій, до речі — сивий.

Я вірю у все добре, треба вірити, без цього нічого не буває.

— **Якби Ви починали сьогодні все спочатку, все одно були б співакою?**

— Якби, коли починала, ще тоді мала б цю голову і цей розум... Все одно досягла б свого, тільки менше гуль набила б. Але ж і серце, ти знаєш, не завжди з розумом товаришує.

Я переконалася: моя перша думка — завжди вірна. Варто комусь збити мене з пантелику, варто мені засумніватися — усе ■де шкереберть. Тепер су-

Немає на світі двох однакових людей, як немає двох однакових листочків. У своїй суті кожна річ неповторна. Тому будь-яке порівняння хибне на неточність. Однак з порівняння хочеться почати свою розповідь.

У природі зустрічаються коштовні камені, що справжню цінність здобувають лише після копіткого шліфування. Нові форми і зміст вражають відтак своєю невідомістю, багатством кольорів і тонів, а іноді, розгортаючи породу людських особистостей, осліплюєшся — перед тобою безцінний скарб чаруючої людської обдарованості і таланту. Цей скарб, на відміну від коштовних каменів, людина шліфує сама, залишаючи лише успадковану від природи основу, як і трапилося з людиною, чиє життя було зіткане з чорних і червоних ниток, назва яким музика, поезія, пісня, любов до людей, до народу свого, до своєї сім'ї. По небутті його спливає час. Зайвою окалиною відпали невизнання, невіра в його непересічний талант і зайві емоції. Незалежно від наших побажань виблискують нині і виблискуюватимуть у майбутті грані його геніальної обдарованості, грані творця, новатора і таланту потужної, як сказав би Іван Франко, сили.

Спадає на пам'ять перша зустріч з автором "Червоної руті" Володимиром Івасюком. Це був молодий, міцно збитий хлопець у синій спортивній куртці, з красивими і по-гуцульськи гордими рисами обличчя. Здоровий рум'янець підкреслював весело-спостережливий блиск його очей, а були вони, наче небо після зливи — голубими, очей, на які спадало каштанове сипке волосся. Різьблене підборіддя свідчило про твердий і рішучий характер. Володя невідвратно дивився на поля зеленої Буковини, впливав спостережливим поглядом у зелені вруна свого краю, що миготіли у вікні автобуса. Поля поволі переходили в мрійливі пагорби, віщуючи наближення справжніх синіх гір. Як писала про нього одна канадська газета, Володимир Івасюк — співак синіх гір. Він нестямно любив свої гори. В його піснях вони ставали одухотвореними героями, мріяли, співпереживали і печалилися разом зі своїм автором. У горах він знайшов червону руту, що полум'янітиме вічно у серцях людських вічним вогнем його щедрої і доброї душі, його зачарованості і любові.

Лише вчора-позавчора я став студентом Чернівецького держуніверситету, а того дня вертав додому, з радістю наспівуючи пісні "Смерічки", де брав участь. На щастя, нагодився знайомий журналіст із місцевого телебачення — Жан Макаренко. На зупинці у Вашківцях він познайомив мене з Володею. То було у серпні 1970 року. На час нашого знайомства Володя уже був автором "Червоної руті", яку запропонував редакції телебачення. Головний режисер В. М. Селезінка, який знав його як здібного скрипаля і співака, був здивований. Хлопець приніс пісню. Селезінка проникся текстом пісні і запропонував "оправити" її у видовий ролик з красвидами Карпат і водограїв. На цей час ми вже в "Смерічці" співали одну з Івасюкових пісень — "Я піду в далекі гори" — надзвичайно імпульсивну й життєрадісну співанку. Виявляється, їхали вони до Косова, де пінуться напрочуд красивий водоспад Гук. Там оператор Дмитро мав зняти той видовий ролик, і Володя із захватом розписував кожен кадр, кожен куплет. Отож знайомство з тим Івасюком закарбувалось у душі і буде зі мною завжди. Зустріч і знайомство, однак, перевершили всі мої сподівання. На все життя вразила його особливість характеру — не викладати себе одразу, не обрушувати на голову співрозмовника масу інформації і лавину інтелектуальних режюмувань. Він вводив мене у свій неповторний людський світ поволі, розкриваючись щоразу несподіваними закрутками залюбленої у гори, в людей душі, ще більше несподіваного і жаданого залишав на потім. До кінця не розкриваючись, він не давав найменшого приводу пізнати себе у всій своїй складності. Могу лише з впевненістю судити, що Володимир Івасюк жив у чотирьох вимірах. Це був Поет, Композитор, Художник, Людина. Віддати перевагу якомуś одному важко, як і нелегко знайти кожному точне формулювання. Залишається крок за кроком відтворювати його будні і свята. Цим короточасним святам,

власне, більше передували будні, мозольні і напружені, для яких напружена праця залишала короткі години перепочинку.

Першими виконавцями "Червоної руті" — критики, музикознавці і звичайні шанувальники естрадного мистецтва вважають мене і Василя Зінкевича. Це твердження пішло гуляти між людей з легкої руки самого Володимира Івасюка, який завжди зичив популярності своїм колегам і друзям, але пальма першості належить не нам, а самому автору популярного твору. Композитор і поет Володимир Івасюк сам володів чудового тембру і краси голосом, який і окрилив "Червону руту" зі сцени Чернівецької студії телебачення. Цей варіант і слід вважати оригіналом. Наш — просто відомий ширшому загальному слухачів. Свого часу пісня на фоні падаючої бистрої води з-під Гука, водограю побіля Косова в Карпатах, обійшла екрани України і надовго заповонила серця людей.

Непомітно ніби, але впевнено і дуже сходилла його зоря. Шкода лише, що була вона серпневою, короточасною на життєдайне світло. Однак на небі творчості залишила вона незгасний світ. Зоря ця горіла тільки для людей.

Екран багато сприяв його популярності. Добре пригадую жовтневий день 1970 року, після третьої пари відкликають мене на Театральну площу, де готувалася передача "Камертон доброго настрою". На вулиці стояв погожий осінній день, день, ко-

— поезія найвищої проби.

Не знаю я, коли сюди
прийду,
Та залишаю замість
себе квіти,
Ті квіти, що знайшов
у саду
Для тебе, для тебе
я...

Не зітреться ніколи у пам'яті найбільш творчий і тому напружений до неможливого період перед зйомками фільму, коли безсонними ночами сиділи ми на телестудії. Запис фонограми робив знайомий вже Василь Стріхович. Репетиції. Оркестри. Апаратура. Сотні дублів. Переспівано стільки ж пісень. Не знали спочинку не тільки режисери фільму, але й Володя, Софія, Левко, Василь і Марійка Ісак. Над ранок буквально валилися з ніг, але, ледь вийшовши на вулицю, почувши щебет негмамовного птаства, ми ніби відроджувалися. Володя наспівував фінальну пісню про поїзд.

На швидких поїздах

НАЗАРІЙ ЯРЕМЧУК: СПОГАДИ ПРО ВОЛОДИМИРА ІВАСЮКА

ли люди вперше почули у Володиному виконанні "Червону руту" і "Водограй". До самої площі було не пройти. Її обступили сотні людей. З вікон медінституту, де на той час навчався Володя, визирали студенти, сонце сяяло у променях бабиного літа, а над Чернівцями лунали пісні Володимира Івасюка, що сидів на лаві під деревами — смерічками, ялинками (їх недавно викопа-лі і пересадили на інше місце) та розмовляв із дівчиною. Для камери він був недовсяжним. Увага операторів зосереджувалась на безпосередніх учасниках передачі, на Софії Ротару, скажімо. Вона співала пісню "Валентина". Співала натхненно, вражаючи. Подальший злет її тісно пов'язаний з іменем Володимира Івасюка.

Зі сходинки на площі я співав, пригадую, "Юність смерек, мов незрівнянний світ краси...". Оддалік стояли добре знайомі мені Валерій Громцев, Левко Дутківський, Марія Ісак, Софія Ротару, Василь Зінкевич, Василь Селезінка, Василь Стріхович. Останній, тон-режисер місцевої студії телебачення, першим записував на плівку пісні композитора Володимира Івасюка і всіх тих, хто був на площі. Через камеру ми несли глядачам світ не лише краси, але й своїх почувань і мрій. Багато хто з імпровізованої сцени передачі "Камертон доброго настрою" виглядав своє майбутнє. Не один пов'язував його з людиною, що все ще сиділа на лаві під ялинами. Отже, 13 жовтня 1970 року — це день народження "Червоної руті" і "Водограю", що дивно, пісні прозвучали одночасно, а визнання їх людьми було різне. "Червона рута" одразу зацьмурила не лише "Водограй", але й інші пісні.

Після "Камертону доброго настрою" друге життя "Червоної руті" дав однойменний фільм режисера Романа Олексіва. Це своєрідна стрічка з участю цілого сузір'я талантів нашого краю. На чільному місці стояв, звичайно ж, Володя, чимі піснями — "Я піду в далекі гори", "Водограй", "На швидких поїздах" — стали справжньою окрасою стрічки. А чого тільки варта його поезія до пісні Валерія Громцева "Залишені квіти"! Я ніскільки не обмовився

Подолаю свій шлях.
Хай летить до мети,
І легка моя путь —
Здогадались, мабуть, —
Нових друзів я хочу знайти...

Нарешті, у сінокошому серпні, учасники зйомок зібралися в Яремчі. Володя приїхав з нерозлучною гітарою, разом з якою він перейшов на одну мою фотографію. На композиторові джинси, синій спортивного крою светр. Володя стоїть у колі друзів, перед якими стелиться чарівний світ Карпат. Погляд його ледь замріяний. Голова горділиво відкинута назад...

У Яремчі він часто наспівував одну мінорну французьку пісню. Інтерпретував її напрочуд вдало. Цю пісню співав він в автобусі, коли ми вертались зі зйомок. Співав, задумливо вдвигнувшись через заплакані від дощу вікна на присмирнілі гори.

Якщо дотримуватися строгої хронології подій, згаданим зйомкам передували наші зустрічі у Вишніці. До гірського райцентру він приїжджав ранковим поїздом, проводив з нами не одну годину. В результаті народилося чимало оркестрових пісень, цікавих задумів. Наприклад, пісня "Відлуння твоїх кроків", котру згадую я у хвилини душевного сум'яття. Заспівати її Володя запропонував Василеві і мені. Після прослуховування зійшлися на думці віддати твір моєму напарникові по сцені. Вона й прижилася в репертуарі Зінкевича.

З вишницьких зустрічей Володю пам'ятаю завжди веселим і переповненим задумами. Він носив при собі нерозлучний кавового кольору портфель, у якому, крім книг, зошитів, білого халата і стетоскопа, завжди лежав чистий нотний папір. Любив Володя свій портфель по-особливому. Завжди з якимось побожним трепетом клацав замком, витягаючи нові твори. Згодом придбав польський чемоданчик, але запам'ятався він чомусь менше, хоч теж вигойдував його задуми, супроводжував у дорозі. Не менше од валіз дорозі мені спогади про його появу в Будинку культури, ручкався і сідав за стареньке фортепіано. Починав наспівувати...

Одного разу Володя приїхав до Вишніці як ніколи веселий, викликав нас з Василем з Будинку культури і дорогою мовив: "Ану, хлопці, послухаєте зараз..."

Володя сів на найближчу лавку і заспівав:

Ой зробив хлопчина та й дві красні
скрипки,
Розділив надвоє снів своїх красу...

Я не відривав погляду від обличчя композитора. Воно було одухотвореним і непроникним. За його настроїв більше промовляв голос — напрочуд міцний, сталевий і водночас ніжний та розлогий. Цей голос проникав у всі закопелки серця, оживляв легенду і віддалявся-віддалявся, залишаючи по собі біль і терпкий щем.

Ділося нам зустрічатися, але жодного разу не бачив його за робочим столом у чернівецькій квартирі. Складалося враження, що Володя, вічно рухливий, палкий любитель мандрівок, ніколи не замикає себе у чотирьох стінах. Побувавши перший раз у помешканні, я щиро поспівчував йому. Жила сім'я Івасюків по вулиці Маяковського. У Львові йому теж випала вулиця з такою назвою. Телефонний апарат не переставав дзвонити. Добрі знайомі і люди, яких він часто і в очі не бачив, не давали йому спокою. Де тут було до праці!..

Цього разу Володя запросив мене і Василя Зінкевича. Сім'я Івасюків отримала нову квартиру, приводила її до ладу. Донедавна композитор негмамовно бігав по ґаздівству, шукаючи то замки, то шпаклівку, то фарбу, а тепер чекав нас із таємничою посмішкою.

— Так що, діду, треба їхати до Москви. Викликають на "Пісню-71", всесоюзний фінал. Під оркестр Силантьєва ти, Василь і я повинні заспівати "Червону руту". Аранжувати пісню доведеться мені особисто. Для великого складу не пробував ніколи, але треба...

Побачивши в наших очах радість і схвалення, Володя сів за свій рояль. Взяв ля-мінорний акорд.

— Отут, я думаю, — сказав він, — краще буде, якщо замість жіночого голосу

прозвучить гобой...

До Володі на квартиру ми приходили кілька днів поспіль. На телефонні дзвінки просто не зважали, поринувши з головою у роботу. На своєрідних репетиціях Зінкевич і я наспівували пісню, а він зв'язав оркестровку.

Майже усі оркестровки, до речі, Володя завжди писав сам. Кожну він сприймав, наче "уберю" людини. Часто любив повторювати: "Від того, як одягнеш пісню, значною мірою залежатиме її звучання". Йому як авторові легко було знаходити найпотрібніші шати. Особливо він полюбляв писати партії "для дерева", тобто для дерев'яних духових інструментів — гобоя, флейти, фагота. Під час наших репетицій на його роялі лежали також томи для оркестрування великих симфонічних творів. Вони ніби виявляли його давні наміри підкріпити свої знання консерваторською освітою.

До Москви вилітали ми грудневим холодним ранком. У літаку, тримаючи ноти на портфелі, Володя дописував оркестровку. До надсадного реву двигунів його пам'ять долучала голос флейти, гобоя, скрипок і... хвилювання, хвилювання...

На Буковині ми залишили справжню золоту осінь. Москва зустрічала снігом. Він збивав нас із ніг на аеродромі в Биково. Ледь дотягнулися до електрички. Впавши у крісла, полегшено зітхнули.

Фінал конкурсу "Пісня-71" зібрав чимало зірок тодішньої естради: Магомаєв, Хіль, Кобзон, Зікіна, початкуючий Лещенко... Десятки відомих імен. До участі у конкурсі допускалися навіть композитори без консерваторських дипломів. Тепер їм чомусь закрито дорогу. Через необдумане, як на мене, обмеження, скільки чудових пісень ми не почули взагалі або ж почули з непростимим запізненням.

Наш вихід на сцену. Ми з Василем з'явилися у білих, стилізованих гуцульських костюмах. Сліпуче сяяли прожектори. Телевізійні камери, наближення хвилюючої хвилини відчутно зв'язували поведінку. Та ще великий симфонічний оркестр. Після заключного голосу гобоя ми взяли перші ноти. Після конкурсу критика назвала наш виступ визначним. Володимир Івасюк було вручено диплом лауреата фестивалю і мініатюрний рояль з написом "Пісня-71". Усім нам ще подарували метрові макети Останкінської вежі, де ми залишили один одному автографи. Це немеркнуча пам'ять про наше перше перебування у столиці.

Не минуло й року після виступу на "Пісні-71", як "Смерічка" на крилах "Водограю" і "Горянки" Левка Дутківського стала лауреатом Всесоюзного телеконкурсу "Алло, ми шукаємо таланти!". Йому передувала, до речі, не менш хвилююча для нас подія — півфінал у Чернівцях. Він проходив у Мармуровій залі університету. З мікрофоном у руках до Володі підійшов ведучий програми Саша Масляков. Композитор від хвилювання почав було червоніти, але швидко опанував себе:

— Вчуся в медінституті. Пишу пісні. Мій улюблений ансамбль "Смерічка"...

Володя говорив повільно, виважуючи кожне слово. Дехто пам'ятає, напевне, його інтерв'ю в телепередачі. Немає сенсу його повторювати. Залишається лише додати, що говорив він чистісіньку правду. Не загравав із глядачем. Дивуватися не доводиться, бо акторства він не терпів, хоч популярність серед шанувальників естрадного мистецтва, специфіка творчості композитора створюють відповідно сприятливий ґрунт.

Виступали ми також на заключному концерті "Пісня-72". Наш "Водограй" здобув популярність. Володі, з-поміж інших маститих композиторів, було вручено знайомий мініатюрний рояль — другу нагороду за участь у фестивалі всесоюзного рангу.

"Смерічка" на якийсь час згорнула свою діяльність. Здавалося б, мало запанувати затишшя, але то тільки здавалося. За ансамблем закріпилася слава першого ВІА України. Пісня і фільм "Червона рута" дали назву колективі Чернівецької філармонії на чолі з Софією Ротару. Через рік у Дніпропетровську виник ансамбль "Водограй", а про любов глядачів вже годі й говорити. "Смерічка" пустила в нашу землю, людські серця глибоке коріння.

З якогось часу обласна філармонія почала вести переговори з окремими учас-

никами ансамблю. Левко, Василь та я приватно з Вишницею не захотіли. На професійну сцену подалася лише Софія Ротару, яка включила до свого репертуару чимало наших пісень. Це, крім "Червоної руті", "Водограю", "Відлуння твоїх кроків", "Залишені квіти", "У Карпатах ходить осінь" Левка Дутківського, згодом надійшла черга і до "Двох перстенів", "Пісні...", "Двох скрипок".

Але спокуса "великої сцени" взяла всім гору. З першого квітня, після довгих "торгів" і обіцянок з боку тодішнього заступника директора філармонії Фаліка, "Смерічка" офіційно почала вважатися колективом філармонії. День сміху обернувся для нас майже плачевно. Жодна з умов не була виконана. Попри все, любов до мистецтва та можливість нести зі сцени кращі твори естради примусили забути про тимчасові труднощі. Ми спалили мости до повернення у Вишницю на самодіяльну сцену. Попереду були нові зустрічі із самотнім і талановитим композитором Володимиром Івасюком.

По довгій перерві Володя зустрівся зі "Смерічкою" у Києві, де ми готувалися до відповідальних концертів. Натхненний, як завжди з гумором, він любив смачно посміятись і своєю веселістю заряджав інших; споряджений ластами і підводною рушницею, затримався з нами, щоб показати кілька нових пісень, хоча його чекали у Бердянську, на батьківщині матері, батьки.

У Київській філармонії є дуже гарний старовинний зал і чудовий рояль, не знаю, який вигляд має той зал після реконструкції зараз, але коли Володя загравав нову пісню "Два перстені", він став у стократ краший. Ця пісня і понині у моєму репертуарі у віночку по-пурі на теми пісень "Смерічки". Там є і "Червона рута", "Водограй", "Золотоволоска", яку він чомусь не любив і завжди просив зняти її, не записувати на платівку, не співати на телебаченні, але на диво, ця пісня завжди подобалася людям, і понині приходять на сцену записки, листи, щоб виконати цю пісню або прислати ноти і слова.

Того ж літа в Криму проводився перший всесоюзний фестиваль "Кримські зорі", який пізніше перетворено у міжнародний, і на закінчення його до Сімферополя засмаглий, чорний як негр, приїхав Володя. Колектив поїхав додому поїздом, а я і Володя летіли літаком. Ми поспішали вулицями полуденного, спекотливого міста до філармонії, у прохолодний затишок залу, де було форміліано. На той час у мене було кілька задумів по вокалу, по манері виконання голосового діапазону, і я вдячний йому, що у скрутний момент одержав потрібну пораду і допомогу.

Раптом він своїми немусичними пальцями зробив стрімкий пасаж на фортепіано і заспівав нову пісню, яку я, на жаль, не заспівав:

Коли між нами не було нічого...

То був уже новий Володя. Відчувалася філософія як у віршах, так і у музиці, тонке відображення високих нюансів любові, переживань пронизувало твір невидимими променями справжньої поезії, поезії-музики.

Володя з сестрою Галиною перевелися на навчання до Львова. Наші зустрічі стали нечастими. Доля залишилася до нас прихильною. І він попросив нас допомогти в організації концерту для студентів Львівського медінституту.

Число 13 мала квартира у Львові, куди Володя невдовзі переїхав, вступивши до тамтешньої консерваторії і заодно закінчуючи медінститут. Незважаючи на свою так звану "нещасливість", воно не принесло студентові-композитору несподіваних прикрас. Навпаки, зі Львовом пов'язаний більш плідний період його творчості. Що могло дати навчання у Чернівцях? Одні неприємності. Його натура не вклада-

ся у звичні рамки вузу, надто вже "випирала" пристрасть до творчості. Нікому не секрет, що навіть до медінституту, крім людей, покликаних до медицини, приймають спортсменів і артистів, на різні необхідні випадки. Володя був приемним винятком, по-справжньому творчою людиною, якій наука давалася також легко. Це зможе підтвердити кожен з викладачів інституту, що зараз живі-здорові. Однак вчитися йому було важко. Вислів "у своєму краї пророків нема" спрацював безвідмовно. Популярність композитора і клопоти звичайного студента зжитися не могли, були добрим підґрунтям для заздрісників. Дехто аж надто ревниво дбав за честь вузу, замість любові і доброзичливості створював йому байдужість, а почасти і відверте глузування з покликання. А у Львові Володя чекали умови, сприятливі для закінчення інституту і вступу до консерваторії. Табличка з цифрою 13 на дверях його квартири вигідно підкреслювала "справжню турботу" про талант.

І ось під вечір ми виїхали у напрямку Галичини. Першою перешкодою на шляху був міст через бурхливий Черемош. Ни-

Володимир Івасюк та Софія Ротару під час концерту. Фото з музею Володимира Івасюка, м. Чернівці

нішнього мосту з Вишниці на Кути ще не було, транспорт, навіть пасажирський, йшов убрід. Ніколи не забути відчуття, коли переповнений автобус натужно долав дикий опір води, перевалювався з каменя на камінь і досить прозоро обіцяв перекинутися. Ще скоріше мав загложити двигун. Не одному з нас, як ми згодом дізнавалися, думалося: "Зупинись техніка посеред течії — прощай, щасливе майбутнє ансамблю". На щастя, все обійшлося гаразд, але шлях "Смерічки" потім був не з легких, схожим на дорогу через оспіваний Черемош.

Древній Львів зустрів ніби трохи похмуро. Згодом ми переконалися, що за його похмурістю, як у людей, ховається не підробна краса і велика щирість. Люди міста Лева зустріли наш виступ, ба ще раніше прибуття, несподівано приязно. Концерт проходив в академічному театрі імені М. Заньковецької. Ставлення львів'ян до ансамблю ми зауважили вже з того, що до зали було ніяк пройти. Перед диверма юрилися сотні людей. На сторожі нашої безпеки стояв наряд міліції. Вдавалися до службових заходів. Любов до улюблених артистів прокладала дорогу ще не через такі "пробки". Ця любов часто супроводжувалася дружніми оплесками. Концерт, що називається, пройшов "на ура". Наприкінці спалахнули справжні овації, особливо після того, коли на сцену вийшов Володя. Вдячність публіки невдовзі змусила взагалі забути про тимчасові наші труднощі. Це

найвища оцінка, яку тільки може бажати собі служитель сцени. Вона не зрівняється навіть з найвищими відзнаками і захвалюваннями преси.

Не можемо не пригадати виступ "Смерічки" після присвоєння їй обласної комсомольської премії ім. Героя Радянського Союзу Кузьми Галкіна. 1972 рік. Звітний концерт з нагоди знаменної події. Проведення його пропонувалося в актовому залі університету. Ще задовго до концерту п'ятачок по сусідству був заповнений ущент. Найбільш енергійні шанувальники "Смерічки" рвуться у двері. Чергові з обкому комсомолу розгублені. Зал не може вмістити навіть п'ятої частини бажаючих. Якись спритники почали дертися на другий поверх, аби проникнути всередину через розбите вікно по водостічній ринві. Досі не пам'ятаю яким чином, все-таки мені вдалося пройти крізь двері. Найкраще було, звичайно, сховатися у тиші роздягальні. Відносний, звичайно, бо зовсім поруч інструктор обкому комсомолу викликав наряд міліції, а наша чергова адміністратор ще не приїхала, та чи допомогла б і вона навести порядок. Відсутність квитків і малі розміри залу — навряд чи такі аргументи поділяли б на бажаючих потрапити на концерт.

Невдовзі у засклені двері службового входу постукав розпашілий Володя Івасюк. Не знаючи його в обличчя, чергова навідріз відмовилася його впускати. Довелося все пояснити. Композитор зайшов до середини без жодного ґудзика на пласці. Сестра Галя стукала йому крок у крок. "Що ж то діється, діду — запитав він зі своїм традиційним зверненням, — так, чого доброго, солістів навіть не пропустять. Ви всі у зборі?".

Невдоволення у голосі не було. Володя радів прихильності глядачів, але не тією радістю, яка заважає людині бачити різницю між прихильником "за переконаннями" і "за модою".

Володимир Івасюк був переконаний, що справжня цінність ансамблю перебуває у прямій залежності від тривалості глядацької любові. Ділив публіку на секундних і справжніх, котрі не відкидаються від улюбленого колективу навіть тоді, коли загаль скидає його з п'єдесталу, на який сам же і зніс. До творців сценічного дива прихильники часто ставляться сліпо. Ці прихильники приходять і пропадають, до зали веде кожного менше потяг, більше — мода, тотальне визнання або ж випадковість. Вмостившись зручніше у кріслі, вони хочуть — і край тут! — чути лише те, що їм до вподоби, не роблячи знижок, але Володя ніколи не йшов і не радив нам іти на компроміс із глядачем. Передусім — мистецтво. А воно — річ примхлива, виключає з себе "золоту серединку", названу кимось рятівною.

Володимира Івасюка визнавали як талановитого композитора і водночас любими. Не кожному дано поєднувати в собі часто діаметральні поняття. Йому вдавалося. Його оголошували "улюбленим", але він особисто такого підходу не сприймав. Шануючи любов і похвалу людей, яких цінував, автор "Червоної руті" досить поблажливо ставився до ажіотажу збоку. Володя добре знав про жорстокість глядача. Застілля, зустрічі, компліменти і часте зловживання спиртними напоями позначаються неодмінно на вимогливості до себе, призводять до переоцінки власних можливостей. Поволі ідея втрачає непересічні якості і прописується в межах досяжності. Непростимо боляче, коли поблажливості і вино взаємозв'язані.

...Що ж то робиться, діду? — промовив Володя, потираючи синець під лівим оком. Обернувшись до сестри, він додав, — ось тобі, Галя, і "Смерічка"! Ти коли-небудь сподівалася на подібне?!...". Це був не тільки успіх "Смерічки". Можливо, лише на третину. Дві частини його Володя міг приписати собі, своїм пісням, за які часом одержуєш синці і втрачаєш ґудзики...

«ДЕКЛАРАЦІЯ ЧОТИРЬОХ»: ГОЛОВНИЙ БІЛЬ ВЛАДИ

Підписана в останню декаду квітня так звана «Декларация чотирьох» викликала неоднозначну реакцію в суспільстві. Нагадаємо: її підписали лідери чотирьох суб'єктів парламентських перегонів, які переступили чотиривідсотковий поріг і сформують свої фракції у Верховній Раді четвертого скликання, — Віктор Ющенко (блок «Наша Україна»), Юлія Тимошенко (її однойменний блок), Олександр Мороз (соцпартія) та Петро Симоненко (компартія).

Оптимісти-антикучми зраділи, бо чотири фракції загалом матимуть більшість голосів (понад 226), отже, з'явилася перспектива законним шляхом позбутися антинародного режиму. Націонал-демократи занепокоїлись: альянс з «лівими», надто комуністами, для них абсолютно неприйнятний з ідеологічних мотивів. Представники влади, здається, злякалися: 226 голосів у парламенті — безпосередня загроза нинішньому режимові.

Надії оптимістів, щоправда, настільки ж ілюзорні, наскільки й безпідставне занепокоєння націонал-демократів. Справді-бо, складно запрягти у важкого парламентського воза «коня і трепетливу лань». Про неможливість створити офіційну більшість у Верховній Раді заявили й самі підписанти Декларатії.

Документ повністю не оприлюднено, але він однозначно спрямований на осуд аморальності нинішньої влади. З численних коментарів та цитувань змісту випливає його двоєдина спрямованість: по-перше, дається оцінка недавній виборчій кампанії у контексті численних зловживань, а по-друге, ставляться завдання, які круто можуть змінити нинішні реалії в Україні.

Отже, про оцінки парламент-

ських перегонів-2002.

1) Влада, репрезентована пропрезидентським блоком «За єдину Україну!», «зазнала нищівної поразки». Якби вибори відбувалися за цілком пропорційною системою (за партійними списками), то у Верховній Раді цей блок мав би лише 50 мандатів.

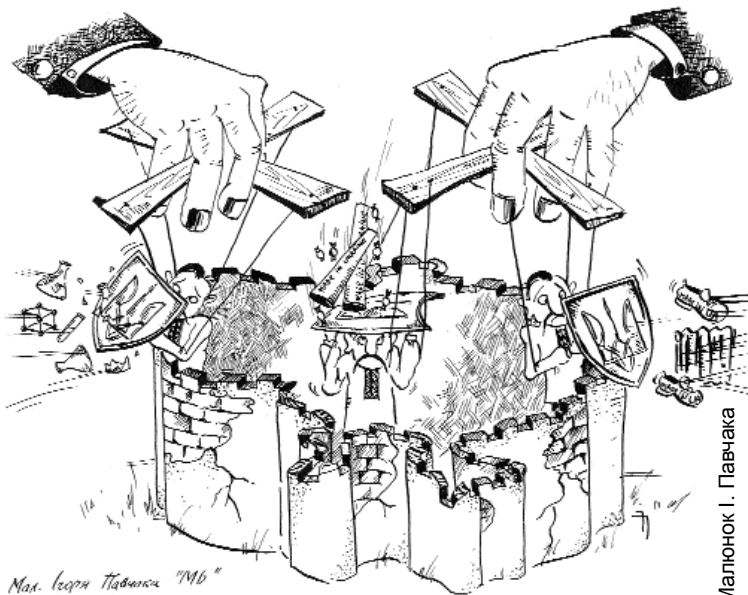
2) Підписанти чітко і ясно заявили, що під час виборчої кампанії з боку влади були «зухвали і цинічні зловживання» та відверті «спроби фальсифікувати» результати голосування.

3) Та всупереч цьому влада, на думку чотирьох лідерів, «програла вибори і скомпрометувала себе» в очах українського народу та світової громадськості.

опору правлячої верхівки у парламенті». Тому, вважають лідери, що підписали декларацію, «існує реальна загроза деформації тієї політичної конфігурації парламенту, що склалася внаслідок народного волевиявлення».

Це справді, як зазначають українські політологи, публічний ляпас владі. Однак Декларатія висуває низку і найближчих завдань, які можна і треба вирішити, виходячи з тієї політичної ситуації, яка реально склалася в Україні після виборів.

Найперше «завдання всіх здорових сил суспільства полягає у тому, щоб не допустити спотворення результатів виборів і перетворення парламенту

Мал. Ігоря Павловича "МВ"

4) Однак не зробила належних висновків із провалу на виборах, а її представники нахабно намагаються провести ревізію виборів: «Із депутатів-самовисуванців, що перемогли у мажоритарних округах, уже сьогодні за допомогою залякувань та підкупів намагаються створити

у декоративний орган, основна функція якого зведеться до виконання політичних замовлень правлячої верхівки». Тому лідери чотирьох політичних сил заявили про готовність узаконити «відповідність політичної конфігурації парламенту та уряду через формування Кабінету Мініс-

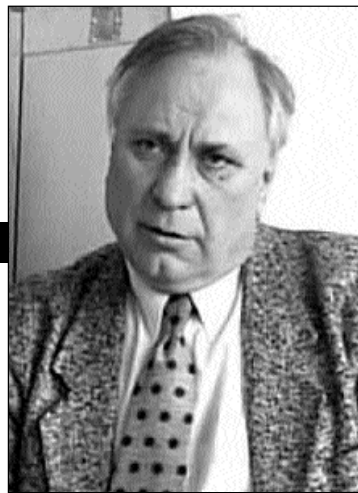
ПОГЛЯД ВІТАЛІЯ КАРПЕНКА

трів парламентською більшістю». На перший погляд, і Президент Л. Кучма також нібито за це, навіть свого часу і референдум для цього вигадав. Однак тонкощі, як підкреслюється в коментарях преси, у тому, хто має право кого розпускати: парламент — уряд або Президент — парламент.

По-друге, настав час серйозно реформувати Центрвиборчком, що впливає з аналізу його роботи на цих парламентських виборах. Тому потрібні серйозні кадрові зміни у складі цього органу. І робити їх, підкреслюється в декларації, треба «через перехід до представницького способу формування ЦВК». І чим швидше, тим краще: щоб під егідою оновленого Центрвиборчкому відбувалися не тільки наступні президентські вибори, але, за можливості, і перевибори в мажоритарних округах.

По-третє, четверо лідерів домагаються «відставки голів місцевих державних адміністрацій, які під час виборів фактично санкціонували масові порушення законодавства та фальсифікацію результатів голосування». Таку позицію Віктор Ющенко задекларував ще раніше, підкресливши, що замінити треба щонайменше 17 обласних адміністраторів, які допустили найбільше зловживань. Це — надзвичайно принципова вимога: адже йдеться не стільки про покарання конкретних порушників законодавства, скільки про формування законослухняності представників влади.

Нарешті, лідери чотирьох політичних сил висловилися за встановлення в Україні пропорційної системи виборів. Безумовно, реалізація цього задуму у нинішніх умовах мала б колосальне значення: це перекирило б

шлях маніпуляціям та фальсифікаціям під час виборчого процесу.

Якщо взяти все це до уваги, то стає зрозумілим, чому так нервово відреагувала влада на «декларатію чотирьох» — адже йдеться, в кращому випадку, про серйозне обмеження досі безмірних повноважень Президента, а в гіршому — над Леонідом Кучмою цілком реально зависає дамоклов меч процедури імпічменту. Це, зрозуміло, зачіпає також його численні призначенців, з членами Кабінету включно. Нездарма першим відреагував на «декларатію чотирьох» нинішній прем'єр-міністр Анатолій Кінах, який публічно оцінив негативно «декларатію чотирьох», побачивши в ній ознаки «фашизму».

«Декларатія чотирьох» є доказом того, що сили, які пройшли у парламент, об'єднуючись ситуативно, спроможні не тільки спричинити головний біль для нинішнього режиму, а й у певних випадках — щонайменше, поворот у законодавчій, економічній, соціальній політиці. Попри те, що ставлення комуністів до влади непрогнозоване, як погода ранньої весни (пригадаймо хоча б підтримку конфракцій генпрокурора Потебенька під час голосування вотуму недовіри йому в минулому парламенті), усе ж такі намічається тенденція руху нашого політикуму в напрямку демократії. Що дасть українські громадяни бачать, починаючи з 14 травня, коли розпочалася ро-

НА ТЕЛЕХУТОРІ ПОБЛИЗУ «ДІКАНЬКИ»

Українське телебачення запрошує російських ведучих, бо свої, кажуть, не такі професійні. Професійність колег із сусідньої країни нерідко стає об'єктом критики в українських медіа. Можна, звичайно, списати її на банальні заздрощі, якщо не враховувати ідеологічного підтексту присутності Дмитра Кисельова на ІСТУ чи Леоніда Якубовича на УТ-1.

Взагалі-то, практика запрошення іноземців на вітчизняне телебачення у світі вважається цілком нормальною справою. Австралійські канали полюбують «купувати» американських чи британських телезірок, австрійські — німецьких. Бо глядача нові обличчя, та ще й імпортні, приваблюють. Одне слово, чистий бізнес, жодної політики.

Інакше виглядають справи в Україні. Наші ігрові проекти повністю «злизані» з американських чи російських аналогів, свої вигадати чи то лінощі заважають,

чи то нестача фантазії. Але дуже важко повірити, що в Києві перевелися умільці невимушено поспілкуватися в ефірі з бажаними заробити незайву копіюку відповідей на не такі вже й складні запитання. Умілець, виходить, є лише в Москві — Леонід Якубович, який у «Діканьці» виглядає зовсім не так яскраво, як на «Полі чудес». Утім, і в тому, і в іншому випадку про бодаянатики на інтелектуальність шоу говорити не випадає. Доводиться вести мову про інше: перші спроби москвізації українського телепростору виявилися успішними, і не варто говорити про «національну гордість малоросів», якщо йдеться про наше телебачення. Вітчизняним телевізійникам залишається тільки мовчки проковтнути гірку пігулку: мовляв, ми, хлопці-дівчата, ніколи так не втнемо, як Якубович чи Кисельов. Бо перший зуби з'їв на розважальних програмах, другий — спец у політичній і не тільки журналістичній, рівного якому в українських широтах, виходить,

немає.

Тенденційність висловлювань московського гостя вже встигла стати такою ж нормою, як російська мова на Хрещатику. А лаяти Кисельова в журналістських колах — своєрідне правило хорошего тону. Керівництво ІСТУ клопоту з цього собі не робить. Ось що каже генеральний директор каналу Олександр Богущий:

— Думаю, ця критика є смішним явищем — завжди усе, що пропонується, треба насамперед приміряти на собі. Якщо прийняти правила журналістської етики, то, звичайно, всі особисті образи — за межею пристойності. Дискусія — гаразд, але де її правила? Якщо вступати в дискусію, головна мета якої — не рух уперед, а просто галас, чи, це «краще» — образа, це — за межами розуму.

— Чому ІСТУ зупинив свій вибір саме на Дмитрі? Чим програють перед ним українські журналісти?

— Дмитро — ідеальний ведучий програм новин. У

нього відповідний вік, він — міцний професіонал, блискуче володіє словом і досконало — російською мовою, має ексклюзивний досвід роботи — 15 років — в різних європейських країнах, знає 6 мов.

Він особливий тим, що його історія не передбачає жодних зобов'язань ні перед ким в Україні — а можливість отримати працю в Росії є гарантією спокою. Тому він час від часу дозволяє собі давати прямі, хоч і різкі оцінки. Йому 48 років, він знає, що говорить і має на це право.

Він дає оцінки не в новинах — я хочу подивитися на того, хто аргументовано розповість про те, що ми дозволяємо собі щось коментувати в наших новинах — а у власній авторській програмі.

Власну авторську програму на УТ-1 має і Леонід Якубович. Українське телебачення московського метра не запрошувало, ідея «Діканьки» належить йому. Директор виробництва програми «Діканька» Анатолій Моз-

говий говорить: за рейтингом шоу наближається до «Поля чудес».

— Як стосовно того, щоб нарешті створити якісь вітчизняне розважальне шоу, не «позижене» за кордоном?

— Власне це і є проблема українського ТВ — у нас не створюють таких яскравих, масштабних програм. Хоч подібних розробок є багато, але вони потребують дуже значних капіталовкладень.

— Знайшлися ж вони якось для «Діканьки». Чи планується, що у майбутньому в неї буде український ведучий?

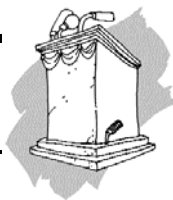
— Наразі заміни не готуємо, можливо, таке питання виникне через пірроку. Але, чесно кажучи, рівень наших ведучих значно нижчий — їх просто ніхто не готує. Якщо хтось у цій ролі і з'являється на екрані, то не внаслідок особистих якостей, а за протекцією.

Особисті якості російських ведучих — переважно в тому, що вони «розкручені» тамтешнім ГРТ. А потужна

ін'єкція реклами навіть з невідомого Васи Бублика зробить зірку. Якщо ж абстрагуватися від патріотичних міркувань, на тему яких наш телебізнес ніколи особливо не розчуплювався, то йдеться, знову ж таки, про гроші, точніше, їх заощадження — виходить, дешевше запросити в Україну їхнього Валдіса Пельша ведучим «грошовити» програми, ніж вкладати їх у розвиток власного творчого продукту і розкрутку своєї телезірки. Навіщо, якщо це є чужа?

Усі ці пристрасті мали б бути нечужими Національній Раді з питань телебачення і радіомовлення, але її членам, мабуть, не до таких дрібниць, як ненаціональна мова на українському телебаченні тощо. Тільки навіряд чи його можна назвати українським.

Людмила ПУСТЕЛЬНИК

І БУВ ВІВТОРОК, ДЕНЬ ПЕРШИЙ. У ПАРЛАМЕНТІ

Початок роботи новообраної Верховної Ради: комуністи можуть по черзі любити “Нашу Україну” і “єду”, під час голосування підтримуючи тих або інших, есдеки сподіваються на реванш, “Наша Україна” наразі не узгодила єдиної кандидатури на спікерську посаду. Усім політичним силам, що зібралися в будинку під куполом, більшість тільки сниться. А разом з тим — і узгоджена кандидатура спікера.

14 травня з тимчасовим головуючим, комуністом Адамом Мартинюком, виступаючи депутати дискутували переважно з питання фракцій — тобто: чи вважати їх давно сформованими, всі під час виборів, мовляв, знали, хто куди йде, чи поіменні списки ще треба буде представити. Процедура, звичайно, вимагає останнього. Хоча боротьбу за кількість багнетів не завершено, ставки на торгах за нардепо-голоси коливаються, а один із соціал-демократичних лідерів — Леонід Кравчук — заявив авторові цих рядків, що есдеки будуть розширювати свій склад у парламенті, тільки не уточнив за рахунок кого. Є версії на рівні сенсаційних — що від “єди” незабаром відколеться донецька компанія.

Склад робочої групи було обрано 259-ма голосами (голосували комуністи і “єда”). Крім Адама Мартинюка, до тимчасової президії увійшов Віктор Мусіяка від “НУ”. Серйозних гравців у робочій четвірці зазвичай “не святять”; а фракція КПУ так само спокійно голосувала разом із “НУ” і БЮТ по одному з процедурних питань.

Як за таких умов виглядатиме спікеріада?

Андрій Шкіль, БЮТ: — Комуністи і блок “За ЄдУ” досягли домовленостей, це не створить умов для конструктивної роботи в парламенті. Відбулися певні нечесні ходи

стосовно опозиції, не було дотримано обіцянки, що враховуватимуть усі пропозиції, не врахували і думки переможців — маю на увазі “Нашу Україну” — у виборах лічильної комісії і тимчасової президії. Так само буде зроблено усе, щоб на посаду спікера не пройшла узгоджена кандидатура. Наша фракція пропонує, щоб спікера визначила “Наша Україна”, його першого заступника назвуть ліві, другого — наш блок. Пропонуватимемо Юлію Володимирівну.

Олександр Мороз, СПУ: — Керівництво парламенту визначатиметься за такою формулою: голова парламенту — це представник “Нашої України”, перший заступник — від комуністів, другий — від “За Єдину Україну!” Усе це відбуватиметься на тлі спроби провести ревізію виборів через переведення до фракції “За Єдину Україну!” депутатів, що були обрані по мажоритарних округах або які підтримувалися на виборах іншими партіями, але тепер кимось чином можуть бути залежними, до них можна застосувати адмінресурс.

Леонід Кравчук, СДПУ(о): — Якщо буде такий підхід під час голосування, як сьогодні, то голову парламенту можуть обрати доволі швидко. Ми нікого не будемо пропонувати на цю посаду, приєднаємося до тієї кандидатури, яку вису-

Фото О. Купляметова

не “За Єдину Україну!”

Тарас Чорновіл, “Наша Україна”: — Відбувся певний відступ декого з представників “Нашої України” — наприклад, заговорили про висунення “НУ” Івана Плюща — я не проти, щоб голосувалася його кандидатура, але не як висуненця нашого блоку. Це зламало ситуацію в спікеріаді, ми серйозно втягуємося у неї, можливо, на місяць-два. За певний час, коли у всіх вистачить розуму, повернемося до старого варіанту, група чотирьох, чий представник увійшли до тимчасової комісії, оголосить свою позицію, і тоді матимемо результат. Якщо комуністи захочуть зберегти як партія і не підписати собі ідеологічний вирок, спікером від “Нашої України” буде персона, прийнята і для решти політичних сил. Таким, наприклад, є Віктор Мусіяка, він не партійний лідер, це знімає певні міжпартійні напруження. Першим заступником може стати Адам Мартинюк, другим — представник соц-

партії із застереженням принципів пропозицій БЮТ по деяких комітетах.

Павло Мовчан, “Наша Україна”: — Найвірогідніше, що комуністи, які послідовно проводять антиукраїнську політику, можуть об’єднатися з блоком “За ЄдУ!” і обрати керівництво Верховної Ради, яке вигідне їм. Спікер — Литвин, перший заступник — Мартинюк, заступник — Медведчук. Якщо не спрацює альянс есдеків і комуністів — тільки за цієї умови будуть ймовірними якісь інші варіанти. У заданому випадку “Нашій Україні” нічого іншого не залишається, як піти у жорстку опозицію.

“НУ” не претендує на спікерство, хоч маємо реальну кандидатуру — Юрія Костенка. Доречно було б ставити на нього, але є проблема оточення лідера блоку. Його нечітка лінія розстановки сил всередині блоку на руку Президентові і тим, хто реалізує його політику у самому блоці.

•

НА СХОДІ ТЕЖ Є КАТОЛИКИ

Фото О. Купляметова

Любомир Гузар

Греко-католицька церква тепер матиме свій екзархат і на Сході України — єпископом УГКЦ на Донецько-Харківський екзархатський престол призначено прелата Степана Менька. Таким чином, як наголосив глава УГКЦ кардинал Любомир Гузар, греко-католики Сходу наразі “отримують духовну опіку”.

— Дехто вважає, що це така собі “агресія на Схід”, — продовжував Блаженніший під час зустрічі з журналістами в УНІАН. — Але ми не йдемо на Схід задля відновлення історії, бо колись там була наша церква. Насамперед, там є наші вірні, а обов’язок церкви — запевнити духовне єд-

нання з ними. Якщо не ми, то хто має опікуватися ними? Врешті, і з міжнародних законів відомо, що кожна людина має право на обслуговування зі своїми релігійними переконаннями. Ми не збираємося здобувати територію і вірних, тим паче, агітувати когось з іншого віровизнання у греко-католики, це — не наша мета. Але ми усвідомлюємо, що на Сході, як і в інших регіонах України, є дуже багато людей, що не є приналежними до будь-якої церкви. Вони живуть за певними християнськими засадами, що залишилися в нашій культурі, але при цьому не почуваються християнами. Немає сумніву, що хтось із таких людей до нас зголоситься. Але ще раз наголосую — ми не збираємося шукати і залучати їх. Сподіваємося, що невірною, побачивши християнську поведінку греко-католиків, побажає перейти їхній приклад і скаже: “Я хотів би бути з вами”.

Сьогодні ми розділені — на загальноукраїнському рівні зареєстровано 72 церкви і релігійні організації. А лише в Донецькій області нарахували 100 релігійних об’єднань. Наша мрія — щоб в Україні

запанувала церковна єдність. Дай Боже, щоб колись, хоч у далекому майбутньому, між українськими християнами не було непорозуміння.

— На Сході має міцні позиції православна церква Російського патріархату, традиційно агресивна у ставленні до католиків. Чи мали Ви, можливо, попередні переговори з її зверхниками стосовно уникнення майбутніх конфліктів?

— Що ми можемо зробити, якщо хтось захоче не зрозуміти наших намірів? Ми намагаємося поводитися коректно, не маємо жодних агресивних намірів. Спеціальних домовленостей не було, бо, врешті, ми ж не ставимо так питання: ви тримайте собі цю область, а ми візьмемо цю. Ми йдемо до людей, що визнають себе греко-католиками. Було б навіть дивно, якби ми з кимось домовлялися. Може, з часом буде діалог між представниками різних церков. Дуже сподіваюся, що рано чи пізно почнемо співпрацювати, щоб разом свідчити Христові.

— Чи маєте якісь домовленості з Київським патріархатом?

— Спеціальних — ні. Я звертався ще років зо два то-

му до всіх наших православних, щоб ми почали діалог — у чому можемо співпрацювати. Це запрошення залишається в силі, я постійно про нього нагадую, коли зустрічаюся з керівниками православних церков. Це не є дипломатичні переговори про якийсь компроміс, йдеться тільки про те, щоб ми почали спокійно говорити і побачити — як можемо співпрацювати. Наприклад, маємо ті самі богослужбові книжки, що православна церква. Чому б не домовитися про те, щоб ми мали гарний сучасний український переклад?

— Останнім часом звучать негативні коментарі з приводу введення у школах Західної України предмету “Основи християнської етики”.

— Впровадження цієї дисципліни узгоджувалося з православними, тож не можна сказати, що це якась греко-католицька витівка. Негатив виникає від нерозуміння. А цей предмет полягає у вивченні нашої традиції. Як і вся Європа, Україна історично розвивалася на засадах Христового Євангелія, ми хочемо представити цей факт і засади християнства. Щоб кожен громадянин краще розу-

Оксана ПАХЛЮВСЬКА, доктор філологічних наук, завідувач кафедри україністики Римського університету “Ла Сап’єнца”, Рим-Київ:

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО ЛІГИ УКРАЇНСЬКИХ МЕЦЕНАТІВ

Насамперед дозвольте мені подякувати вельмишановному панові Юрію Ємцю, одному з членів-фундаторів Ліги Українських Меценатів, та вельмишановному панові Михайлу Слабошпицькому, виконавчому директору вищезгаданої інституції, за висловлений свого часу намір підтримати фінансово публікацію в Італії моєї книги “Civiltà Letteraria Ucraina” (“Українська літературна цивілізація”), що 1998 року вийшла друком у римському видавництві “Carocci Editore” (“Кароччі Едіторе”). Маючи їх за людей відповідальних і порядних, я необачно висловила у передмові подяку — панові Ємцю за “щедре спонсорування видання”, а панові Слабошпицькому — за шляхетне сприяння та посередництво у цій справі.

Насправді ж пан Ємець після виходу книжки припинив її спонсорування, внісши на початку до банківського рахунку Видавництва лише частину зазначеної в кошторисі суми, яка становить приблизно третину ціни видання. У телефонній розмові зі мною пан Ємець пояснив цей факт своїм фінансовим банкрутством. На офіційні листи Видавництва пан Ємець жодного разу не відповів. Що ж до виконавчого директора Ліги, то, будучи єдиним посередником між мною та спонсором, якого він рекомендував і якого я не маю честі знати особисто, він цілковито усунувся від проблеми.

Таким чином, пан Ємець і пан Слабошпицький переклали юридичну і фінансову відповідальність за видання книжки на плечі самого автора, позбавивши його можливості звернутися до інших спонсорів, бо ж подяка вже висловлена вищезгаданим благодійникам.

Більше того, на моє прохання поради тодішній Президент Ліги Українських Меценатів, ніні, на жаль, покійний Петро Яцик, в листі, не позбавленому граматичних помилок, пригрозив мені, що в разі “претензій” Видавництва Ліга позитиватиме на Видавництво до суду.

Імідж Ліги Українських Меценатів, яка позиває до суду західне видавництво за надрукування першої в Західній Європі історії української літератури, здався мені аж надто зловісним гротеском, тому я припинила пертрактації з вищезгаданими особами.

Дозволю собі вказати щонайменше на два непоправні наслідки даної ситуації. Перший наслідок: в очах західного видавництва інститут українського меценатства постав як тінюва структура, типова для третього світу. Іншими словами, як структура, що не керується ні юридичними, ні фінансовими, ні культурними категоріями світу цивілізованого. Другий наслідок: якщо моя праця, згідно з попередньою домовленістю з Видавництвом, мала започаткувати низку інших українознавчих досліджень (підручників, антологій, словників тощо), то після подібного прецеденту двері цього авторитетного наукового видавництва залишаться назавжди зачиненими для таких видань з вини власне української сторони.

Про те, якого оптимізму в справі розбудови українознавчих студій у Європі додала особисто мені ця ситуація, вже не доводиться говорити. Тому, переборюючи нехиті взагалі розмовляти на цю тему, я змушена публічно зняти зі своєї книжки подяку панові Ємцю та панові Слабошпицькому. А також спростувати дворічної давнини неодноразові заяви пана Слабошпицького в пресі та на презентації моєї книжки в Будинку вчителя про причетність Ліги Українських Меценатів та його особисто до видання цієї книги і відповідно до створення кафедри україністики в Римському університеті.

Сумно, але й цікаво було читати інтерв’ю пана Слабошпицького (“Вечірній Київ”, 5.05.2000) про те, що “меценати цінують не тільки гроші, а й кодекс честі”.

P. S. Ще одна деталь. Пан Ярослав Розумний із Канади щойно надіслав на рахунок видавництва 500 доларів від Фондації Маркіяна Шашкевича. Це єдина конкретна допомога, яку я отримала від діаспори і мені хотілося б це відзначити. Факт цей промовистий ще й у тому сенсі, що одні розплачуються за безвідповідальність інших...

НОВИНИ МУЗИЧНІ

Нещодавно відбулася надзвичайна подія в культурному житті нашого міста: до Києва завітала легендарна, не побоюся цього слова, рок-група "Арсенал" з Олексієм Козловим на чолі.

На самому початку Олексій "просвітив" народ, пояснивши, що група грає музику в стилі прогресив-рок і що мета колективу — нагадати про молодіжний вибух наприкінці 60-х. І додав, що зараз це — протест проти дорослих, жлобів і війни.

Після цього стався саме вибух — чудова музика світового року тісно переплелася з професійною грою і просто вражаючим співом (вокал — Валерій Халімов).

Грали музичні твори гуртів "Atomic Rust", "King Crimpton", "Chicago", "Led Zeppelin", пролунала інструментальна п'єса під романтично-ліричною назвою "Спогади про Атлантиду" у виконанні Олексія Козлова.

Друге відділення почалося з hard-rock: "Atomic Rust" і "Rush". Майже апогеєм стали 2 арії з п'єси "Jesus Christ Super Star" (арії Понтія Пілата та Іуды). Своєю гармонійністю вразила інструментальна п'єса "Коріння лотоса".

Закінчився цей "вибух року" піснюю гурту "Yes", залишивши після себе відчуття близькості до якоїсь "професійної довершеності" і віру в те, що дійсно іноді "нове — це добре забуте старе".

У палаці "Україна" всі глядачі... захворіли. Діагноз — ностальгія, адже той, хто в 70-і не пропустив жодного концерту популярних гуртів ("Земляне", "Самоцвіти", "Песняры", "Цветы"), мав змогу почути їх знову — в майже незмінній формі, з тим самим складом, піснями, настроєм. Але не обійшлося без ексцесів: не дочекавшись кінця програми, деякі "слухачі" залишили зал, повернувшись спинами до присутніх у цей час на сцені виконавців із гурту "Цветы". Наразі думаєш, що варто б мати сором та повагу до інших не тільки в 70-і роки, а й у новому тисячолітті.

Цікаво. У нічному клубі "Сейф" відбулася презентація кліпу Джорджа Майкла на пісню "Freek". Все це виглядало досить весело: на екранах постійно крутили кліп співака на вищезгадану пісню з двома реміксами, уривки зі старих кліпів. Неподалік можна було побачити декілька хлопців в костюмах а'ля Джордж Майкл. А всім учасникам безкоштовно роздавали футболки, треба було лише роздягнутись...

Новини від
Марини УШЕНИНОЇ

ЯК ШУРА ГЕРА ВІД «СКРЯБІНА» ПУСТИВСЯ У КОЗАЦЬКИЙ ТАНОК

"Чуєш, брате, буде війна, холодна і мокра, довга і зла. Квадратні на круглих будуть іти, бо ті такі рівні, як їх не крути..." — філософське пророцтво Андрія Кузьменка, лідера популярної групи "Скрябін", можна використовувати як епіграф до будь-яких змагань — політичних, мистецьких і, ясна річ, музич-

Іх поява на музикальному олімпі України — закономірна. Глибокі, самобутні тексти пісень у поєднанні з глибинним українським мелосом, пристрасне виконання пісень Андрієм і... Стоп. Їх помітили і швидко "розкрутили". Від звання лауреатів "Червоної рути" до контракту з одним із наймасштабніших українських фестивалів "Таврійські ігри" скрябінців відділяв лише крок. Вони його зробили не вагаючись і не програли, бо такі "Таврійські ігри" підняли їх на вершину слави. Андрій Кузьменко став одним із найкращих ведучих музичної програми ICTV "Хіт-парад "Гаряча сімка", за цей час вони спромоглися зняти декілька найкращих кліпів і забезпечити свою самодостатність та облаштуватися у столиці. Бо, як відомо, родом хлопці з Прикарпаття. Андрій закінчив Львівський медичний інститут, Шура — Київський торговельно-економічний і мріяв продовжити освіту в університеті на факультеті міжнародного права, але музика, захопивши його душу, стала професією надовго.

Їхні мрії були небезпідставними, бо і Андрій, і Шура вільно володіють

українською, польською, англійською та російською мовами й завдяки цьому розширюють свої горизонти світопізнання та професійної діяльності. Вони — модні та стильні не лише на сцені, а й за стилем життя та побуту — *українці європейського зразка*.

На сьогодні група "Скрябін" має декілька компакт-дисків, близько десятка відеокліпів, сольні тури по Україні та шалену популярність серед молоді.

Але все має свій початок і кінець. Закінчився термін контракту "Скрябіна" з "Таврійськими іграми" і почався новий період випробувань власних сил. З гурту пішов Ростик, який виконував функції і музиканта, і менеджера. Його зіркою нині є співачка Юлія Лорд ("Брудна як ангел..." — пам'ятаєте?), разом з якою він задумав створити спільний проект. Тобто якийсь час Андрієві з Шурою доводиться робити все самим і вони перевірили свої сили. Останнім часом Шуру захопив дизайн і він задумався над власними проектами сольного концерту. З дизайном у хлопців проблем не було, бо дружина Андрія — художник-дизайнер і її роботою вони пишалися.

ся. Та й такі добре були оформлені сольні концерти "Скрябіна" — стильно і органічно, з урахуванням специфіки репертуару.

Та ось так склалося, що довелося роз'єднати зусилля і реалізувати свої задуми і разом, і окремо. З'явилися дві студії, які час від часу творять спільний продукт. У Андрія залишилася студія "Спати", а Шура має також хатний варіант творчої бази, де почав реалізовувати свої індивідуальні проекти. Про один із таких, що називається "KozZZak диск", він і розповів, завітавши до редакції газети

"Слово Просвіти".

— І що це за проект "Kozzzak диск"? На кого він розрахований?

— В основі закладено українські народні пісні, але в танцювальній версії. Під ці пісні можна танцювати й на дискотеці. Ми вже зняли кліп, що пройшов ротацію на телебаченні. Робили все разом із Кузьмою (Андрієм) і розраховуємо на те, що буде компакт і касета. Продемонстрували Саші Пономарьову, продюсерові проекту. Він профінансував кліп. Плануємо створити разом і другий на пісню "По Канаді ходжу". Са-

ша запропонував включити "Козацький танок" у свій тур, що відбувся нещодавно і охопив десять міст України. Обкатка пройшла "на ура!" Проект пройшов випробування й на публіку, яка підтримувала молодь на виборах.

— Але група "Скрябін" після відходу Ростика до Юлії Лорд змінила свій склад і збільшилася кількісно. Скільки ж вас і хто з вами?

— Нас шість душ. Ми запросили "живих" музикантів — гітариста Олексія Звалевського, барабанщика Володимира Паршенка і басиста Сашу... Ще з нами співпрацює співак Андрій Підлужний (Ангел), який виконує обов'язки комерційного директора групи "Скрябін".

— Крім концертів по Україні, є якісь запрошення?

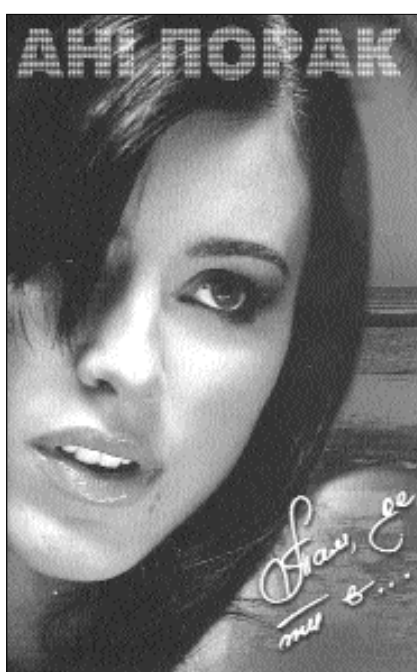
— Так. Найближчим часом вирушимо до Лондона, де відбудеться наш концерт. Подорожі — вже після події, гаразд?

Тож тим, хто любить і слухає українську музику, цікавими є новини від "Скрябіна". Та головне, що вони після розлучення з "Таврійськими іграми" не розгубилися і продовжують дивувати публіку несподіваними проектами. Хоч би й тим, що творять українську танцювальну музику, яка має шанс стати популярною.

Розмову вела
Леся САМІЙЛЕНКО

А ВІДНИНИ ЩЕ Й ВОЛОДАРКА ЗОЛОТОГО ДИСКУ

Ані Лорак в Україні представляти не варто. Хто ж не любить шоколад "Корона", що навіює смак бажання, чи не знає її сріблястий голос, що звучить мов тремтлива сталь, і хто ж не любить таку красу, якою можна милуватися. Вона зачаровує, бо надто відкрита і таємнича водночас. Про неї хочеться розповідати як про казкову героїню: жила собі на співчій Буковині маленька, мов принцеса чи Попелюшка водночас, дівчинка, якій не вистачало любові. Не вистачало сповна, бо жила і виховувалась у школі-інтернаті, та не тому, що не мала батьків, а тому, що вони розлучилися і мама, працюючи на чернівецькому телебаченні, не мала змоги сповна приділяти увагу своїй донечці. А це стало Каролініним болем на все життя, бо так радіти з того, що вони (та й мама) поруч, у залі, на її сольному концерті, може лише зболена душа дитини, яка сповідалася на весь світ такими словами: "Моєю найбільшою дитячою мрією — завжди — було пройтися

вулицею з мамою і татом за руку. А сьогодні вони поруч, у цьому залі, і я відчуваю повноцінну дитиною!" — такі слова вимовила вона на своєму першому сольному концерті, що відбувся 14 трав-

ня у київському палаці "Україна". Не одне серце зойкнуло від цих слів, бо доля Кароліни — співачки Ані Лорак — є предметом особливої уваги.

Шалений злет, фактично, — без падінь, творчої кар'єри співачки — закономірність. Колиш, за сріблясті інтонації у верхніх регістрах її вокалу — а вони є унікальними для співачок у всьому світі, американці підняли цю дівчинку до небес, нагородивши її своїм яблуком спокуси. Тобто Ані Лорак почалася з всесвітньовідомого фестивалю "APPLE". Там її помітили і оцінили її талант. А талантів у цієї дівчини — цілий арсенал, і розкриваються вони з кожним її сценічним кроком і на кожній сходинці до пісенного і творчого олімпу. Останнім її здобутком став сольний концерт, який довів її зрілість як співачки та особистості. Аншла! Аншла! Аншла! Зал заповнили зірки української естради, що прийшли привітати свою Ані з її творчим святом і порадіти разом із нею, бо саме 14 травня на сцені палацу "Україна" було офіційно оголошено: альбом чи так званий диск

"Там, де ти є..." визнаний Золотим. А такої нагороди ще не має жоден український співак чи співачка.

Золотий альбом прозвучав, та "Мамина коса", яку Кароліна виконала акапельно для всіх присутніх у залі, але присвятила мамі та спогадам про своє дитинство — стане для багатьох незабутньою. Співають сотні, душею — одиниці. Серед них і Богом відзначена Ані Лорак — українська принцеса, яка причарувала своїми піснями весь світ.

Після першого сольного в "Україні" нашу Кароліну почують і побачать британці, бо саме там відбудеться її наступний сольний концерт. І не дарма на сцені палацу "Україна" разом з українськими музикантами грали її британські друзі, а танцювальну програму виконувала одна з найкращих балетних труп України — "Тодос", що нещодавно відсвяткувала своє п'ятнадцятиріччя концертною програмою, теж у київському палаці "Україна".

Л. С.

РЕПОРТАЖ ВІДРУБАНОЇ ГОЛОВИ...

На прохання редакції про скандальновідомий фільм “Молитва за гетьмана Мазепу” з відомим кінорежисером Юрієм Ілленком розмовляв Андрій Охримович.

— Який би Ви поставили діагноз сучасному українському кінематографу?

— Питання не до мене. Я не лікар. Може, хворий, може, сильно хворий, може, душевнохворий, тому з діагнозом у моєму виконанні виходить накладка. З іншого боку, ви знову ж таки підходите до цієї проблеми так, ніби вона вирішується зсередини. Кінематограф український — це лише частина дуже суворої боротьби за інформаційний простір, який у нас, як щось контрольоване Україною, або зовсім відсутній, або неструктурований, або структурований силами, які належать не Україні.

Кіно — лише частина цього простору. Власне, ми існуємо на окупованій території, звідки кінематограф будь-якими способами давно і систематично викидається. Отже, кому ми ставимо діагноз?

— Частково ви його вже поставили.

— Одне із завдань, які я ставив перед собою, починаючи “Мазепу”, — це спростування усталеної міфологеми про тотальну, остаточну і незворотну смерть українського кіно. Ну, а як це можна довести? Очевидно, зробивши такий фільм, який мав би всі ознаки живого кіно. Такий фільм, який може зробити великий скандал. Ми його показали в Берліні. Це “Молитва за гетьмана Мазепу”. Він став найбільш ліцензованим фільмом Берлінського фестивалю. Преса Німеччини абсолютно розколота...

— Ну, а якою є реакція Росії?

— Телефонував мені звідти один приятель: “Що ти там такого зробив? Тебе “полоскають” у кожній газеті, яка тільки є в Росії, на кожному телеканалі, скрізь...”

— І в якому контексті?

— Контекст дуже простий. Перше, що треба зробити — довести всім, що це лайно в естетичному, художньому плані... Режисерська, операторська, акторська робота. Показати, що ця картина як художнє явище просто ніщо. Це перший крок. Коли вони це доведуть всім і вся, то далі можна говорити, чи варто було витрачати гроші на цей проект та чи варто взагалі мати кінематограф в Україні. Редукція все одно приведе до якоїсь політичної оцінки. До чогось такого, що робив зі мною Кисельов у прямому ефірі... Він припустився режисерської по-

Ю. Ілленко на знімальному майданчику

милки, почавши передачу із сюжетів про кілерство. Десять когось убили, замочили, потім за справу взявся він і продемонстрував, як робиться кілерство в журналістиці. Уся ця історія про мерве неіснуюче українське кіно... Її нав'язують вперто, настійно і часто відверто по-хамськи. В таких контекстах вести діалог практично неможливо.

— Фільму я не бачив, тому в голові моїй крутяться туманні думки про версії та контраверсії. Стосовно якої версії ваш фільм виступає, як контраверсія?

— Одна з найважчих версій — не треба переглядати історію, яка дійшла до нас у вигляді затверділих усталених брендів. У жодному разі, панове, не переглядайте історію. А як ця історія, взагалі, була сформована, як вона дійшла до нас, як ми підпали під вплив цієї версії... Про це якраз і треба говорити. Коли я почав працювати над

мо, мучив себе запитанням: коли я вперше Петра уявив не так, як його подав Пушкін? Було це у Ялті. Знімали щось про море. Старого моряка грав Сімонов Микола Костянтинович. Пив він дуже. Коли не пив — відповідав усім параметрам петроградського інтелігента. М'який, чудовий. Але коли перебирав дозу — зривався

Кадри з фільму

з галем. То було щось страшне. Якоюсь він перебрив. Усі переякалися, повтікали. А я сховався під брезент на візочку. Раптом хтось зриває брезент. Стоїть наді мною Петро Перший і каже: “Ну що, курва, такого ти знімаєш не хочеш?” Я думаю: “Боже, який Петро Перший, клас!” Це вперше побачив я Петра такого, яким він, може, й був насправді. Пушкін запропонував нам ідеалістичний відликов, з якого вже ніхто не може і не хоче вискочити.

— Себто поему висмоктаю з пальця?

— Як не дивно, але поему свою він писав і не з натури, і не з Полтави... Знаєте, звідки? Коли Потьомкін віз Катерину на Південь, він не тільки будував Потьомкінські села, він зробив дубль Полтавської битви. Запросили всіх королів європейських і розіграли побойще. То потрясаючий Віктюк був. Та-

кий фантастичний спектакль розіграти... Перший шоумен. Пошили одяг, зробили зброю, поставили гармати, стріляли... Знайшовся там один справжній учасник Полтавської битви. Консультант. Цілком можливо, що він ставив роль Петру. Королі були дуже задоволені. Щоправда, п'ять років тому приїхали шведи. Хотіли перепоховати останки своїх вояків з Полтавського поля — і не знайшли їх там. Так що “Полтаву” Пушкін писав не стільки з історії, скільки з Потьомкінської декорації.

— Фільм ваш, у принципі, мусить мати багато батальних сцен. Щось подібне до “Ватерлоо” Бондарчука. Чи відчуваєте ви себе конкурентом цьому режисеру саме в такому сенсі?

— Якщо сьогодні робити те, що робить Бондарчук, або те, що робить Голівуд, то, ясна річ, треба мати таку кишеню, якої у нас нема. Зрештою, все то те — суто голівудська естетика. Знаєте, пелсі-колу краще робити в Америці. Я не ставив перед собою завдання змагатися з Голівудом. Я запропонував їм те, чого вони взагалі робити не вміють: ху-

дожний образ.

— Ще раз про наболіле. Фільму я не бачив. Намалюйте бодай словами шматочок тієї битви.

— ...Перед початком битви Карл піднімає дух своїх вояків. Потім, серед баталії, Мазепа буде рудити і накриває такий стіл, який можна накрити тільки в Україні. Він каже: “Тільки Петро може прорватися до цього столу”. Петро проривається, і вони сидять, один проти одного, вирішують такий собі гамбурзький рахунок. Викладають свої претензії, а довкола в тумані — страшна битва. До столу долітають то відрубані голови, то поранені люди, то коні заскакують на стіл. В епіцентрі всього того — цар з гетьманом “качають права”. Завершується битва репортажем відрубаної голови Кочубея. Власне, вся битва відбувається, як репортаж відрубаної голови, з якою дружина Кочубея мастурбує...

— Я знаю про не дуже схвальні відгуки саме про цю сцену. Наскільки рецензенти мають рацію?

● — Не знаю, не знаю. Це було

ЛЮБОВ ПОТРЕБУЄ АНАФЕМИ...

Вернісаж кохання. Століття, тисячоліття... Обличчя проступають невиразно. Тайнопис мо-локом на кіптяві свічки. Глупуватий овал, яблуневоцвітний пушок на щічках. Юність солодка, радість щеняча в очах... Люб-ов? Живопис вічним пензлем. Н-н-н-да... — вердикт маргінального мистецтвознавця. Нігіліст, заморений столичними буднями та хоробливим снобіз-мом. Обличчя закоханих нага-дують “патрети” вкраїно-поль-ських магнатів у запасниках Олеського замку. Жирненьке підборіддя, вередливий рот. Якесь лялькоподібні... Пурхають бабки, вакханалія цвіту й пилку. Любов... Далі слимаки маєтків, хати-палади, дітлахи. Все як у казці... Лагідно і без надри-ву.

Ще далі — кохання без май-бутнього. За ним навшипиньки скрадається смерть. Журба і ко-лір крові. “Убити Ватяру?” — спитав Моріто, і Кеса сказала: “Так”. Місяць притлумив багря-них драконів на її кімоно, над-щербив обличчя скорботного тінню. Убити Ватяру, мужа Кеси. Самураю достойного і незлоби-вого. Безнадійного в каліграфії, котрий навіть вірші почав скла-дати, аби сподобатись її блідо-му, наче у сновиди, обличчю. Любов за Рюноске Акутагавою. Важка, хвороблива, садистич-на, з присмаком Мазоха на заю-шених губах...

Маркес милосердніший до закоханих. Нехай берегом Ама-зонки сатаніють крокодили, роз-кладаються трупи, зникають у чаду холерні села. Човен нести-ме коханців темними водами щастя. Мить, помножена на безкінечність. Кохання посеред чуми... Потім сто років самот-ності і нелюбові. Коли од вели-кої пристрасті народилося дитя, термітник пекельним цілунком засмоктає оселю роду Буєньдіа. Збожеволів, здитинів, перейшов на той світ батько, на пелюстко-ву мумію звелася стара Урсула. Тріщини, наче змії, розповзлися двором, поруйнували цноту мармурових плит. Сто років то-му їх вклили добротню і дбайли-во. Спрага майбутнього, спрага продовження роду... Повзуча деградація вивершувалася прокляттям. Дитя великої прис-трасті потішило Буєньдіа свиня-чим хвостиком. Остання буль-башка колись здорової та само-родкової крові. “Родоначальни-ка до дерева прив'яжуть, остан-нього — зжеруть мурахи... При-марне місто розметелить ура-ган і зітреться воно з пам'яті...”

Навшипиньки скрадається смерть. А може, повзе, мов сука з перетрошеним хребтом. Плю-нути на неї з ненавистю... Вигрі-бати далі. Амазонкою, Міссурі, Дніпром. Поміж скажених кроко-дилів, там, де падає гниє і буй-но цвіте отрута...

Любов потребує анафеми?

Уляна ГЛІБЧУК

СКЛАДОВІ УКРАЇНСЬКОЇ ДУШІ

Так, хліб — саме життя. Хліб обожнюється. Хліб возвеличується, навколо нього фокусується саме життя, йому підпорядковується і час, і простір. Тому, відповідно, і культура наших предків була хліборобською. До хліба особливий пошанівок. І крихітка хліба від паляниці не може бути зметена разом зі сміттям. Це не від ошадливості. А лише від святобливості. “Хліб всьому голова”, — у цьому прислів’ї — великий досвід закумуляовано. Візерунок пшеничного колоска стає основою національного орнаменту. Колосок — є не просто колоском, а Цар-колосом. Пригадаймо, що і на давньоіудейських монетах зображався Цар-триколос... Віковічна мрія хлібороба — виростити на одному стеблі три колоски, що ідеологічно була обґрунтована лише в XX ст. Тимофієм Лисенком.

“Хліб святий — дар Божий: карай нас, Боже, ним до віку”, “Хліб — роги й ноги”, “Як хліб буде, то все буде”, “Хліб на ноги поставить і з ніг звалить”, “Надія в Бозі, коли хліб в стозі”, “У хліба ноги короткі — як побіжить, не доженеш...”

У прислів’ях, як відомо, скрісталізовано не тільки моральні, філософські судження, а й, за слововживанням І. Я. Франка, “життєві правила, вислови загальнолюдських почувань, також певні стереотипні особисті рефлексії”.

Так, хліб стає вже рефлексією, але ще не втратив свого павніного значення, особливо на селі, хоча і його значення достатньо здевальвовано за роки радянщини. Хліб став караючим, — за зібрані потайки колоски на своєму ще донедавна полі можна було одержати певні роки неволі; хліб, відібраний у хліборобів новою владою, прирікав на голодну смерть цілі області. І велика Євангелічна сентенція про хліб оберталася на заклання.

Нагадаю: “Як вони споживали, Ісус взяв хліб, і поблагословив, поламав, і дав Своїм учням, і сказав: “Прийміть, споживайте, це — тіло Моє” (Євангеліє від св.Матвія). Хліб вибирався за пророцтвами колосків, хлібом ставала полова впереміш із тертою бараболю, хлібом ставали лип’яні листки, перетерті на порохи і перемішані з висівками, цей хліб застрявав у горлі. Цвілявий сухарець споживався як солодоші, принесена матір’ю скибка хліба, поділена на членів сім’ї, не з’їдалася, а розсмоктувалася за щокою, видлужані із колоспного поля пророслі вже горощини з’їдалися миттєво тут же серед поля...”

“Хліб — це тіло Господнє...” Але нас від Нього було відлучено: Бога немає... Це не було Його для тих, хто прирікав українську націю на вмирання, хто вивертав останнє пшоно з макітерки, що ховалася за деком у печі, хто прутками та щупами обдовбував хатні долівки і все подвір’я, вишукуючи жалюгідні рештки, що приховувалися для проживання від влади “робітників і селян”. Господа не було з ними ніколи, бо вони були дітьми Сатани. У них був свій духовний хліб, замішаний на ксенофобії, на людиноненависті, на помсті, на міфіві, вседозволеності та богообраності...

Боже... Я тепер розумію, що це була покара для мого народу за покірливість, за ту філософію життя “Моя хата скраю”, що прищеплювалася нам чужинцями. Ні, наша хата, твоя, моя — посередіні світу, посередіні мого народу, моєї землі, мого часу, що є ча-

сом мого народу.

Адже в тобі — кристалик вічності, ти є схрещенням усіх суцільних часів і власного національного простору, отже, в тобі і всі чесно-ти, накопичені твоїми попередниками, а отже і відповідальність за них. А це вже зобов’язуючий момент.

Бути собою, бути українцем — бути спадкоємцем усього того, що і спонукає людину шукати власні витоки, витоки свого роду, який і Великодню паску споживає як тіло Господнє, і до весільного короваю ставиться з по-божністю та всерозумінням.

Я обурююся з його покірливості, з його притакування та “собінаміслию”, але захоплююся його **цнотю**, його дитинною **со-ром’язливістю**, його **сердечністю**, що витрактувалася нашими “воріженьками” як слабкість, як вада... При вимові слова “весілля” слух мій виповнюється десятками, сотнями пісень. Пісень, своєрідних за мелодикою, за об-

карження долі молодої, яка йде до чужого роду, пісні-плачі з голосливими мотивами, пісні глузливі про боярів та молодого: “А ми, було, в нього, не їли нічого, дали нам полови, щоб нам губи колола”. Пісні жартівливі, пісні еротичні, що виконувались лише у вузькому колі дорослих... Вражають алітерації, дисонанс рими, вільна імпровізація з нерівномірними строфами-тирадами: “Вигрибай, мати, жар, жар, / Буде тобі дочка / Жаль, жаль, / Кидай, мати, дрова, / Зоставайсь здорова”... /

Яке багатство ритмів і рим, яка лункість і карбованість! І яка історична глибинність. І справа не лише в термінах “князь-княгиня”, “старша дружка”, “бояри”, “дружина”, а в прихованих глибинних змістах, які лише і можна вичитати з загального дійства — весілля. Зрозуміла річ, що коровай виконував роль “матеріалізованого бога-предка” (А. Пономарьов), як і загадуваний раніше нами Дідух. До речі, на Прикарпатті коровай має

в часи голодовки.

Кажуть: помер чоловік між двома хлібами — одного не стало, а другого не дочекався...

І їх я пам’ятаю поіменно: тітка Степа, Женька і Лёня. Це лише на нашому кутку. Вони отруїлися, вибираючи бараболю із забитої ще до війни ями і напикши дерунів... Я пам’ятаю на смак ці деруни, які я приніс, щоб поділитися з сестрою і братом, але мати вибила мені їх із рук, довідавшись, із чого вони спечені... Я гірко плавав, коли вони опинилися в помийниці. Мені так хотілося цих дерунів, що були суцільною вже отрутою...

Хліб наш насущний... Це кропив’яний відвар, це лободяна юшка, це кілька зварених квасолин, це солодке коріння пірїю, це вибірані на моріжку біля хати калачики, це сира, щойно виловлена снітка з Раківки, це — рябі яєчка невгамовних крячок, що мостили гніздечка поміж трьома очеретинами на лікоті від води...

рослинне воскресіння — це звичайний унаочнений урок для людини, яка, споживши його, Хліб, вирощуватиме в душі добрі почуття, а в розумі — хвальні думки. Як каже відомий богослов Генрі Геллей: основним мотивом нашого життя мусить бути бажання жити згідно з моральними принципами, схваленими Богом. А такі принципи — в основі світогляду нашого народу. Якщо в людині закодована інформація про Всесвіт, то чому інша людина намагається звести її до рівня тваринного. І приходиш до однозначного висновку, що життя людське є полем боротьби Добра і Зла, Бога і Сатани... Саме це нас спонукає до пильнішого аналізу наших духовних витоків, аби чітко проводити межову лінію поміж цими двома вічно опозиційними категоріями.

Перечитуючи записані відомим українським істориком Миколою Маркевичем нариси з історії українського побуту, дивуюсь з часо-вої, циклічної відсутності лінійного часу, вічної повторюваності цих ритуалів, звичаїв, обрядів...

Але уявіть, що це — лише тексти. Що вони відірвані од самих містерій. Слова, слова... Отже, Слово і Дія — нерозривні в своїй єдності. Згодом Слово відірветься од Чину. Слово стане оболонкою певного змісту, але не самим змістом. А потім стане вже зайвим і саме Слово. Чин перетворюється на моделювання. Акт, дія перетворюються на механічність роблення.

Ось де відкривається царство Сатани: на розломах Слова і Чину. Чому каже Христос, звертаючись до книжників та фарисейів: “Горе вам”? Бо в їхніх устах були лише слова. Слова без Чину творять світ віртуальностей, світ слів. Слова породжують слова. А що слова можуть матеріалізувати, то це ми побачимо як а-ти-й-т-ні-є-и-к-

ладі: “Коли в горщику кипить окріп, то з горщика виходить пара, а з образу горщика — образ пари. А якби хтось сказав, що в образі горщика треба й щось зварити?”

Так, у віртуальному горщику каші не зварить... У віртуальному уніфікованому всепланетарному людстві з єдиною, так би мовити, світовою, культурою душу не зігрієш. Для такого абстрактного людства ані витоки, ані національна культура не потрібні. Криза культури супроводжується духовною кризою. Глобалізація загрожуює людству процесом уніфікації. Глобалізація загрожуює перерости у війну цивілізації не з тероризмом, а з національними культурами. І коли я зустрів на шпальтах газет інформацію про те, що у США якийсь професор Клейман збирається у найближчі часи клонувати Ісуса Христа, то виникло природне запитання: а чому, власне, Ісуса Христа? І хто хоче клонувати? Та, зрозуміла річ, Сатана... Такі проєкти можуть виплодитися в голові лише Антихриста. Уніфікований людський світогляд. Уніфікована особистість, що була б сукупністю всіх мислимих і немислимих стереотипів, — означала б смерть індивідууму з умирвщеною душею, без поривання до безмежності, до космосу, до Бога. Для Антихриста не існує часового та просторового безмежжя. Є просто час. Є просто простір як лінійне продовження автостради. Фаустівська людина мала душу, як найвищачальнішу субстанцію, що, як стверджують вчені, може обчислюватися на вагу. Вона присутня в людині. Тому поповнення на душу — це головна тема культури останніх сторіч. Можна її про-

Фото О. Кутпахметова

Павло МОВЧАН

ВИТОКИ

разним ладом, за манерою виконання.

“Іди, іди, моя павонько, Дам я тобі вина з яблунька...”, “Через сінечки в вишневий сад / Пішла Маруся в виноград; — Хто ж мене знайде в тім винограді, / З тим я сяду на посаді. / Пішов татойко — не знайшов, / Глянув на квіточку та й пішов: / Квітко моя та й рожона, / Кому ти сужона? / Пішла матінка — не знайшла / Засмутилася та й пішла. / Пішов Василько та й знайшов, / Взяв за рученьку та й пішов: / Ваша квітка дрібно-зелена, / Дочка ваша та й рожона / Мені вона сужона...”

Або: “Не стій, вербо, над водою, / Рано, рано, / Не стій, вербо, над водою, / Та ранесенько... Розвий, вербо, сімсот квіток, / Рано, рано. / Розвий, вербо, сімсот квіток, / Та ранесенько. / Щоб всім хлопцям по квітоньці, / Рано, рано. / Щоб всім хлопцям по квітоньці, / Та ранесенько. / Тільки Грицеві нема квітки, / Рано, рано, / Тільки Грицеві нема квітки, / Та ранесенько. / Єсть йому квітка — Ганнуса дівка, / Рано, рано. / Єсть йому квітка — Ганнуса дівка, / Та ранесенько...”

Весільних пісень в Україні величезна кількість. Виконують їх переважно жінки та дружки. І діляться вони тематично на кілька підгруп. Пісні про розлуку дочки з родиною, з батьками та домівкою, пісні із звертанням до космічних сил, до Всевишнього, пісні благальні, пісні, в яких вихваляють коровай та звеличують молодих і весільних батьків та гостей, пісні-ос-

назву **доля**. І його ставлять і подосі в угзлів’ї молодих у першу шлюбну ніч, що підкреслює особливу долевизначальну функцію цього новородового хліба. “Як цей хліб чесний, щоб і молоді були чесні”. Це найвище його означення: хліб чесний... Хліб святий, “хліб наш насущний... Дай нам сьогодні”. Це щоденне звертання до Всевишнього робить наш хліб не просто стравою, не просто фізіологічною потребою споживання його, а духовно осмисленим актом, що змінює в самій молитві свою субстанцію...

І знову загадуються часи безглуздості та абсурду, коли хліб з міста возили лантухами для різних господарчих потреб саме ті, хто його вирощував. Хліб знецінювався, втрачав свою божественну силу, ставав просто хлібомпродуктом.

Хліб наш насущний... Приходить мати з роботи пізнього вечора від віялки з колгоспного току, розстеляє рядно, роззувається і витрушує з чобіт пшеничні зернятка, які будуть швидко перетерті саморобними міні-жорнами, і спалахує вміть солом’яний віхоть. А через якусь годину, яка буде тривати довго-довго, вся хата виповниться духмяними пахощами свіжоспеченого коржа. Його дух випрядається з димаря і спововниться про хліб насущний, за який вже завтра можуть “припаяти” кілька років примусової **дармової** праці... Хліб насущний... Я знаю твої форми, розміри, кольори, величину і смак. Але найдобріший той, який випікався на деці

Хліб наш насущний... Чому Тебе у нас відбирали? І задля чого? Ти ж так давно з нами. З часів трипілля. Тебе так вміли шанувати. Ти — наша праісторія. Ти — наша доля. Ти — наш Бог. Ти — саме життя... Отже, відбираючи тебе, відбирали життя, історію, культуру, Бога, віру, звичаї...

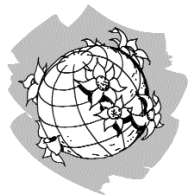
І людина здичавіла. І людина з вивітраним серцем і головою спроможна була чинити все антилюдське... І чинила... Мені гірко і прикро за ці жорстокі нелюдські прояви, до яких доводили лише в XX ст. кілька разів мій народ (1922, 1933, 1947 рр.). Хто ці “нелюди”, призвідці тотального лиха? Чому їхні імена не записані на скрижалях ганьби і застережень, на довічно, для всіх потомних поколінь українців?

ЖИТТЯ — ЗАДЛЯ ЛЮБОВІ

“Коровай, коровай, кого хочеш — вибери”... Вибірали... і то дуже часто — погибель. І вся ота, віками плекана національна етика, землеробська культура, всі Різдвяні і Великодні містерії, вся Весільна космогонія стають абсурдом, коли посиніла рука жebraка, вихопившись із пошарпаного рукава, тремтить перед очима: “Подай на хлібушко...”

Хліб — це справедливість, хліб — це радість, хліб — це праця, хліб — це пісня, хліб — це благополуччя.

Зернина вирає, щоб воскреснути, подарувати сущим десятки зернин. Рослинна смерть і

Структура Української Повстанської Армії була збудована за територіально-ієрархічним принципом на підставі чітких організаційно-статутних положень. Уся територія, на якій діяла УПА, була розділена на регіони діяльності (військові округи — ВО). Кожна округа мала командира військової округи, політичного референта і господарчого референта.

На території відповідної округи діяла група, тобто потужне військове з'єднання, що за кількістю відповідає стрілецькій дивізії. Наприклад, на теренах Житомирської області протягом серпня-листопада 1943 року діяла група "Тютюнник". Шефа військового штабу групи призначав командир ВО.

У складі групи діяло кілька загонів (полків), кожен з яких мав по кілька куренів (у перекладі на сучасну структуру — батальйонів), що складалися із сотень. Сотня була основною, найбільш оптимальною бойовою одиницею — достатньо чисельною для нанесення відчутних ударів і протистояння великим підрозділам ворога, а водночас, не настільки великою, щоб це стояло на перешкоді мобільності та оперативності виконання поставлених завдань.

У кожній сотні налічувалося по кілька сот чисельністю 30-40 бійців; чота мала в своєму складі в середньому по три рої. Для виконання розвідувальних і диверсійних завдань створювалися також бойки.

Бойка — найменша бойова група бійців ОУН-УПА — складалася із кількох осіб: 3-5, зрідка — до 10, тобто за максимальною чисельністю відповідає роеві. Деякі бойки перебували на напівле-

гальному становищі: удень — звичайна, на очах у всіх, праця в полі, на обійсті; уночі — час від часу — участь у бойових операціях.

Така організація партизанської боротьби виникла в конкретних умовах гітлерівської, а потім московсько-більшовицької окупації, тобто в умовах, коли Українці, перебуваючи у ворожому оточенні, змушені були приховувати своє прагнення побудувати самостійну Українську Державу.

Советська комуністична (а по суті — сталінська, тобто фашистська) пропаганда від 1943 року і аж дотепер змальовувала борців за волю України у найчорніших фарбах, приписуючи бійцям ОУН-УПА найогидніші вчинки, яких ті ніколи не здійснювали.

Благородні слова — бандерівців, самостійників, націоналістів — були перетворені на ідеологічний кухні ЦК ВКП(б) у Москві на лайку, використовували ці слова для ознаменування "врагов советской власти"; тієї влади, у якій насправді ніхто не слухав поради (советов) народу, бо все вирішувалося за вказівкою "наймудрішого вождя".

Саме за його вказівкою було створено в системі НКВС загони "ястребков", котрі діяли у формі і під виглядом бійців УПА, відзначаючи свої "бойові дії" нечуваними звірствами проти мирного населення західних областей України.

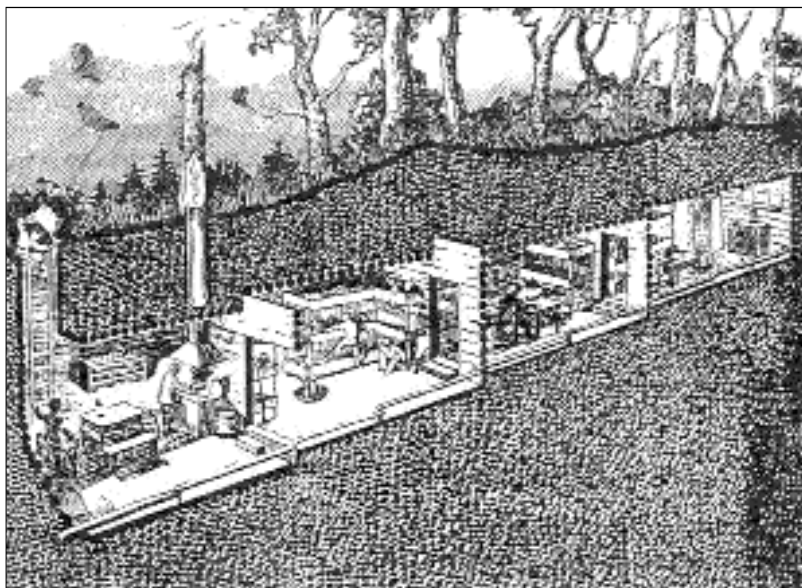
До будь-якого села, хутора, оселі, заповіданих у зв'язках із бандерівцями, вривалися серед білого дня озброєні "ястребки" і вчиняли жорстоку криваву розправу, не жаліючи навіть дітей.

Продовжуючи активну партизанську боротьбу проти московсько-більшовицьких окупантів у себе

Криївка, бойка, схрон... Мало хто з сучасних юнаків вживає цих визначень, а тим більше, достосовує їх до власної особи. Навіть у нинішньому Українському війську досвід діяльності бойків із застосуванням схронів не є предметом практичного засвоєння.

А шкода, бо цей досвід може ще стати у нагоді в Україні, так само, як був широко використаний у

РЕТРОСПЕКТИВА І ПЕРСПЕКТИВА СХРОНУ

Підземний шпиталь-бункер на горі Хрещатій. Збудований чотою Юрія Борця-Чумака 1946 року

вдома і не бажаючи наражати на небезпеку мирні оселі, в яких залишилися жінки і діти, командування УПА наприкінці 1945 року приймає рішення про масове будівництво схронів.

Якщо криївка (від слів *укритися, сховатися*) влаштовувалася як тимчасове укриття, переважно на поверхні, то схрон мав знаходитися під поверхню землі і використовувався як місце тривалого,

стаціонарного розташування підрозділів, штабів, госпіталів, друкарень тощо. Схрони — це свідчення і форма боротьби титульної

Нації проти чужоземних загарбників, окупантів. Схрони — це, значною мірою, символ Нації, переконливий доказ її нескореності, самовідданості, високого рівня організованості і дисципліни в лавах ОУН-УПА.

Невеликі схрони (найчастіше — для бойків, зв'язкових, розміщення провіанту і амуніції) звичайно являли собою одноповерхові приміщення на 5-6 осіб, заглиблені

на кілька метрів нижче поверхні землі. Будувалися й "двокімнатні" (інколи — глибокі двоповерхові) схрони, а також невеликі бліндажі неглибокого заглиблення на кільканадцять осіб.

Протягом 1945-1946 років у Прикарпатті і Карпатах було збудовано близько двохсот підземних схронів, а серед них і великі бункери. Прикладом зазначених може слугувати підземний бункер-шпиталь на 19 ліжок для поранених, з підсобними приміщеннями, операційною, кухнею і туалетом, водогонном і каналізацією, що його збудувала чота Юрія Борця-Чумака ранньої осені 1946 року на горі Хрещатій.

Місце для цього шпиталю було обрано командуванням після докладного аналізу тенденцій і оцінки перспектив ведення військових операцій. Гора Хрещата знаходиться нині на території сучасної Польщі, в Бещадах, недалеко від місця, де сходяться кордони України, Польщі і Словаччини. Її висота — 997 метрів. У семи кілометрах від неї — містечко Душани на березі річки Ослави, яка впадає у повноводий Сан.

Основна проблема схронів, а особливо, бункерів — збереження конспіративності за умов переміщення людей у районі їх розташування. Маскування підходів і входу, локалізація небажаних свідків і свідчень (димів від кухні, звуків, запахів тощо), дотримання секретності під час передавання інформації — усе це вимагає не тільки організації, а й вправності і дисципліни, а й відпрацювання певних навичок поведінки.

Особливих навичок вимагало користування схронами в зимовий період, коли вже випав

сніг. Проте бійці УПА настільки майстерно володіли технологією конспірації і маскування, що це давало можливість їм користуватися так званими зимовиками, тобто схронами на зимовий період, не припиняючи партизанських дій.

Ця публікація — лише невеличка данина шани сотням тисяч безіменних бійців, які свідомо віддали своє життя за волю України, воюючи в рядах Української Повстанської Армії. Їх високий патріотизм і самозречення в ім'я Бога і Української Державності є чи не єдиним прикладом масового героїзму Української Нації в ХХ столітті.

Але річ не тільки у героїзмі в минулому, вартує гідного вшанування з боку вдячних нащадків. Судячи з повзучої деукраїнізації і багатоаспектної російсько-імперської експансії в Україну, тема схрону, очевидно, не тільки не втратила своєї актуальності, а й стає дедалі важливішою на порядку денному існування Української Держави.

Бо від того, що Москва веде "мирну", а не відкриту війну проти України, вона не перестала бути війною, загарбання, яке відбувається на наших очах, не перестало бути загарбанням, а окупаційній військовій території України не змінили своєї антиукраїнської доктрини.

Зрештою, очевидні антиукраїнські акценти у задемонстрованому 10 травня 2002 року по телеканалу "1+1" сучасному російському фільмі "Брат-2", в якому один з головних героїв називає всіх Українців бандерівцями (не в справжньому, а в лайливому московсько-імперському розумінні цього поняття) — характерне тому підтвердження.

ХТО МИ І ЧОГО ХОЧЕМО

...Війна провадиться в інтересах імперіалістичних хижаків, що хочуть коштом інших народів і чужих земель поширити свої впливи... Війну провадить партійні кліки за те, щоб могли вдержатися на поверхні політичного життя...

Воєнна хуртовина не оминувала також і українських земель. Знайшлося багато охочих "визволити" нас, або "освободити" нашу землю від її багатств. Розстрілами тисяч невинних людей, вивозами на холодні Соловки чи Сибір позначили вже на Україні своє "освободження" червоні московські імперіалісти — більшовики.

В українського селянина насильно виривали його просякнуту кров'ю і потом землю й увесь доробок, а самого гнали на голодний пайок до колгоспу, де він не був уже вільним господарем, а лише рабом-невільником під нагаєм посіпаки.

...Московський імперіаліст, не зважаючи ні на що, не хоче розлучитися з думкою про панування над Україною. Кровожерний сатрап Сталін висилає на нашу землю банди грабіжників, бандитів. І останню одежину, останній шматок хліба, що наш селянин заховав собі перед окупантськими бандами Гітлера, забирають "герої" — "чер-

воні партизани". Вони ще мають відвагу називати себе "народними месниками"! Щоправда, мстяться вони, але не за кривди нашого народу, тільки над нашим народом...

Вроджена ненависть Москви до України каже москалям мститися над нашим народом за їхній нижчий культурний і духовний рівень. Бо таке обходження можна було лише побачити у напівдиких, здеморалізованих племен азійських кочовиків. Червоні бандити своїми "подвигами" тільки наражають населення на помсту з боку німців, а в ніякому випадку його не боронять. Вони нищать краєвих синів України — самостійників.

...Гітлер і Сталін дуже добре зрозуміли, що не зможуть вдержатися на Україні, поки не зліквідують останнього свідомого українця — самостійника.

...Ми боремося за визволення нашого народу й тому наша війна є священна. Ми не бандити, не диверсанти, як це нам закидають німці й більшовики з їх завушливими. Ми боремося на рідній землі і в обороні прав нашого народу. Ми несемо високо Прапор Самостійної Соборної Української Держави. З усіма безхребетниками і прихвостнями московського або

Чумак же далі роздумував над тим, що має сказати воєкам. Багато з них уже мали за собою чотири роки служби в УПА, і підхід до них, як до новаків, був би помилковим, а то й неправильним.

Про ідею говорити їм немає потреби, бо це такі хлопці, котрі у разі поранення достріплять себе, щоб не потрапити до рук ворога й під тортурами не зрадити друзів.

...Маючи практику в будованні бункерів, а до того перебуваючи раніше в підземному шпиталі, Чумак хотів спорудити цей шпиталь якнайвигодніше (...). Тут можна було розміщувати людей. Під цим оглядом (...) терен сотні Громенки мав куди краще забезпечення, бо посідав десятки готових бункерів.

Борець Юрій. У вирі бо-

німецького імперіалізму нам не по дорозі.

Досить неволі! Досить знущання і наруги! Годі вже терпіти!

ХОЧЕМО ЖИТИ ВІЛЬНО!

Хочемо вільної, ні від кого не залежної, Української Держави.

Хочемо самі рішати про своє життя, про свою землю і про свої порядки.

Хочемо, щоб український народ був господарем, а не наймитом на своїй землі...

З відозви штабу групи "Озеро" УПА до українського населення із закликом до боротьби проти окупантів за українську державу. Травень, 1943 р. Стан Червоної Армії. Советська армія здеморалізована, го-

ДІЇ ВІДДІЛУ УПА

загону "02" — групи "Озеро" в районах Житомирської області (фрагмент звіту від 27 грудня 1943 р.)

лодна, обдєрта до краю. Бійці і командири міняють все на горілку. Були часті випадки, що за горілку молоді хлопці діставали гранати, кріси і інший виряд. Командний склад переважно зложений з москалів. Вони в жахливий спосіб поведуться з рядовиками, що в марні бійці падали з утоми, а командири копали їх ногами і казали: "Должен ити без никаких разговоров".

Після заняття терену на четвертий день переводять мобілізацію від 16 до 55 років. Залишають тільки калік. Після переслухання мобілізованих у відділі НКВД, відсилають їх на передову.

ДОКУМЕНТИ

Москалі говорять: "Довольно ми уже намучились за вашу Україну, ви жили два года спокойно, а теперь довольно с вас. Ви должны ити на передовую фронта, чтобы искупить долг, наложенный на нас Советским Союзом".

...Населення не задоволене більшовицькою дійсністю. Воліли б навіть, щоб були німці, як червоні. Невдоволення це основане на тому, що більшовики зразу мобілізують чоловіків на фронт, а в їхніх жінок забирають всі запаси та худобу, яку придбали на зиму. Червоні на постійно забирають усе, говорять: "Ми воюємо, нам усе можна".

*) *Літопис УПА*, Нова серія, Том 2. *Волинь і Полісся: УПА та запілля 1943-1944. Документи і матеріали*, НАН України та ін., Київ-Торонто, 1999, с. 577-579, 650-652.

У нашої каші золотий верх.
Народна приказка

Білий кін, мов на крилах, летів колом по небі. На ньому у вишитій білій кошулі стояв осяйний, мов промінням обставлений, Ярило. Від подиху зеленим вруном земля рясніла, красним квітом ясніла. Защебетали пташки, заспівали дівчата:

На нашу вулицю, на нашу,
Виносьте пшона на кашу.
Та будем кашу варити,
Та будем хлопців манити...

На свято, опріч веснянок, давали "польові жертви і од трудів наших — просо і молоко". Отже, варили кашу.

Звичай варіння каші в деяких місцевостях України — майової, польової, степової — дійшов і до наших днів. Так, як сонце варить-творить життя на землі, так і люди, як "внуці Дажбожі", вогнищами розігрівають землю і варять кашу на своїй вулиці, ниві, наділі.

Від тих давен, мабуть, і повелось на Україні і весною, і з нагоди свят сонячних, священних подій варити кашу. На всіх про-

рах українських вона збирає гуртів люд кривний. Так, в Орловці на Черкащині її називають "йова каша", на Переяславщині "весняна каша", в Родакові на Ганщині — "степова каша", в Ригаїлові на Сумщині — "кашця", ("Як хтось не варить, та дивно"), в Даньківцях на Чернівчині — "каша вскладчину", в Левкові на Поділлі — "засипана каша" ("Мені нічого так не люблю, як ця каша"). Усіма символами, діями, примовляннями, піснями звичай спрямований на уславлення родючості землі, роду, щоб не було впину життю на землі.

У часі це дійство припадає на початок травня. Тільки весняного сонячного Ярила в українців заступив з прийняттям християнства святий Юрій-зміборець. З часом багато урочистостей забулося, але осталося найосновніше — варити кашу. Від Ярила в нас, як пам'ятки, є нині вживані слова: ярица, ярість, імена Ярина, Ярослава.

Весни-красни розмай! Саме в цей розквіт природи від весняної сили сонця, коли вже засіяні ниви та лани, відзначають люди в Орловці та інших селах Городищенського району на Черкащині свято рідної царини і варять з такої нагоди кашу.

Споконвічний цей звичай на Україні, як і ця одна з найулюбленіших страв для наших людей. Варять кашу господині на щодень, варять її косарі, жінці, чабани. Орачі, щойно виходили в поле, готували кашу. Козацька, чумацька — скільки-то в ній принакності, лицарської потаємності! Рибалки, починаючи сезон вудіння, варять кашу на добру вдачу. Для цього орловецькі люди раніше, їдучи на базар, в Городище, ставали напівдороги готувати кашу. Олена Куліш згадує, коли хлопці приходили на вечорниці, то, за гарний їх початок, вітали дівчат приспівкою:

Ой новенький горщик
Пшоняная каша.
Добрий вечір, дівчинонька,
Компанія наша.

Якщо хлопці нічого не доклали до вечорниць, а приходили на все готове, то дівчата їм підспівували, стверджуючи своє право:

Наварили куліш,
Пригоріла каша.
Не при ділі парубки,
Тепер воля наша.

А каша в українських народних святах та обрядах! То вже величного духовного змісту ритуальні дійства. Ось родини. Ще в глибоку давнину наші люди готували трапези покровителям роду людського — Роду і рожаницям. Жінки їм кашу варили, а на вшануванні їх з "їжі ставиться лише кутя". На знак вдячності за те, що рід наш збільшився і нині на родинах усі їдять кашу, щоб життя славним було у новонародженого. Так, в українців на Кубані, коли просять "на кашу", то це знають, що на світ з'явилася ще одна душа праведна, а отже — кличуть на родини. На Харківщині батько-

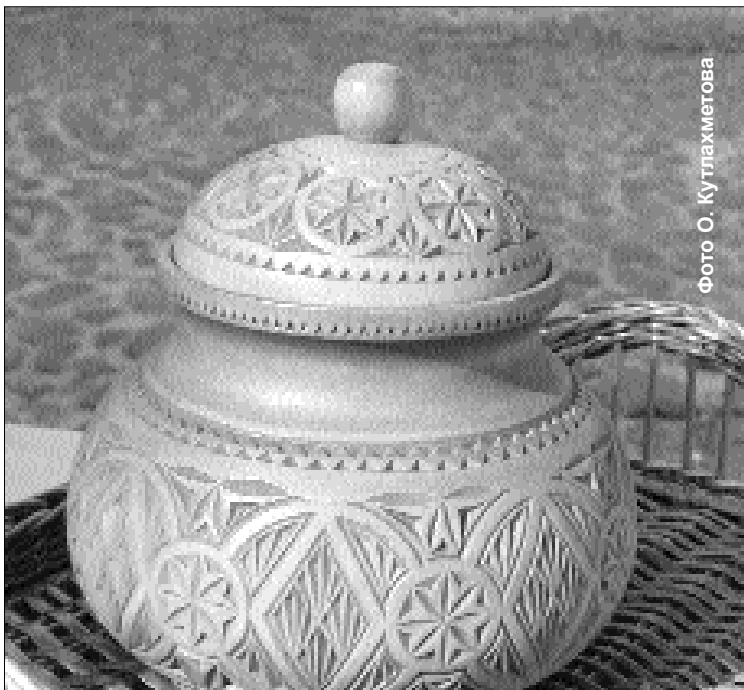

Фото О. Кутляхметова

КАША

ві дають кашу, та ще й з хроном, аби знав, як нелегко було дитині на світ народитись. Цим підкреслюється і факт його батьківства і укріплюється кривний зв'язок із жінкою.

Ритуальною є каша і на весіллі, коли закохані серця єднаються задля продовження роду людського. У тому цінність і краса життя. Недарма ж: "Добра каша з молоком — добре життя з козаком". Зустрічають весільний похід з кашею і молоді кидають її по ложці вгору позад себе. Їм дають їсти кашу на шлюбному ложі. На Київщині, в селах наддніпрянських є ціле дійство: молодим "везуть кашу". Її везе увесь рід — і кривний і названий. Поки її, уквітчану калиною та червоною стрічкою, символічно привезуть в кашнику, то розгорнеться весь смисл подружнього життя. Жінки при цьому співають:

Каша наша, каша,
А братія наша.
Тут тебе розбіють,
Тут тебе розколють.
Везуть тебе горою
Родом родиною.

А як розбіють горня, то всіх весільних частують кашею з медом. Розбили горщика — зробили діло, відбули весілля. Добулись молоді до своєї каші. А їсти — значить жити, силу й здоров'я мати. Тож хай несуть життя далі, хай йому спину не буде!

На похоронах померлому клали в домовину кашу і хліб, а в поминальні дні цю улюблену страву покійного ставили на могилу. Для поминанок зазвичай варять коливо — кашу на медовій ситі. Страва — уособлення життя покійного, котре він віддав людям по частинці. Тож беруть люди колива на обід по ложці — вшановують покійного, годують його душу.

На Волині на "діди" (проводи) — до речі, "дід" ще й назва каші з пшона та муки, — їдять коливо на могилах. Тож даний звичай утверджує, що ті, які і на цьому і на тому світі є однією родиною.

Один з давньослов'янських звичаїв зафіксовано арабськими письменниками в X ст. Жителі Київської Русі при укладанні мирного договору з ворогом варили кашу. Її треба було їсти разом, інакше угода не мала правової сили. Ймовірно від цього і пішла приказка: "З ним каші не звариш", цебто не домовишся. До того ж ми часто говоримо: "Мало ти ще каші з'їв", цебто мало пожив, сили й досвіду не набрався. "Заварив кашу" — якесь діло затіяв, веремію закрутив. Коли ж людина помере, то кажуть: "Він уже від'їв каші".

Обрядова каша є першоосною у святах сонячного циклу. По

всій Україні споконвіку варять кутю на Коляду і вшановують нею сонце, яке починає нове літо. З нею ж пов'язані кращі пісенні витвори українського народу — колядки, ці найвеличніші гімни світу і сонцю. Коли ж від його світла й тепла відступала зима, дівчата варили кашу з маком і на короткий час закопували її в землю. На Чернігівщині, зробивши це, вони ще й забивали кілка. В Орловці цим опікувалися хлопці. Дівчата ж співали веснянку:

Ой на нашій та вулиці,
Що парубки хлопці.
Закопали горщик каші
В дубовій колоді.
Закопали горщик каші
Ще й рака живого,
Щоб на нашій та вулиці
Не було чужого.

Предковичний народний звичай варити майову в давнину був приурочений святу Ярила — давньослов'янському богу сонця, кохання, родючості. З віками свято призабулося, а звичай — варити кашу весною у своїй духовній життєвості широко побутує і в наш час. Усіма своїми символами, діями, примовляннями він спрямований на уславлення роду, родючості на землі, щоб повнокровному життю не було впину.

Під час зелених свят варили молочну кашу, а на заході України — кулешу з молоком чи маслом. У жнива теж віддавали шану сонцю. На зажинках, коли освячували перший сніп, приносили кутю, прикрашену квітами та пахучими травами. Не обходилися без каші і обжинки. На світлі і теплі сонця, на життєдайних соках землі творився-варився врожай. Тепер і життя буде в дужості. Заради цього і кашу варять. То ж співають радісні жінці по закінченні жнив:

Господинонька наша,
Чи готова каша,
Чи готові пироги,
Бо вже в полі облоги.

Завершує річний сонячний цикл свят Калита. Напередодні його варять дівчата кашу з пшона і маку. Перед заходом сонця виносять її на ворота і закликають долю до себе.

Отже, як бачимо, каша є найдавнішим і найнеобхіднішим духовним символом у звичаєвій системі народу, наповнюючи всі сторони життя і побуту українців.

Якої тільки каші не варять на Україні! І гречану, і ячну, і вівсяну, і пшеничну, і кукурудзяну. І солодку з зеленого жита, і картопляну з пшоном, і гарбузову з пшоном або маком. А ще — тетеря, сала-маха, ярько, щупена, куліш, кулеба, кулеша... Та найбільше у пошані пшоняна каша. Тож і весняну кашу готують тільки з пшона.

Варять кашу родами, родинами, гуртами. Ті, хто виїхав з Орловки, стараються у той день прибути до рідних. Бо ж одрікатися од роду, од звичаю не можна. Кутки вже гомонять. Люди міркують, перемовляються: куди ж його цього року зручніше йти кашу варити?

— Думаю, мабуть, на Кулачину підемо. Там зелені повно.

— Ні, на Ригорове все-таки краще. Там поблизу пшениця. Як ото в пісні співається: "Ой за яром, яром пшениченька ланом".

— Тоді і я з вами. Візьму того казана, що на весілля капусту варять. Пшоно теж є.

— Е ні, пшоно дозволяє принести мені. В ступі товчене. Відразу вкипає.

— Я до складки крашанок візьму (так в Орловці називають курячі яйця). Кури в мене несучі.

Варять кашу гуртом, тож і кожен до неї свою частку додає.

— Збираймося й ми на кашу.

Наші кутяни вже в казан дзвонять.

— Авжеж. У такий день поріз-

Допоки світла — допоти й життя!

Жінки допомагають кашоварці. Уже й пшоно підкипує. Кашоварка його помішує та знай примовляє:

— Крупи до купи, а люди до гурту!

Без яєць, без того, що є зародком життя, каші не буде. Чим їх більше, тим вона гущіша і верх золотистий матиме. Тож від щирої душі додає кашоварка яєць до пшона, а шкаралупи підкидає вгору, щоб і каша була з "верхом", щоб і все вгору йшло, до життя, до сонця тягнулося.

Старі люди згадують, що раніше до каші різали рябу курку. А на Переяславщині каша без неї і не мислиться. Як свідчать літописні джерела, кури приносилися у жертву в зв'язку з культом води та джерел. Потреба рослин у волозі навесні дуже велика. Курочка ряба, як ми знаємо, із однойменної казки, понадіює людей на краще.

Каша вже вкипіла. Її засмачують салом. Кашоварка припрошує:

— Любі та милі мої, в мене вже готово. Прощу відкуштувати річної каші.

О, видно каша добра вда-бо верх золотиться.

Славна пора настає, коли є.

Як смачна каша, то й життя

роствелено скатерку ткану-у-

Старі й малі сідають округ

під гніще, бувало, зваривши кашу, сідали їсти її серед посівів жита чи пшениці.

— Ой, та це скільки витопчилимо! — інколи вигукував хтось.

— Що земля має, те родить.

Поїмо каші і жито буде краще.

Зелене маєво природи. Майовість квіту-розквіту. І каша майова. Найкраща. Найсмачніша. А запахуща, що, здається, цілий би вік її їв. Першим ложку каші бере хтось із найстаріших чоловіків і примовляє:

— Благословляємося майову кашу їсти!

За ним всі відкуштовують по ложці каші, а тоді вже й чарку до неї піднімають. У всіх на устах найосновніше побажання-звертання:

— Роди, земле, на всякого долю: на кривого, на сліпого, на козаченька молодого.

— Будьмо здорові з кашею! Щоб нам і на той рік її діждати.

— Добре, що ми щорозу кашу варимо, звичаю не цураємося.

Курить димок. Пахне степом. З кутка жінка придивляється. Ага, такі варять кашу! Взяла крашанок десяток, калача, пляшку горілки — і до гурту. Бо в Орловці так: де каша, там і гурт, де гурт, там і каша.

— Добридень! З кашею будь-те здорові, з цим днем, що сьогодні.

— Доброго здоров'я. День сьогодні ясний та світлий. А в нашої каші ще й верх золотий.

— Гостинно просимо. У гурті каша добре їсться.

— Будьмо здорові! Щоб нам така каша поки й віку.

— Щоб нам земля щедро родила, щоб було з чого паляниці пекти і кашу варити.

— Нумо заспіваймо оцієї, що до каші та звичаю:

Ой, родино, зозулена,
Чого сидиш зажурена?
Ой, родино, не журись
Тай до роду прихились.
Варім кашу, родино,
Щоб нам жито родило,
І житечко, і овес,
Щоб зійшовся рід увесь.
Варім кашу, родино,
Щоб нам жито родило,
І житечко, і ячмінь,
Щоб зібрався твій і мій.
Варім кашу, родино,
Щоб нам жито родило,
І житечко, і ячмінь,
Щоб нам жить було смачній.
Ой, родино зозулена,
Не сиди ти зажурена, —
Варім кашу, родино,
Щоб нам жито родило.

— А ви чого каші не їсте? Беріть, пригощайтесь.

— Іпа не іпа, аби з родом по-була!

Вадим МИЦИК,

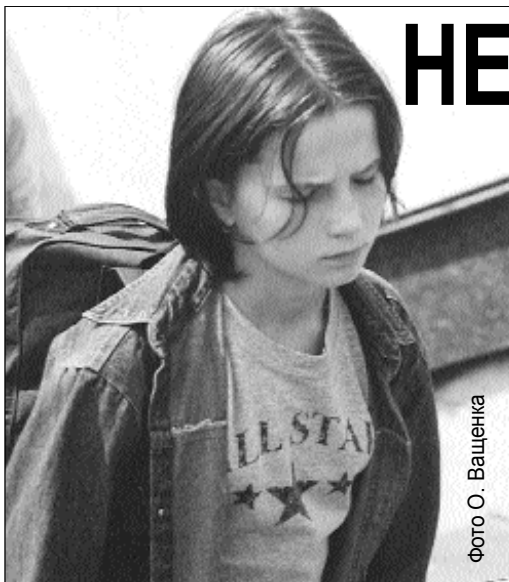

фото О. Ващенко

НЕ СУМУЙ: СТАНДАРТ — НЕ

Кажуть, що врода — не головне. Але іноді складається враження, що життя більше посміхається вродливим. Підлітки, очевидно, — найбільш залежні від зовнішності, адже це практично єдине, що презентує їх у доросло-

му світі. Не дивною тому є і надмірна самокритичність дітей до свого вигляду, коли глобальними є навіть звичайні життєві проблеми, коли так часто душу й тіло атакує депресія.

життя, зовнішності, свободи. Тоді вже гірше, бо своя поведінка, цінності і взагалі життя видаються неповноцінними...

Зовнішність у підлітковому віці змінюється дуже швидко, змінюється природно, але її власник, очевидно, майже не помічає цього, перетворюючи свій фізичний розвиток на трагедію. Сприймати зовнішність просто як оригінальність, неповторність людини, як власний образ не так просто. Середовище дорослої нетерпимості, яку зустрічаємо на кожному кроці, зрештою, не сприяє цьому, нівелюючи цінність людини.

Агресія підлітка до інших (чи до себе) від власної незадоволеності своєю зовнішністю інколи досягає крайніх форм, і цю агресію, на жаль, здатна викликати лише несхожість на інших. Примітивний приклад — симпатична

дівчина, яка розвивається найшвидше від усіх у класі. Найстрункіша фігура і найвищий у класі зріст можуть спричиняти у неї глибокі комплекси. Тому вона виходить до дошки, горблячись, а кожен вихід — то стрес. У підсвідомості, до того ж, можуть маячити вигуки однолітків "Каланча!", не надто етичні зауваження учителів про її "колесисту" спину, більш уважні, але не менш настирливі нагадування матері...

Повернемося до "стандартів" зовнішності. Звідки вони беруться? Хто вигадує ці рамки краси і потворності? Чи не такі ж люди, як ми? Можливо, вони хочуть переконати світ, що найкраще відчують і розуміють красу, або навіть самі є найдосконалішим її втіленням? Може, стандарти нам нав'язують рекламні діячі, бізнесові люди, які отримують прибутки від того, що ти сідаєш на чергову модну (чи шкідливу) дієту, купуєш якийсь "суперфективний" засіб покращення свого вигляду (від кремів до пластичних

операцій)? Окрім того, з екрана на нас дивляться люди, над зовнішністю яких працював безліч спеціалістів і неспеціалістів, що накладали на шкіру купу шарів різного "мастила", подовжували вії, робили ціле кіно з волоссям (перуки й інше), а головне — над цими "суперлюдьми" працював комп'ютер...

На дії та думки ровесників людина реагує завжди найвразливіше, забуваючи, що часто критика оточення (особливо у підлітків) — це просто заздрість. А суто підліткові комплекси? Так, багато дівчат і юнаків болісно реагують на появу прищів, вугрів; якщо юнаків дратує відсутність волосся у певних місцях свого тіла (як у дорослих чоловіків), то у дівчат, навпаки, викликає паніку оволодіння.

Зовсім не обов'язково вдаватися до пластичних операцій, експериментуючи із зовнішністю, здоров'ям і самою природою. Можна експериментувати й просто зміною одягу, зачіски, навіть стилу життя. Одяг і зачіска, оче-

видно, можуть підкреслити "родзинки" нашої зовнішності чи характеру, можуть і приховати те, що змушує нас комплексувати. Пишні і високі зачіски при потребі відвертають увагу від великого (як вам здається) носа, кучеряве волосся пом'якшує гострі риси обличчя. Вибір одягу, його стилю, кольору, крою теж працює на це: вертикальні лінії крою роблять фігуру стрункішою, горизонтальні — повнять. Експериментувати і бути впевненим у собі ніколи не зашкодить. Доглядати за собою — теж. Елементарна гігієна і здоровий спосіб життя є найкращим засобом чистоти шкіри і волосся, білизни й здоров'я зубів. А якщо ще є змога і сила не голодувати і не переїдати, відривати тіло час від часу од дивана і "прорухувати" його у спортивних забавах чи просто пробіжкою, навіть прогулянкою, — тоді не варто перейматися дурницями.

• Олександр СОЛОНЕЦЬ,
Наталія ПОПОВА

СЕКС НАЛЕЖИТЬ СИЛЬНИМ

Учені ідентифікують перші захворювання на СНІД у Африці 1959 року, Північна Америка зіткнулася з груповими виявами СНІДу в 1981 році, 1983 року в Парижі відкрито ВІЛ, що спричиняє цю хворобу, у 1985-му ВІЛ/СНІД поширився уже в 40 країнах світу. Сьогоднішня офіційна статистика — 36 мільйонів ВІЛ-інфікованих і 16 мільйонів померлих. Найвищі темпи поширення — в Україні...

Молодь — найбільша група ризику. По-перше, сексуальне життя прихильніше як до молодих, так і до ВІЛ/СНІДу. По-друге, наркомани починають і закінчують теж, як правило, молодими. По-третє і по-енне, людина хоче всього і одразу...

Інтелектуальну еліту кинуто на приборкання епідемії і порятунок молоді, людства. Десятки років, десятки мільярдів доларів і гривень витрачається на лікування і профілактику СНІДу. Планета насичується суперсучасними і супердорогими ліками, контрацепцією. Молодь із соціальних роликів телебачення, з бігбордів уже віднайшла начебто рятівну формулу. Презерватив — безпечний і вільний стиль жит-

фото Петра Гончара

Краса і чистота

тя, два в одному. Це доступне майже всім, це "вживають" майже усі, але кількість жертв вічної Венери чомусь не зменшується — навпаки.

Високі уми борються проти хвороб. Як не абсурдно, це ще аж ніяк не означає боротьбу за здоров'я. "Причина ж — перше, а не наслідок" — виправдову-

ються медики. А у цьому постмодерному "вільному" світі є немодним і примітивним навіть говорити про розпусту у всіх різновидах та жанрах. І не дай, Боже, "нетолерантності" до когось! Гуманно забезпечуємо їх наркотиками, партнерами, шприцами і голками, аби кайф був не останнім, ладні власноруч "озброю-

вати" презервативами дітей від народження, пропагуючи "вільний, але безпечний секс", — тільки б не обмежувати фізіологічну свободу людини. Цей гуманізм вважається найвищим добром нашого надрозумного, надрозвиненого світу: називати речі своїми іменами — нерозумно, говорити про мораль — аморально (об-

ражаєш людину).

Якось дивно і смішно (!!) чути сьогодні про моральну цінність того ж таки сексу. А тим часом церква (костел, мечеть чи синагога) тисячоліттями пропагують цноту, говорячи про секс як невід'ємний елемент щасливого шлюбу, що зміцнює кохання і породжує нове життя. Є сьогодні і громадські організації, котрі у профілактиці ВІЛ/СНІДу вибрали методу утримання від сексу до шлюбу. У Північній Америці і Європі ця ініціатива вже набуває найбільшої популярності серед профілактичних заходів. У нас підліткове утримання, очевидно, — екзотика, розмови про фізіологічну і психічну шкоду ранніх сексуальних зв'язків сприймаються або як старечий маразм, або як релігійний фанатизм. Щоправда, постійно напружує страх "підхопити" СНІД, сифіліс, інші "подарунки" Венери, страх завагітніти — але не зупиняє... Спочатку секс стає звичайною розвагою, потім — вульгаризується і втрачає будь-яку красу і цінність. Варто лише подивитися на тризлові розписи на стінах шкіл, будинків, громадських вбиралень...

Виконавчий директор організації "Молодь на розпутті" (котра теж пропагує секс у шлюбі) Пітер Котелес вважає, що нереально переконати більшість наших підлітків утримуватися до шлюбу, бо це — зміна характеру. І хоч громадська структура підготувала тися-

чі викладачів навчального курсу "Життя на розпутті" у 45 країнах (в Україні — 1700), — єдиною країною, де вдалося призупинити темпами поширення СНІДу, є африканська Уганда. Як запевняє Пітер Котелес — саме завдяки тотальній пропаганді здорового способу життя та утримання від дошлюбних статевих стосунків; там "нове покоління виробило сильний характер із зовнішньою гарантією уникнення таких проблем як СНІД".

Але вчасно дати дитині інформацію про секс — теж, виявляється, нетолерантно і аморально, особливо там, де його "ніколи й не було". Сексуальні комплекси дорослих примушують подекуди сприймати статево культуру підлітка як розбещення. Таким чином, секс постає як "тваринний інстинкт", тілесна необхідність і насолода, що сором'язливо приховується або розпущено виставляється...

В іншому випадку, на щастя, його ще називають цінністю, символом кохання, шлюбу і любові, називають ті сильні і здорові характері, яких Бог навчив любити раз і назавжди...

Олександр СОЛОНЕЦЬ

Найпопулярніша і, безумовно, найсильніша сьогодні серед національних бойових мистецтв — Школа Бойового Гопака. У грудні минулого року вона домоглася реєстрації Міжнародної Федерації Бойового Гопака з представництвами в Україні й Канаді. Кілька років поспіль послідовники Школи ("вої Гопака") стають призерами міжнародних міжстильових та внутрішньоукраїнських змагань, інформацію про Школу спрагло ковтають спеціалісти, екстремали і просто українці, які марять стати на бойовий шлях рідної традиції. Численні відгуки на наші попередні публікації про різні Школи національного бойового мистецтва, як і про Бойовий Гопак — підтвердження зростаючого інтересу. Тому далі — про "що, звідки і куди" в Бойовому Гопакі. **Юрій Іванович КОРОСЬКО** — учитель столичного осередку Школи Бойового Гопака. Він — наш

Гопаківець Юрій Коросько — ліворуч серед монахів Шаолінь і симпатичних кореянок

МИСТЕЦТВО БОЮ —

БОЙОВІ ТАНЦІ

Шаровари, чупер (осучаснено — "оселедець"), вишиванка, гопак, козак...

Сьогодні в Україні розшифровується знання касти воїнів, первинна організація якої відбулася ще 40 тисяч років тому — в Оріньянську добу. "Найкращий зразок свастики, — пише відомий американський історик Дж. Кембел у "Масках богів", — відомий нам, знайдено у селищі Мізинь (біля Києва)". Свастика — символ вогню, сонячних променів, касти воїнів — лицарів Сонця. І в Мізині, до речі, вона викарбувана на фігурі птаха у польоті (із мамонтової кістки), — теж символ воїна, праорія (праарія).

"Гопак", "аркан", "метелиця", "козачок" — танці і знання, в яких задовано давньоукраїнську боротьбу ногами. Бій у танці — традиційна, давня система бойового вишколу. Найбільш наочний приклад сьогодні — мистецтво Капудейро, минуле бачимо за авторитетом Платоном, який описує танці грецьких легіонерів як "захисні рухи, стрибки назад і вбоки та елементи наступу", які виконувалися під звуки флейти і були "військовими маневрами".

В Україні стає популярним, а головне — ефективним вивчення бойового мистецтва у танцях. Відновлені школи національних бойових мистецтв використовують розшифровані бойові елементи насамперед танцю "гопак", із збереженням обряду і організації військової касти козаків. А вишкільна методика Запорозької Січі XVII століття вважалася найефективнішою на той час: козаки були найкращими воїнами і найдорожчими "найманцями", особливо популярними у Франції. Цікаво і те, що відомий кошовий Сірко їздив туди навчати мушкетерів танцю "козачок", походи ж сотень козаків чайками на Крим і Туреччину ставали там, як відомо, опо-

відками найстрашніших жаків та карою Господньою на "правовірних" за торгівлю людьми як худобою.

ТАЄМНИЦЯ НАЗВИ

Тепер розшифруємо назву мистецтва, яке багатом видається дивним. Історик-санскритолог С. Налівайко пише, що на ім'я Гопало, де "го" — "бик", "корова", а "пал" — "захисник", одним словом — "пастух", щось на зразок славнозвісного "ковбоя", який тоді, у стародавні часи, щоб захистити худобу (дуже цінну) від диких звірів і кочівників, мав досконало володіти бойовою системою. А ще, "го" ("корова") у давній міфології — годувальниця, земля, країна, тобто український Гопало ще й був "охоронцем землі,

тель Бойового Гопака Володимир Степанович Пилат стверджує, що "гопак" був у давнину обрядово-вишкільним танцем кшатріїв-козаків. "Го", вважає він, — віра у божественне походження нашого народу, його зв'язок із Горішнім Богом Гором, Ором, Орієм, Арієм, тобто сутність "Го", — у постійному русі вгору, на вершину досконалості духу й тіла...

Юрій Іванович Коросько вже 4 роки живе бойовим Гопакієм, два роки — як учитель Київського осередку Школи.

СТАРТ

Захопився, як і чимало друзів, у школі карате — зрештою, не було альтернативи. Ішов за системою і після вступу до університету Шевченка

складною, але — ефективною і рідною. А вже після зустрічі за півроку з Верховним Учителем Володимиром Степановичем Пилатом і після першого вишкільного семінару у Львові мій світогляд змінився, я обрав шлях нашої національної бойової системи. Бо ті, хто присвячують своє життя такому самовдосконаленню і служінню народу — здатні на найвище просвітлення...

ГОПАК ПІДКОРЯЄ ПІВДЕННУ КОРЕЮ

На запрошення корейської сторони у жовтні минулого року ми брали участь у Четвертому Міжнародному фестивалі Бойових мистецтв у Чунджу. Це — наша остання міжнародна новина, і, безумовно, дуже цікавий досвід. Найперше — пізнання корейців, для яких національне бойове мистецтво — найвищий престиж, а вартість навчання в одній із шкіл складає близько 20 тисяч доларів (середній місячний зарплаток — тисяча доларів). До того ж, багато загальноосвітніх шкіл базовим предметом мають Теквандо, а чоловіки після

особливості стилю, техніки, — у підсумку нас відзначили третім місцем після Шаолінь та Капудейро. Особливо корисними і цікавими для нас були дружні, неофіційні спаринги з представниками системи Сават (Франція) і Капудейро, із ченцями Шаолінь обмінялися подарунками. Було дуже втішно, коли телебачення на відкритті і під час фестивалю просло "з'їдало" нас камерами, настільки наша команда відрізнялася од інших...

ФАКТ

Є факт, на який мало звертають увагу і на якому треба наголосити сьогодні. Школа Бойового Гопака почала існувати з 1985 року, коли були відкриті експериментальні секції у Львові Володимиром Степановичем Пилатом. Вона, таким чином, існувала вже тоді, коли до незалежності України було ще далеко, хоча багато хто вважає, що це — "мода незалежності". Окрім того, перед відкриттям Володимир Степанович десь п'ять років збирав матеріал про наші національні лицарські єдиноборства (перед тим десяти років працював у східних системах), вивчав наші народні танці із зашифрованою системою бою, шукав історичні джерела різних країн про нашу культуру й світогляд. І діяльність Школи за радянських часів — реальний внесок у здобуття тієї незалежності. Для українців це — рідна світоглядна система, що найшвидше і вповні розкриває їхні здібності. Кожен учитель Школи має відповідний сертифікат, що підтверджується кожного року на всеукраїнському семінарі, тому, бажаючи стати на цей шлях, — приходьте не до випадкових людей, що працюють під нашим "брендом", а до справжніх воїв Гопака. І хай допоможе нам Бог.

Підготував
Олександр

ЩО Ж ЗАВИСЛО НАД ХОРТИЦЕЮ?

У 16(133) числі тижневика "Слово Просвіти" був опублікований матеріал "Хортиця зависла на мостах", що висвітлював небезпеку для Національного заповідника у зв'язку із будівництвом мосту-магістралі міжнародного рівня, а також іншої "транспортної інфраструктури". Всеукраїнське товариство "Просвіта" імені Т. Шевченка, у свою чергу, надіслало запит Міністерству культури і мистецтв України, намагаючись з'ясувати реальний стан на Хортиці та причини такої ситуації. Далі — відповідь Міністерства.

На виконання доручення Кабінету Міністрів України від 30.03.02р. № 18484/5 щодо ситуації, яка склалася навколо Національного заповідника "Хортиця", Міністерство культури і мистецтв повідомляє.

Міністром культури і мистецтв та Головою Запорізької обласної державної адміністрації 19 березня ц. р. було обговорено і затверджено концепцію розвитку Національного заповідника "Хортиця". Вона отримала позитивні відгуки з Інституту історії НАН України (В. А. Смолій) та Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури, Національного комітету ICOMOS (Л. В. Прибега). Концепція, зокрема, передбачає розвиток транспортної інфраструктури. Нині узгоджено та затверджено лише напрямки траси нових мостових переходів, який позитивно сприйнятий усіма зацікавленими організаціями та відомствами (Держбудом, екологічними службами, міською радою та іншими).

Фактів приватизації землі та об'єктів на території заповідника, ерозії землі заповідника, руйнації пам'яток археології та берегової смуги, за даними Запорізької обласної державної адміністрації та дирекції заповідника, не встановлено.

Інвентаризація об'єктів житлового фонду, соціально-культурного, господарчого та побутового призначення, переселення мешканців з території заповідника планомірно здійснюється Запорізькою міською радою.

Утримання у відповідному санітарному стані території перебуває під постійним наглядом Національного заповідника "Хортиця" та Управління екології та природних ресурсів Запорізької обласної державної адміністрації.

Питання розвитку Національного заповідника "Хортиця" — на постійному контролі Міністерства культури і мистецтв та Запорізької обласної державної адміністрації. На жаль, недостатність фінансування галузі не дає змоги в повному обсязі впливати в життя намічені плани по збереженню та використанню пам'яток заповідника.

Міністр
Ю. П. Богучський

Школа бойового гопака на IV Міжнародному фестивалі Бойових

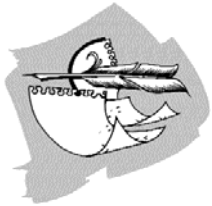
краю", "царем" над індійськими вайшьями і шудрями, які прирівнювалися до тварин (мали колективну душу) і були завоювані ним раніше. Інший "цікавий" момент — Бог Кришна ("Кришан", "той, що креше вогонь", "Бог Сонця", ще зветься Гопалом, Аполлоном, Купалом) мав на голові чупер, як і козаки, що досягли високого рівня бойової-духовної досконалості. Танці в арійців теж були частиною бойового вишколу, і Кришна, за "легендами", любив танцювати зі своїми пастушками-гопі (козаки, як знаємо, "кресали" гопака). Тож Верховний Учи-

Показовий двобій палицями гопаківців у Південній

(закінчую навчання на фізичному факультеті) навіть не підозрював про існування якихось українських бойових мистецтв, аж ось майстер спорту з контактного карате (другий дан) раптово починає подавати на тренування якусь екзотику. "Екзотика" виявилася хоч надзвичайно

служби у війську — як мінімум із другим даном Теквандо... Фестиваль же "заангажував" представників 27 країн і 50 шкіл бойових мистецтв. Кожна нація представляла свої традиційні Школи (Таїланд — Муай-Тай, Китай — монастир Шаолінь, Кунгфу, Японія — Аїкідо, Кіокушинкай),

Далекого 1961 року відомим тепер українським поетом Василем Симоненком було написано кількадесят віршованих творів, що стали класичною нашою спадщиною в царині красного письменства. Це, зокрема, такі, як "Чую, земле, твоє дихання", "Прощання Федора Кравчука, колгоспного конюха, з рідною хатою", "Варвари", "Прокляття", "Береги в снігу занімілі", "Дотліває холод мій у ватрі", "Моралісти нас довго вчили", цикл творів "Тиша і грім", низка епітафій "Мандрівка по цвинтарю", поема "Червоні конвалії", поема для дітей "Цар Плаксіс та Лоскотон", також чимало ліричних шедеврів про кохання, та де-що інше.

У грудні 1961 він написав кілька творів і серед них 14-го "Скільки в тебе очей..." і 26-го "Україно, п'ю твої зіниці".

Щодо цього останнього вірша, то у, можна сказати, поважному київському видавництві "Наукова думка" у книжці "Ти знаєш, що ти — людина" (упорядник В. А. Гончаренко, наклад 10 тисяч примірників), що вийшла нинішнього року, на сторінці 97 стоїть дата під цим віршем 26.12.1961, а на сторінці 138 під тим-таки твором, лише з назвою "Задивляюся у твої зіниці", дата — 1962. Книжка, очевидно, мала вийти найповніша — це помітно неозброєним оком з перших сторінок, а вийшла лише з претензіями на найповніше видання творів. Немає в ній ні прози, ні публіцистики, ні критичних заміток, ні листів, ні, тим паче, щоденника. Та й примітки, хай вибачать видавці, примітивні.

Можливо, це просто недогляд чи неухважність видавців, хоча для деяких читачів, мабуть, це не має суттєвого значення, для більшості це байдуже, але на істориків літератури подібне просто справляє прикре враження. Особливо, якщо йдеться про життя поета і його творчість. Адже нині вже написані та оприлюднені на шпальтах часописів спогади знайомих, колег, очевидців про те, що Василя Симоненка було в Черкасах жорстоко побито й це стало, ймовірно, причиною його ранньої смерті у 28-літньому віці у грудні 1963 року. Подейкують, за злочинною змовою тодішніх місцевих владців, а може, була і вказівка з центру. А хто ж про це скаже...? Лише тогочасні свідки... Вони ж не вороги собі...

Підтвердження цьому — самі поетові твори, рядки з поезій того часу, уривки зі спогадів, поетових листів і щоденникових записів.

Згадаймо хоча б отакі віршовані рядки із "Монолог маленького привида" ("Кипатий барометр"): "Моє життя потрошене, мов жито, Ціпами божевільня і злоби", "І кров моя червоно цебеніла У банку із рожевої руки", "І чорна ніч звелась в очах у мене", "Моїм убивцям у голодні вени Влили мою дитинно-чисту кров", "Розтоптаний жорстокістю нікчем". Це помста правдоборцеві за його відстоювання українських інтересів, а на той час за подібне "нагороджували" тортурями і знущанням, в'язницями і засланням.

Автор закликає в образі малого привида до боротьби з катами. Це не просто кати, а одвічний і підступний ворог, це "відгодована злість, і хитрість, і закута в броню брехня", це вузьколобі й куцоногі, які правлять світом. Хоч, як пише поет, у нього немає

«ОДІЙДІТЕ, НЕДРУГИ ЛУКАВІ... ДРУЗІ, ЗАЧЕКАЙТЕ НА ПУТІ»

страху за плечима, він з докором дивиться на світ і закликає спопеляти байдужі серця, а сліпоту й холопство проклясти. І хоча авторова печаль не має межі, він закликає нас "у відчаї не гнутися, А вибухати, як нові сонця!"

І він вибухає, бореться словом правди і свого синівського обов'язку перед Україною, перед рідною матір'ю. Якими б не були матері, які нас породили, ми їх не вибираємо, ми лише завдячуємо їм своєю появою на світ. Інша річ, які ми вдячні сини і дочки. І рідній землі також.

*Можна вибрать друга і по
духу брата,
Та не можна рідну матір
вибирати.*

Бо то вже буде чужа мати, як і чужа, не рідна Батьківщина. Це не вибирається. Це дано вищим смислом Природи. І від неї нікуди не дінешся. Хіба, відцуравшись рідної матері чи Батьківщини, станеш злочинцем, бандюгою. Прикладів більше, ніж удосталь.

Всі ці роздуми пов'язані у Василя Симоненка з майбутнім: "Щоб квітував на диво всього світу Козацький геніальний родовід!" Хоч:

*Ми винуваті, що міліють рі-
ки
І лисинами світять береги.
Що десь духовні лупляться
калі-*

*ки
І виростають ваші вороги.
Тут на думку спливають ряд-
ки великого поета Олександра
Олеса, написані ним у 1909 році:
Ми останні вже весла лама-
ли
І далекі були береги...*

*А над нами мушкети блиска-
ли,
І сміялися з нас вороги.*

Протягом століть та і в нинішні, здавалось би, вільніші часи щодо висловлення власних свободлюбивих думок, над Українським (в Основному Законі з великої літери — прим. М. В.) народом не просто сміялися, а його нищили фізично й духовно будь-якими засобами. Війни і голодомори, терори і переслідування, звичайнісінькі вбивства і постійні здирства, винищення і вигнання тощо — все це та багато іншого застосовувалося і випробовувалося на нас, українцях. Здається, у світі немає такого іншого народу, як наш, котрий витерпів стільки страждань і мук, горя і лиха.

*Уже народ — одна суцільна
рана,*

*Уже від крові хижіє земля,
І кожного катюгу і тирана
Уже чекає зсувана петля.*

("Пророцтво 17-го року")

Та завжди є застереження, все стверджується через "але":

*Коли б усі одурені прозріли,
Коли б усі убиті ожили...*

Згадуються мені часи закриття літературної студії, точніше, обласного літературного об'єднання імені Василя Симоненка в Черкасах 1972 року.

Для нас, молодих тоді літстудійців, хоча й не всіх — це добре відомо, його ім'я було мало не святом. Літстудійці збиралися на другому поверсі бібліотеки в редакції газети "Молодь Черкащини". Там висів праворуч на стіні портрет поета в рушнику, були книжки, лежали підшивки різноманітних газет. Ми читали кла-

сичні, модернові й свої твори, обговорювали їх у міру свого розуміння й освіти, читали власноруч підготовлені лекції з історії рідного краю, країни, розбирали, аналізували літературні течії, їхні школи чи то в Україні, чи в світі, намагаючись застосовувати тодішні критичні праці зі світової й вітчизняної філософії, філології, літературознавства тощо. Це була, принаймні для мене особисто, велика школа не лише літературознавства, історії чи філософії, а й школа життя...

Пересвідчився: багато добрих, освічених, щирих і працьовитих людей живе і творить як у цьому наддніпрянському місті, так і по всій Україні. Розумні й гарні бібліотекарки, дотепні художники, з широким світоглядом архітектори, веселуни-журналісти, тодішні початківці й "почарківці" поети, прості звичайнісінькі люди давали читати заборонені на той час рукописи, книжки, окремі вірші й щоденникові записи Василя Симоненка, різноманітні народознавчі, літературознавчі, філософські, історичні праці. Хто підтримував морально, порадою, втишенням заспокійливим словом... Усім нині і завжди буду я вдячний...

І от навесні, в одну з літературних п'ятниць нас просто не допустили в приміщення черкаської "молодіжки". Спочатку говорили, що, буцімто, десь немає

тися, одурені, можливо, прозріють, і "одійде в морок підле і лукаве", "пощезнуть всі перевертні й прибуду і орди завойовників-заброд". Хочеться дуже вірити в це пророцтво великого поета.

Пригадуються його вірші й думки про "цвинтар розстріляних ілюзій", "мільярди вір заритих у чорнозем", "міста-ренегати", поетових колег, ровесників, нині відомих людей у політиці і в літературі.

У щоденнику за місяць до відходу у вічність пише, що в Черкасах він став ще самотнішим, що ті, на кого він сподівався, "виявився звичайнісіньким флюгером", стали користуюцями... А скільки їх ("Нікчемна, продажна челядь, Банда кривляк для втіх..."), лакуз і хопувів ще тепер, разом із шовіністами, намагаються донизити наш народ і Україну?!

*Вони прийшли не тільки за
добром,
Прийшли забрати ім'я твоє,
мову.
Пустити твого сина
байстрюком.
З гнобителем не житимеш
у згоді:
Йому "панять", тобі тягну-
ти*

*віз.
("Курдському братові")
Василь Симоненко не зламався. Він дивився прямо правді в очі. І боровся до загибелі. І запівав це нам, якщо для нас нині суцільний він щось та означає.*

*Не заколисує ненависті силу,
Тоді привітність візьмеш за
девіз,
Як упаде в роззявлену моги-
лу
Останній на планеті
шовініст.*

Для нього, в його думках і творчості понад усе була Україна. Він щогодини, щомиті бився з чортами ("Ходить їх до біса на землі"). Задля України він жив. Окрім неї для нього не існувало авторитетів, нікого, особливо ж держав-монстрів:

*Хай мовчать Америки й Ро-
сії,*

Коли я з тобою говорю.
Мається на увазі США, що на захоплених землях знищеного тубільного населення ("Жиріє з крові змучених народів") сьогодні, під приводом пошуку терористів, бомбить вже іншу державу, при цьому там руйнується все, гинуть невинні люди. І Московщина. Історія завоювань нею інших земель і народів відома. Хоч є в нього і такі студентські вірші як "Завжди ми, Росіє, з тобою", але є й "Брама", де "Сотні літ наруга і тортури Мертвих повертають у гробах...", а сторожа (вже не при мечях) Нову жертву киде під мури З тряпкою брудною на очах, є й твір "47-й рік" про голод, "Українська мелодія".

Ось тому пише він у поезії "Де зараз ви, кати мого народу?", щоб "кати осатанілі" не забували ніде, що:

*Народ мій є! В його гарячих
ж и -
лах*

Козацька кров пульсує і гуде!
Будучи літературним консультантом, редактором видавництва "Молодь", працюючи над виданням книжки Василя Симоненка "Лебеді материнства", цю строфу, що починається словами "Ради тебе перли в душу сію, Ра-
ди тебе мислю і творю" не вдало-

НЕВИГАДАНІ ІСТОРІЇ

...Вона глянула на мене — від її дивовижної краси перехопило подих, а очам стало боляче, наче з висоти пташиного польоту зазирнув у обличчя сонця. Довге русяве волосся, золотисте, мов липовий мед, величаво спадало на її тендітні плечі, а в сіро-блакитні очі, наче в люстерки, дивилися ангели.

— Заздрю вашому чоловікові! — в захваті вимовив я. — Мабуть, він вас дуже любить!

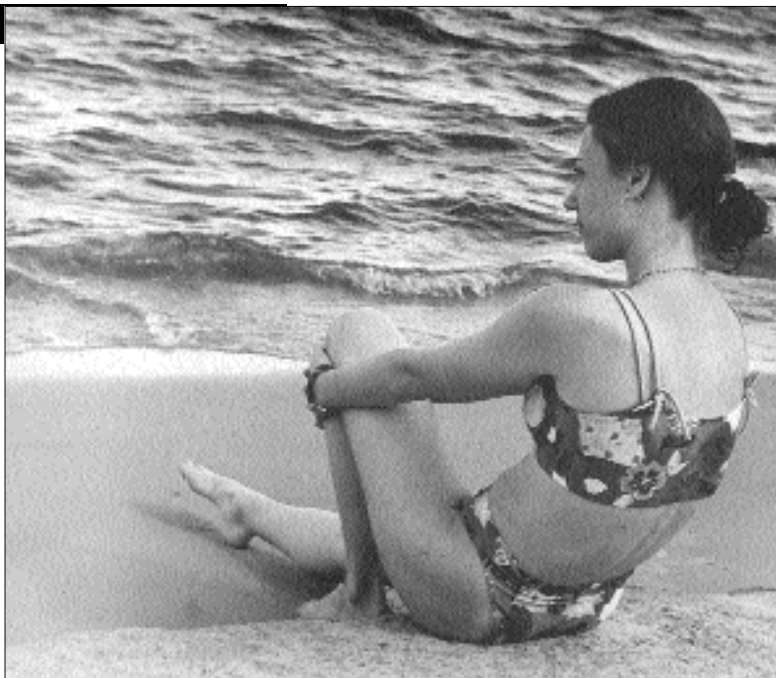
— В мене немає чоловіка, — спокійно відповіла вона.

— Не вірю! Такі жінки не бувають самотніми.

— Навпаки: саме такі, як я, завжди і залишаються самотніми, — тяжко зітхнула вона.

— Чому?!

Вона уважно подивилася на мене, трохи помовчала і нарешті відкрила

РОЗПЛАТА
ЗА САМОВПЕВ-
НЕНІСТЬ

— В інституті вчилася я на “відмінно”, займалася балетом, — розповідає Оксана. — Відмінниця, красуня — од хлопців відбою не було! Голова закрутилася від успіхів, і я повірила у свою винятковість. Мені тоді здавалося, що в сімейному житті нещасні тільки слабкі, пересічні люди, а талановитим, сильним, красивим завжди і в усьому щастить. Закони психології — то для слабких, а я сама собі створюю закони і у мене усе буде не так, як в інших, не так, як у підручниках з етики сімейних відносин. У мене все буде прекрасно! Я в це вірила, але життя жорстко покарало за самовпевненість...

...Покохала я одного чоловіка, талановитого, красивого, ніжнього. Якій мені слова казав, які троянди дарував! Одружилися. Народила я синочка. Виникло багато нових проблем, і чоловік почав тікати

СИЛЬНА ЖІНКА —
НЕЩАСНА ЖІНКА...

від них, перекладаючи труднощі на мої жіночі плечі.

— Любий, треба до середини знайти 100 доларів, щоб купити синові ліки.

— Знову гроші потрібні?! Слухай, тобі треба було виходити за банкіра. Я гроші друкувати не вмію. Ти ж знаєш, що в мене зарплата буде лише п'ятого числа.

— То як же нам бути?

— Позич у когось: у тебе ж багато знайомих.

Я сама позичаю гроші, сама потім повертаю борг. Увечері прошу чоловіка: — Андрію, винеси, будь ласка, сміття! Бо я рибу почистила, і запах неприємний з відра.

— А чому сама не винесеш? — сердито питає він, сидючи біля телевізора.

— Я молоко

кип'ячу: не можу відійти від плити.

— Слухай, зараз новини почнуться. Повинні розповідати про замах на Путіна. Винеси сама, або я потім коли-небудь винесу.

І я, дочекавшись, коли закипить молоко, виношу відро, потім мию його у ванній, а коли заходжу в кімнату, новини вже скінчилися... І так щодня! Згодом це стало системою: усе важке, неприємне, нервово він переклав на мої плечі. Для мене така ситуація виявилася несподіваною. Я знала, що за подібним сценарієм розпадаються інші сім'ї, але щоб так поводитись зі мною?! Я терпіла рік, другий, третій, терпіла заради сина. Нарешті розлучилася з чоловіком, і тепер усе роблю сама: і гроші заробляю, і господарські проблеми вирішую, і сина виховую. Усе сама! Так спокійніше.

Але хіба жінка народжується для того, щоб бути самотньою?

— Відчувається, що ви дуже сильна жінка.

— Так, я сильна. Але не від хорошого життя жінки стають сильними: слабкість чоловіків змушує нас ставати сильними.

Не думайте, що сильна жінка щаслива,

ні! Вона нещасна і заздрить тим ніжним, слабким, тендітним жінкам, які не вміють себе захищати, тому що їх є кому захистити...

ГАРНИХ ЧОЛ-
ВІКІВ НАБАГ-
ТО МЕНШЕ,
НІЖ ГАРНИХ
ЖІНОК...

Коментар психолога Наталі Кривої: — Глибоко в душі майже кожен з нас вірить у свою винятковість. Нам здається, що ми талановитіші за інших і нам повинно пощастити там, де іншим не щастить. Це ілюзія, за яку інколи дуже дорого доводиться платити. Є об'єктивні психологічні закони, і їх не можна ігнорувати. Оксана про це забула, самовпевнено повіривши у власну винятковість — це одна з причин її сімейної драми.

Вибираючи супутника життя, Оксана не змогла передбачити, як її обранець поведе себе у ситуації, коли заради сім'ї треба обмежувати власні бажання, вона не помітила егоїзму коханого чоловіка, переоцінила свої жіночі чари. Спочатку, коли чоловік закоханий, він здатен на певні жертви заради жінки. Але з часом ста-

тевий і духовний потяг до жінки слабшають, і тоді, коли характер чоловіка і його життєві звички беруть своє, проявляється справжня сутність людини. Оксана переоцінила себе як жінку, не зрозуміла, що рухає її чоловіком. Вона не змогла нейтралізувати природний чоловічий егоїзм і врешті-решт залишилася сама, бо, можливо, краще бути вільною, ніж принизливо жити з нездарним чоловіком, який не хоче або не вміє зробити жінку щасливою.

— Пані Наталю, ви багато пишите про жіночі долі. Поясніть мені одну річ. Оксана сказала про себе: “Саме такі, як я, і залишаються самотніми”. Що вона мала на увазі?

— Те, що гарних жінок завжди набагато більше, ніж гарних чоловіків. На жаль, це гірка правда. В усі віки на тисячі Попелюшок був лише один казковий принц, а на сотню Ассолей знаходився один Грей, та й то не завжди він мав власний корабель. І тому певна кількість жінок, красивих, ніжних, талановитих, приречені на самотність або на життя з нелюбом.

— Сумно!

— Так, і тому ми, психологи, письменники, і ви, журналісти, мусимо зробити усе від нас залежне, щоб у суспільстві було менше самотніх жінок і щоб вони, обираючи собі супутника життя, не переоцінили свої сили і не помилилися

ВОНА ЧЕКАЄ ЙОГО

А 9 Зовні я серйозна, зосереджена, а в душі — романтик. Та свого Грея так і не зустріла... З юності мріяла про щасливий шлюб, хотіла, щоб я і мій чоловік були як одне ціле. Як я завжди розуміла Любов? Це піклування одне про одного, відданість і вірність. Дещо про себе. Мені 43 роки, я невисокого зросту (163 см), важу 56 кг. Очі сірі. Русява. Маю дорослу доньку, яка живе окремо. Інколи приїду додому, і так хочеться тепла, підтримки, особливо в складних життєвих ситуаціях! Іноді чую про себе, що я занадто самостійна, егоїстична. Але мене життя такою робить: мені немає звідки чекати допомоги чи на когось надіятись. Освіта в мене вища, робота пов'язана з мистецтвом, педагогікою. Маю свою квартиру, матеріально незалежна. Не багата, але і не на грані виживання. Люблю подорожувати, обожнюю природу, ліс, квіти. Моя улюблена пора року — осінь, хоч восени дуже-дуже сумно. Взагалі кожну пору року люблю по-своєму. Улюблені квіти — гладіолуси, хоча це чоловічі квіти, горді і холодні. Мені подобаються темно-червоні. Полюблю порядок у домі і чистоту. До кухні ставлюся звичайно, не скажу, що я у великому захопленні від приготування їжі, але ж однак готую, бо без цього не проживеш. Єдина проблема, що іноді треба вигадувати — з нічого приготувати щось. Можна дуже багато писати про захоплення — це і театр, активне життя, поезія, політика. Але для мене зараз половина цих захоплень мертва. Я не живу, я існую. Бо немає особистого життя, немає радості ні в чому.

Що дуже не люблю? П'яних чоловіків, точніше, п'яниць, гультьяїв, зрадників. Алергія на запах диму від куріння. Але я гадаю, що курінню компроміс можна знайти. А раптом я сподобуюся чоловікові, і він заради мене покине палити?

Подумала і хочу ще трохи написати про себе. Я людина емоційна і дуже чутлива, хоча зовні серйозна, навіть сувора. А в душі мене хвилює все, навіть те, що мене не стосується: чужі проблеми, горе, біда, невдачі — от і доводиться часто страждати або хвилюватися. Я так влаштована, що повинна про когось піклуватися, когось любити, чекати. Тут не йдеться про любов до дитини чи батьків. Це різні почуття. Йдеться про людину, яка стане для мене цілим світом, але я для неї також. У цьому питанні мені не щастить, можливо, тому, що в мене до другої половини завищені вимоги? Але я хочу від людини отримувати відчуття те, що даю сама. Звичайно, ідеальних людей не буває. І якщо людину любиш, то треба сприймати її такою, яка вона є. Не намагатися щось переробити, бо в такому віці це взагалі неможливо. Треба сприймати чоловіка як цілісну особистість. Подруги радять: “Спробуй мати коханця!” Але це не для мене. Я буду знову ж страждати. Бо я не вмію наполовину кохати або ненавидіти: я можу віддати все або не дати нічого...

Наталія

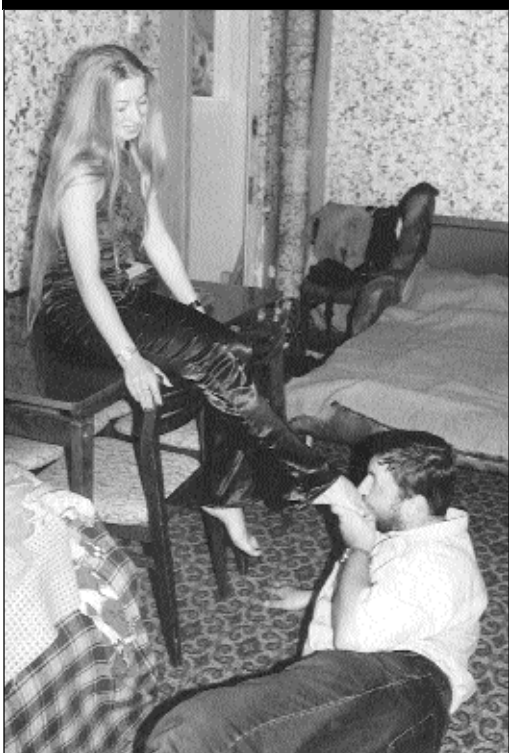
ВІН ШУКАЄ ЇЇ

А 10 Порядний чоловік 33 років, середнього зросту, стрункий, приємної зовнішності, для створення сім'ї познайомиться з дівчиною або молодією жінкою, серйозною, симпатичною, не схильною до повноти. Трохи про себе. Живу з мамою у Чернігові. Раніше досить успішно займався бізнесом. Зараз у мене складний період у житті, але я вірю, що доля ще мені посміхнеться. Головне — не втратити надію! Шукаю свою другу половинку. Згоден на переїзд в інше місто або село. Роботи не боюся ніякої, головне, щоб було заради кого працювати і жити. Мрію покохати щирю, чесну, порядну дівчину або жінку, яка не жадібна до грошей, не підступна і не зрадить у важку хвилину.

Чернігов. Главпочтамт, до востребования. Николаїцу Николаю Николаевичу.

● Сторінку підготував Олег ГУМЕНЮК

ФОТОКОНКУРС

“Мить щастя”, Микола Єрланський

КУТОЧОК ПОЕЗІЇ

Коли я думаю про вас —

Я молодію...

А ви?

А ви у цю хвилину вся в собі —

Вся в дзеркалі.

Воно для вас розрада і порада.

А я своє люстерко розколов,

А ваші очі — скрізь переді мною...

Коли я думаю про вас.

Коли я думаю —

Усе навколо розквітає,

Все!

І навіть сонце на моїх вустах.

Михайло БАХТИНСЬКИЙ

УСМІШКА

— Я дуже хвилююся: вперіцив дощ, а моя дружина забула вдома парасольку.

— Не хвилюйтеся! На Хрещатику зараз стільки крамниць у підземному переході, що вона там сховається.

— Оце мене і хвилює...

“Немає такої сильної жінки, яка не мріяла б стати слабкою...”

Ток-шоу “Моя сім'я”

БОРотьба з наслідками — безрезультатна

Доводиться визнати: загальнолюдська трагедія, що сталася 11 вересня 2001 року, є характерним симптомом нинішнього етапу розвитку людства, який супроводжується злиднями, духовним спустошенням особистості, екологічними катастрофами, витонченою злочинністю, тероризмом і реальною загрозою виникнення термоядерного планетарного конфлікту. Знищено багато видів рослинного і тваринного світу материків та Світового Океану, порушений озоновий шар, активно забруднюється навколишній космічний простір. **Ми деградуємо, тобто реально переступили межу, за якою уже розпочався незворотний процес загибелі людини як біологічного виду!**

У процесі наукового дослідження причинно-наслідкового зв'язку цього незворотного процесу, встановлено, що проблема має глибоко комплексний характер. Розкриті закономірності первнів живої речовини дозволили встановити головний принцип її еволюції, тобто причину, що змусила безсмертні одноклітинні організми ступити на щаблі еволюції, організовуючись у багатоклітинні організми всіх рівнів, втрачаючи при цьому свободу і, отже, знаходячи смерть. На перший погляд, означена дія в еволюції живої речовини здається парадоксальною, але, як переконують наукові дослідження, напрямок цього еволюційного кроку був єдино правильним, тому що він спрямований до реалізації вищої і єдиної мети: через багатоклітинну організацію створити функцію Розуму.

Наукові дослідження закономірностей первнів живої речовини, її вищої організації як людини соціальної, уможливили визначення першопричини трагедії цивілізації. **Зроблено висновок, що всі вищезазначені загальнолюдські проблеми породжені однією загальною причиною — недосконалістю людини як біологічного виду в енергоречовинному обміні з навколишнім середовищем, що зумовлена винятково гетеротрофною (тваринною) формою харчування.** Серед цих проблем варто виділити основні:

— **соціально-політичні** (способи нагромадження й розподілу засобів існування, насамперед, їжі в суспільстві);

— **соціально-економічні** (способи видобутку засобів існування, насамперед, їжі в суспільстві);

— **медико-біологічні** (причина старіння організму, невиліковних хвороб і передчасної смерті);

— **біокосмічні** (неможливість виходу людини за межі Землі на тривалий термін, а також життєзабезпечення традиційною гетеротрофною їжею й утилізації біо-відходів).

Важливо відзначити, що саме людина, недосконала в енергоречовинному обміні з навколишнім середовищем, є найбільш агресивною, найбільш хижою шлунковою істотою в Природі і, перебуваючи на Вер-

шині харчових ніш усього живого, практично вичерпала їх, чим і зумовила незворотний процес власної загибелі й загибелі всього живого.

Споконвічна боротьба людини з наслідками не розв'язує проблеми, а тільки посилює її з неоправною втратою вищих цінностей — людських життів і часу. Те саме — боротьба з тероризмом, джерела якого виходять, насамперед, із незгоди певних осіб, груп і прошарків суспільства чи цивілізації, з політикою владних структур, що реалізується через насильство. З іншого боку, об'єкт незгоди, тобто політика, є також формою насильства, за допомогою якого

ційними етапами, тобто між двома рівнями досконалості: *попереднім* — людини примітивної, але хитрої, що займає вищий ярус тваринного світу завдяки сформованій функції Розуму, та *наступним* — Людини Розумної, Людини Космічної. Тобто ми подолали тільки 2% свого висхідного еволюційного шляху між двома суміжними еволюційними етапами. Характерною ознакою цього шляху є *спадкоємність* у енергоречовинному обміні, що підтверджується як антропологічною (фізіологією організму), так і функціональною (розмноженням, харчуванням) *спорідненістю* між людиною і твариною.

2. Дія двох природних супе-

могою законів Природи (голод, холод, хвороби, епідемії) і за рахунок соціальних дій (злидні, рабство, насильство, конфлікти, війни). **Фактично війна є закономірним процесом природного добору в межах єдиного, функціонально невідновлюваного, а тому недосконалого, біологічного виду — Homo Gastro Faber (людини — майстра шлунку) — за ознаками тваринного світу: агресивності і хижості. При цьому завжди передусім знищуються розумні індивіди.** Весь трагізм людської історії — на шляхах видобутку їжі, адже вона при цьому спрямовує свою діяльність лише на удосконалювання знаряддя вбивства!

активної еволюції, є природним, еволюційним розв'язанням проблеми. **Прикладною роботою наукової Концепції активної еволюції є розроблений на біохімічному і генетичному рівнях науковий проект “Автотрофне природно-генетичне харчування — шлях порятунку цивілізації”**, відповідно до якого практично реалізується процес активної еволюції людини, тобто якісний еволюційний стрибок через якісну зміну її енергоречовинного обміну з навколишнім середовищем.

Важливо відзначити, що розроблений науковий проект “Автотрофне природно-генетичне харчування — шлях порятунку цивілізації” узгоджується з найбільш значимим відкриттям ХХ століття в галузі біології — відкриттям автотрофних тварин. Отож ланцюг еволюції живої речовини замкнувся. Природа сама подбала про збереження живих свідків — автотрофних тварин, як найбільш значимої ланки в єдиному ланцюзі еволюції живої речовини і, отже, дає нам підтвердження реальної можливості переходу людини як біологічного виду на автотрофне харчування — реальної можливості порятунку. Ясна річ, у парі з духовним розвитком: зміна енергоречовинного обміну людини як саморегуючої і самовідновлюючої біосистеми закономірно і неминуче приведе її до еволюційного наслідку — функціонального вдосконалення й досягнення гармонії: внутрішньої (душі й тіла) і зовнішньої (з біосферою).

Людина зазнає також якісних змін на антропологічному рівні, а саме:

— значно збільшиться якість Розуму, сягнувши 100% його використання, що засвідчить перехід на активний — ноосферний етап розвитку;

— значно зменшиться кількісний показник фізіологічної можливості функції розмноження, що визначатиметься Розумом;

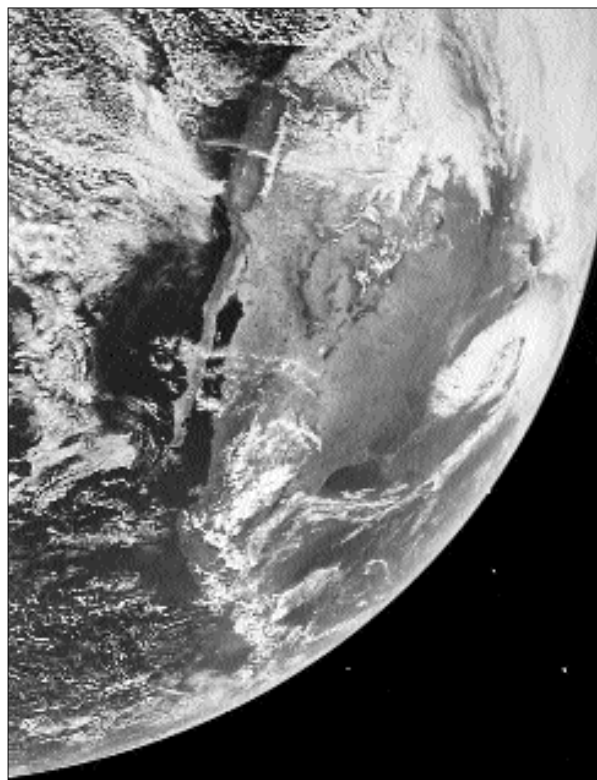
— значно збільшиться тривалість Життя.

Автотрофне природно-генетичне харчування, що ґрунтується на забезпеченні харчової ніші організмами, котрі створюють необхідні для свого життя органічні речовини з неорганічних у процесі фотосинтезу, стане єдиним і надійним способом лікування хвороб століття, — завдяки усуненню причин їхнього утворення і розвитку. Людина стане досконалою космічною істотою, часткою планетарної соціально-природної системи, з єдиною мовою — мовою того народу, що відкриє людству шлях спасіння і безсмертя, тобто шлях активної еволюції. **Іншого шляху порятунку людства та біосфери планети Земля — нашої спільної оселі в живому просторі Космосу — я не бачу!**

• **Віктор ЛУЦЮК**, академік Російської Академії природничих наук, автор наукового проекту “Автотрофне природно-генетичне харчування — шлях порятунку цивілізації”, м. Севастополь

У ЛЮДСТВА Є ШАНС ВИЖИТИ!

Автотрофне харчування — це забезпечення людства їжею, що дає необхідні для життя органічні речовини з неорганічних у процесі фотосинтезу або хемосинтезу, повністю знімаючи проблему голоду.

владні структури нагромаджують та розподіляють засоби існування. При цьому головним інструментом політики є економіка, що полягає в насильницьких способах видобутку засобів існування, насамперед їжі, при цьому гроші є їх еквівалентом і мірою. Таким чином, йде постійна боротьба двох сил за засоби існування за принципом: з одного боку, агресивне, хиже бажання відняти їх за будь-яку ціну, з іншого боку — сила, не здатна віддати. У цій боротьбі завжди перемагає сильніший. Тому ця дія, як і сам принцип, характеризує низький — тваринний — рівень виживання людини як біологічного виду.

ПРИЧИНИ? Ось вони!

Протиприродне для людини застосування фізичної сили (насильства), як основного засобу в процесі життєзабезпечення на даному етапі її еволюції зумовлено такими причинами, як:

1. Дуже низький рівень розвитку сучасної людини як біологічного виду.

Недосконалість сучасної людини зумовлена, насамперед, її роздвоєністю між двома еволю-

речностей:

— *суперечність, спричинена дією антиентропійного принципу розвитку живої речовини.*

Відповідно до цього принципу жива речовина при життєзабезпеченні, що здійснюється винятково через процес постійного видобутку їжі, повинна мати мінімальні витрати своєї внутрішньої енергії. Внутрішня енергія живої речовини, її кожної біологічної системи має закономірно накопичуватися задля реалізації основної функції живого — розмноження. Ця суперечність спричиняє одну із наймерзенніших людських вад — лінощі, котрі є гальмом активного вдосконалення людини, що неминуче породжує ще й такі вади, як гордіня, гнів, нечесність, одним словом — зло;

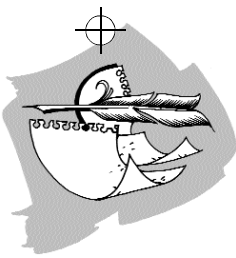
— *суперечність між інстинктом розмноження (основної функції живого) і потребою в їжі та просторі, як фатальна й непримиренна суперечність між свободою і необхідністю.*

На цю закономірність вказував Томас Мальтус ще в 1798 році. Відповідно до об'єктивно існуючих законів кількість народонаселення збільшується в геометричній прогресії, а видобуток засобів існування, насамперед їжі, — в арифметичній. Усунення диспропорції здійснюється за до-

Для запобігання незворотному процесу загибелі цивілізації, насильства, конфліктів і воєн людству дається усвідомлення своєї трагедії та активне усунення її першопричини. **Ця можливість може бути реалізована тільки через відкриття принципово нової невичерпної харчової ніші, тобто автотрофного харчування — за теорією першого президента АН України В. Вернадського — як єдиного гаранта умови виживання людства. Таким чином, відкриття принципово нової невичерпної харчової ніші є закономірним еволюційним стрибком людства до якісного нового, активного етапу в еволюції живої речовини — ноосфери.**

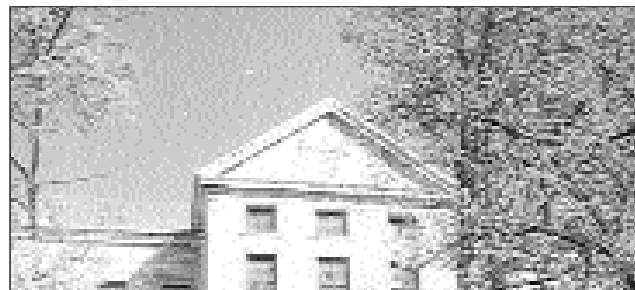
ЩОБ ВИЖИТИ, МУСИМО СТАТИ ДОСКОНАЛИМИ

Перемога Розуму Людини над смертю, тобто над своєю основною недосконалістю, передбачена ще М. Ф. Федоровим, розвинута до наукової і соціальної думки К. Е. Цюлковським, В. Ф. Купровичем і В. К. Винниченком, науково обґрунтована як закономірна еволюційна неминучість академіком В. І. Вернадським і розроблена нині на рівні **Концепції**

Очевидці розповідали: опівночі до колишнього палацу князів Вишневецьких наближався лицар на коні. Відвідавши предківське гніздо, плакав, стогнав і зникав у старовинному парку. Та давно вже його не бачили: мабуть, відлякує занедбаність. Нині там — музей, філіал історико-архітектурного заповідника. Міру збереженості цієї та багатьох інших

пам'яток нашої культури можна означити як плачевний стан. Надто коли порівняти їх з аналогічними у Польщі, Чехії, Угорщині. Це давно ні для кого не секрет. Але держава кинула напризволяще й історичну спадщину нашого народу, й можливість поповнити бюджет.

Замок у Вишнівці

ЧИ ПОВЕРНЕТЬСЯ ПРІ - ВИД У ВИШНЕВЕЦЬКИЙ

ПРОКЛЯТТЯ РОДУ ВИШНЕВЕЦЬКИХ

Любителі старовини ще можуть застати у Вишнівці на Тернопільні княжий палац (1720 р., реконструкція 1920 — 22 рр. знаменитим В. Городецьким) із триумфальною аркою, залишки парку. І — вцілілі католицькі та єврейські кладовища з унікальними надгробними пам'ятниками.

Вишневецькі — старовинний український княжий рід. Досі сперечаються про його походження: чи від турово-пінських Рюриковичів, чи від литовських Корибутів. Історія чотирьох гілок цього княжого роду дуже драматична. Пов'язана зі знаменитим Дмитром, організатором козацтва, якого було прозвано Байдою й прославлено в думах. Цей рід був спорідненим зі всіма володарями Європи. Стосунки до Вишневецьких мали й Лжедмитрій, що прагнув стати російським царем, і Марина Мнішек. Також — сумнозвісний Ярема Вишневецький — польський магнат, відомий переслідуванням українського православного населення. У війні проти Хмельницького він обороняв Збараж, Замостя і Львів, «уславився» нечуваною жорстокістю. Рано втративши батька й матір, виховувався як ревний католик. Матір'ю Яреми була двоюрідна сестра київського митрополита П. Могили, дочка молдавського господаря Раїна. Вона заснувала православні Густинський, Ладинський та Мгарський монастирі. Навіть передбачуючи лихо, заклала сина Єремію не переходити в католицизм, інакше прокляття впаде на Вишневецьких — згасання роду. Так, зрештою, і сталося. Нині ми набагато толерантніші до різних віросповідань. Але в ту історичну епоху особистий вибір українських аристократів визначав долю цілої України. Українець Вишневецький на смерть б'ється з українцем Хмельницьким, звівши в лавах по різні боки тих самих українців.

Вам це нічого не нагадує? Ми досі обезголовлені, без національної еліти при владі.

КОЛИ Б ЗАМКИ МОГЛИ ВОЛАТИ

Коли ми їздили від замку до замку — в Тербовлі, Бережанах, Збаражі — на п'яти «наступало» кілька груп польських туристів, що приїхали на автобусах просто зі своєї країни. Що

їм наповнюють свій бюджет саме за рахунок вцілілих пам'яток історії, туди звідусіль їдуть туристи. У нас же фактично нічого не робиться, аби стимулювати інвестування туризму. А це ж — інфраструктура, додаткові робочі місця. Поодинокі ентузіасти, як львівський мистецтвознавець Б. Возницький, що відродив замок в Олесю й береться за замок у Підгірцях, не визначають державної політики в

Теребовлянський замок постав наприкінці 14 ст. Сама Теребовля згадується в Іпатіївському літописі 1097 р. Люди селилися тут із часів неоліту. Це місто — центр Теребовельського князівства — асоціюється з князем Васильком Ростиславичем. Теребовля — одна з фортець Польщі в боротьбі з татарами і Туреччиною. І нині споглядаєш, скільки око сягне, вражаючи краєвид. І повітря, й душа тремтить від подиху історії.

Замок у Збаражі досі не розкрив усіх своїх таємниць. Приміром, у підземеллі під ним є особливий еліпсовидний стовп із отворами — призначення його достеменно не відоме. Може, на випадок «самогубства» замку туди закладався порох? На подвір'ї — криниця глибиною 60 метрів. Підземний хід із неї вів у замок. Розгалуження підземних ходів —

в реставрованих підземних ходах — тільки уявіть!

Відроджений нині Збаразький замок побудований за проектом знаменитого італійського архітектора В. Скамоцці. Князі Збаразькі, брати Юрій та Христофор, були людьми високоосвіченими, дружили з Галілеєм. Намагалися якнайшвидше втілювати на рідній землі те, що цінувалося в тодішній Європі.

Згодом майже п'ятдесят років Збаразький замок був головною резиденцією Я. Вишневецького. Під час Визвольної війни козацькі війська під проводом Б. Хмельницького п'ять разів були в Збаражі. Тут загинув знаменитий Морозенко, пісня про якого відома всій Україні. У 1965 р. розпочалася реставрація замку, яка триває досі. Та зараз виникла необхідність «неореставрації».

У Бережанах також є замок і ратуша початку XIX ст.

Але вона не справляє такого враження, як та, що в Бучачі, збудована Б. Меретином 1751 р. Розкішне європейське барокко зі скульптурами Пінзеля, які розсипаються від часу. Ця унікальна споруда гине на очах.

ЩО РОБИТИ ІЗ САКРАЛЬ- НИМИ ПАМ'ЯТКА- МИ?

Людмила ТАРАН
Фото автора

У Чорткові є свій замок, але це фактично руїни. Привертають увагу дві дерев'яні церкви — побудовані в 1638 та 1738 роках. Пам'ятаю їх у страшному занепаді в середині 80-х. Нині вони

відремонтовані силами громад, але залишають двоїсте враження. На автентичний гонт, яким було оббито стіни і дахи, зверху накладено де-

Святодухівська церква в Рогатині

вони шукали тут? Слідів своєї історії. Долі наших народів дуже пов'язані. Досить рахувати, кому більше завдано кривд. Але важить ставлення до власної історії. У післявоєнний час поляки зуміли відновити багато історичних пам'яток — згадаймо бодай Краків. А в нас це ніколи не було «питанням гонору». Нас закликали: «Мир хатам, війна палацам!» — і безневинні вишукані будівлі, витвори рук нашого генія, зникали з лиця землі. Певно, досі багато хто вважає: навіщо ті замки-палаці, вони ж — «не наші». Та хто не знає: саме старовинна забудова надає містам неповторного «виразу обличчя». Інакше вони були б схожі одне на одне. Чи не в кожній людині є бажання відчувати «подих часу». Старожитності притягують й інтригують — привидами і легендами, автентикою з тріщинами та пощербинами. Зрештою, вони стимулюють зазирнути до книжок з історії. Відомо: багато кра-

цій архіважливій справі. За нею виховання патріотизму, живого биття національної ідеї. Невже ми плодитимемо манкуртів, безпам'ятних Іванів? Коли запитала знайомих євреїв, що вони знають про Вишневецькі цвинтарі, про Бучач, в якому жив лауреат Нобелівської премії Аґнон, — знизують плечима. Гомо советікус досі живе в нас, незважаючи на національність.

Коли б усі вціпілі замки, фортеці, палаці могли говорити, вони б заволали, як живі істоти, нагадавши про своє існування, про те, що затрачені кошти повернуть сторицею.

ЗАМКИ, ФОРТЕЦІ Й УНІКАЛЬНА РАТУША

Бучач, біля ратуші Б. Меретина

«козир» будь-якої фортеці замку. Та біда — багато з них засипані чи в аварійному стані. А які то могли бути захоплюючі екскурсії

СЛОВО Просвіти

Засновник Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.

Головний редактор Любова Голота.
Шеф-редактор Павло Мовчан.
Редколегія: Л. Голота, Я. Гоян, П. Мовчан,
А. Погрібний, О. Пономарів, І. Юшук.
Комп'ютерна верстка:
Ірина Шевчук та Іван Сак.

Адреса редакції: 01001, Київ-1, завулок Музейний, 8.
Тел./факс 228-01-30. Е-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://www.prosvita.org.ua
Передплатний індекс 30617.
Видруковано з готових фотоформ на комбінаті

Редакція листується з читачами тільки на сторінках газети і надіслані рукописи та світлини не повертає. Залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

Жадоба пізнати себе, свій народ і його історію привела Павла Шандрука, що народився 28 лютого 1889 року в селі Борсуки на Волині, у сім'ї Анни й Теофана Шандруків, до Ніжинського історико-філологічного інституту, в якому на той час викладали такі визначні вчені як Г. Ільїнський, І. Іванов, П. Заболотський, Є. Карський, В. Данилов та інші. У 1911 році Павло Шандрук закінчив інститут і був покликаний на службу до царської армії. Перед допитливим і талановитим юнаком відкривалася блискуча військова кар'єра, тим паче, що в 1913 році він завершує вишкіл в Олексіївській військовій школі у Москві, а під кінець 1916 року вже у рангу капітана командує 3-ім куренем 232-го піхотного полку, що був дислокований у Твері.

Р. Дразньовський пише: "Службу в українській армії почав серед небуденних обставин. Перебуваючи в окупованому більшовиками Харкові, на вістку про визволення Києва й наближення українських частин до Полтави, він при переході фронтів недалеко Солониці, попав у перехресний вогонь наступаючої Запорізької дивізії. Після бою, який закінчився перемогою українців, він на місці вступає до української армії та перебирає команду панцирного авта, яке охрещує "Полуботок"... Під постійними більшовицькими настуками українські частини відступають — у Полтаві він перебирає команду куреня, довідується від Степана Скрипника, теперішнього владика Мстислава (ідеться про Патріарха Київського і Всієї Русі-України Мстислава (10.04.1898, Полтава —

11.06.1993, Бавнд-Брук, США)), що Симона Петлюру призначено головним отаманом Армії Української Народної Республіки. ("Вісті комбатанта", 1979, Ч. 3, С. 29).

Учені ще скажуть своє слово про взаємини Симона Петлюри і Павла Шандрука, та вже зараз можна

орденом "Wirtuti militari".

18 січня 1940 р. у Варшаві його заарештувало гестапо і вкинуло до Мокотівської в'язниці.

Найбільша заслуга генерала Павла Шандрука полягає в реорганізації — після Бродівської битви — дивізії СС "Галичина" у Першу українську дивізію.

серпня 1939 року у Москві, годі й шукати...

...Від жовтня 1944 до січня 1945 року Перша українська дивізія перебувала в Словаччині, де взяла участь у придушенні інспірованого комуністами Словацького повстання, потім у Югославії і південній Словенії, згодом відступила в

виразу пишався золотий лев на блакитному щитку. Ніде не воювала з цивільним населенням ані на Україні, ані поза її межами, і її частини не виконували жодної служби при концентраційних таборах..." Звісно, якби в роки війни дивізія скоїла хоч найменший військовий злочин, її за це

управи Братства вояків Першої української дивізії у Німеччині, в одному зі своїх номерів за 1968 рік подає відомості про святкування у всьому світі 25-річчя дивізії "Галичина". З публікації дізнаємося, що 27 квітня 1968 року генерал Павло Шандрук виступив з головною промовою на ювілеї у Нью-Йорку, у залі Українського Народного Дому, а 11 травня — у Філадельфії: "Із його обличчя пробивалася гордість, що він знову може провести дещо часу між, як він сказав, "своїми вояками", які вкрили славою українське ім'я й, перейменувавшись на 1 УД УНА склали присягу на вірність українській державі й народові... Головнокомандувач підкреслив, що багато вояків 1 УД УНА згодом пішло в ряди Української Повстанської Армії, щоб продовжувати боротьбу за здійснення найвищих українських державно-національних ідеалів. Генерал висловив глибоку віру, що прийде хвилина, коли можна буде відзначувати Ювілеї Дивізії у вільній Україні" ("Вісті". — 1968. — 4.129. — С. 59-60).

Самому генерал-полковникові Павлу Шандруку не судилося дожити до цих радісних хвилин, про які він говорив на зустрічі з дивізійниками у Філадельфії, не судилося стати свідком світового з'їзду дивізійників, який у 1993 році розпочався у Львові, а закінчився у Києві. Наш земляк, як уже зазначалося на початку цієї статті, помер 15 лютого 1979 року.

Олександр АСТАФ'ЄВ,
професор

ПОДВИГ ПАВЛА ШАНДРУКА

Герб УНР, затверджений Центральною Радою 22 березня 1918 р.

припустити, що саме з ініціативи головного отамана він від 1917 року займав командні пости в армії Української Народної Республіки — Запорізькому корпусі і Третій Залізній дивізії, одержавши у квітні 1920 року чин генерал-хорунжого. Очолював наддніпрянські підрозділи у травневих і червневих боях з більшовиками 1919 року біля Гусятина, Кременця, Почаєва, Тернополя. Саме в цих боях найповніше розкрився військовий хист Шандрука-полковника, а його бойова слава сягнула слави генерала Олександра Удовиченка.

У 30-ті роки Павло Шандрук — керівник ресорту військових справ у екзильному уряді УНР. Незадовго до початку Другої світової війни він закінчив польську школу генерального штабу. Зважаючи на його великий хист, йому запропоновано контракт і звання підполковника польської армії. В березні 1939 р. його підвищено до рангу полковника. Напад фашистів застав його на посаді командира 29-ої польської бригади. Він неабияк відзначився у боях за оборону Варшави, за що після війни був нагороджений найвищим військовим

Постання цього формування — складна проблема, на якій і сьогодні полюбують спекулювати деякі історики радянської закваски, залякуючи населення: мовляв, дивізія співпрацювала з фашистами, хоча красномовнішою форми співпраці з гітлерівською Німеччиною, ніж таємна угода між Ріббентропом і Молотовим, підписана 23

глибину Австрії, де вела бої з регулярними радянськими військами, що насувалися з Угорщини. Один із ветеранів цього формування під час відзначення 50-річчя Першої Української дивізії у Києві (у 1993 році) сказав про неї так:

"Вона була фронтовою частиною, яка воювала під українськими прапорами і на всіх видах її військового

БУДІВНИЧИЙ НОВОЇ МОВИ

НЕЗАБУТНІ

Оце виповнилося б йому щойно 85. Але рік тому випало йому, Миколі Самійленку, поетові й політкаторжанину, відійти у кращий світ — аж туди, де слово ніколи не відквітає. Спогадуючи його у ці травнево-шевченківські дні, не забудемо ні виснажливої роботи в українському національному підпіллі в роки війни, ні десятиріччя радянського концтабору з довічним засланням у казахських степах. Цю долю юнак, як справжній поет, обрав собі сам. А трудився на цьому шляху так, як умів тільки він — шліфуючи слово до сйава, до вогняного спалаху: "Покрово, золота матусю! Рятуй, то — нббір... На Україну чи й вернуся — Уріс в концтабір!" Але тягар неволі не спромігся зламати юні крила поета — плекаючи у серці рідне слово, гартував душу: "Молодосте! Видув, на дуду мов, Час тебе. І снігом притрусив. Виживу, не виживу — не думав. Може, тим і заощадив сил".

Оця розважливість упевненості, неметушлива мудрість і вирізняє Миколу Омеляновича Самійленка з мужнього гурту ветеранів — ще дванадцять років тому у книзі віршів "Світоднина" він самобутньо й гідно заявив про свій талант будівничого нової поетичної мови, що виростала з буденної правди про себе і світ.

Неймовірна правдивість у житті та славі — той феномен, із яким Самійленко мусив

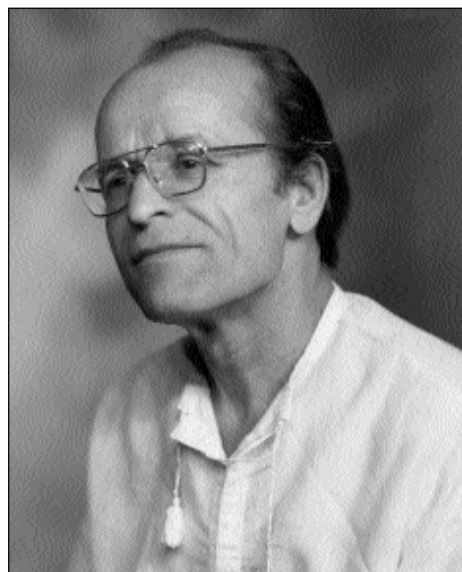
народитися. Адже між першою книжкою "Сподівання" (1970) та другою — "Із вірію" пролягла мовчанка майже у двадцять літ! Неможеливість вивістити себе, згубна послідовність у правді знову вела за колючий дріт. Але з допомогою таких відчайдушно-щирих друзів і високих майстрів слова як Микола Лукаш, Володимир Підпалый він таки вижив у той смертельний для поета час. І заспівав!

Дивовижні ці пісні — їхня сповідальність насправді вражає лише тих, хто чує голос власного серця:

*Приходим з небуття — на мить життя!..
І в небуття йдемо — воно лиш вічне.
І паморочний страх невороття
Химерою нам постає на вічі.
З безмежності твоя світнула мить*

*Пугар отрути повний вже по вінця!
Його до дна в земний свій час
допить —
Невже то вічна доля українця?*

У поезії Миколі Самійленка не знайти себежаління й квіління — шлях, що випав на його долю, він пройшов гідно і вдумливо, гаразд усвідомивши, що мета кожного людського життя — висока розмова з Богом. Власне, у цьому й полягає сенс поезії. На щастя, про його здобуток встиг сказати

Микола Самійленко

авторові світ устами літературознавця Володимира Моренця:

"Без притиску й декларації, не зманюючи ні себе, ні інших скорим і простим порятунком, поет проводить грань, за якою вже немає ні марнощів, ані скорбот, а тільки велике, вічне самовоздвиження душі... Йдеться про філософську зацікавленість призначенням людини, що, здається, й дозволила митцеві вирватися з кола традицій

тематики, з "неволі світу", по-своєму роковану кожному як випробування, почутися незалежним від диктату т. зв. актуальності й виробити власний поетичний стрій..."

Шукаючи себе, він знайшов єдиний трудний, але незрадний шлях. Особливо гостро звучить ця тема в поемах М. Самійленка "Дві втечі з поверненням", "Відлуння", "Вир", у баладі "При сінешньому одвірку" тощо.

...Він одійшов за овид, за буйноквіття трав, у розповні таланту — чоловік саме навчився розмови з Богом. Можна не сумніватися: його душа продовжує свою прекрасну працю — молитва Миколі Самійленка триває. Щире, високої проби слово поета знову й знову допомагає нам у споконвічній битві за Україну:

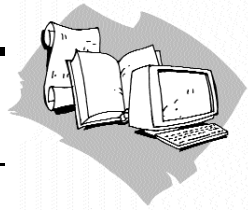
*Хто в облозі п'їтьми, озвітється!
Страшно бути байдужим свідком
гноблення —
українцями! —
українця...*

*Словом!
Коліньми по каменю! —
ради немає, мушу:
в дорогу!
що пролягла мені —
екотре! — крізь печінку,
крізь душу...*

Пам'ятаймо: поет завжди у дорозі до читачевого серця.

І дорога ця — вічна.

Віктор ГРАБОВСЬКИЙ

ДАВАЙТЕ ПОЇДЕМО ДО ПОЛЬЩІ

Запитуєте: навіщо? Відповідаю: щоб учитися. А що нам треба і є чого навчитися у Польщі, мабуть, уже нікого не треба переконувати.

Ясно, що успіхи і здобутки польського народу на його малоресурсних землях, так само, як і постійні втрати народу українського на своїх багатючих землях, пояснюються суттєвою різницею підходів до використання національних інтелектів у країнах-сусідах, з урахуванням повсякденної практики дотримання моральних, а по суті — християнських норм життя.

Вчитися ніколи не може бути пізно, а тим більше, не може бути соромно. А молодим людям — поготів. Для цього існують величезні фінансові й організаційні можливості. Ризикну стверджувати, що жоден експерт не здатен назвати точну суму грошей, що їх щорічно витрачає польська сторона на фінансування різноманітних заходів і ініціатив в інтересах сторони української.

Наукові конференції, стажування українських науковців, навчання українських студентів, навчання вчителів, журналістів, реалізація спільних проєктів у сфері культури і освіти, залучення українських творчих колективів до участі в численних фестивалях, відпочинок дітей-чорнобильців і просто дітей, фінансова підтримка українських видань і проєктів муніципального ділового співробітництва, безплатне надання періодичних видань, широка харитативна діяльність тощо. І все це, переважно, на теренах Польщі і за польський коштів.

За моїми особистими підрахунка-

ми, польська сторона щорічно вкладає у конкретику наведених вище форм співробітництва в інтересах України і українців не менше 400 млн. доларів США. До речі, значна частина цих коштів надходить від польської діаспори США, за участю якої в Польщі функціонують численні фонди, як наприклад, Польсько-Американська Фундація Свободи, до ради директорів якої входять такі відомі особистості, як Збігнев Бжезінський, Марек Белка, Хрістофер Р. Хілл та інші. У 2000–2001 навчальному році Фундація здійснила програму ім. Л. Кірккланда для 12 стипендіатів з України.

Нині в Польщі діють близько 80 різноманітних недержавних фондів і організацій, які так чи інакше надають фінансові можливості для розвитку ініціатив і реалізації програм за участю громадян України.

Одним із таких проєктів є Wschodnia Szkoła Letnia (Східня літня школа), яка цього року у 12-й раз проводитиметься в період 1–20 липня у Варшаві і Вроцлаві.

Добре відомі також дворічні інтердисциплінарні Specjalistyczne Studia Wschodnie при Варшавському університеті, де в обсязі 1110 годин навчаються, стажуються науковці і здібна молодь з України, які отримали стипендії польської сторони. Добре відомі також дворічні післядипломні східні студії у Варшаві, умовою прийняття до яких є магістерський диплом і позитивний результат співбесіди.

Тому так багато присутніх було в конференц-залі Інституту історії НАНУ під час конференції “круглого столу”, де виступили українські стипендіати Східних студій Варшавсько-

ЦЕ ВИ МОЖЕТЕ

го університету: Андрій Стародуб, Сергій Липінін, Оксана Митрофанова і Андрій Портнов. Під час коротких, насичених фактами, цифрами і подіями виступів молоді науковці продемонстрували високий рівень ерудиції, досконалу лексику, актуальність обраних тем: Церква і держава, спільна боротьба польських і українських підпільників, суть і структура українсько-польського партнерства, розширення ЄС на Схід.

“Круглий стіл” було проведено під патронатом Надзвичайного і Повноважного посла Республіки Польської в Україні М. Зюлковського за участю Радника з питань культури п. Наталії Брижко-Запур, директора Інституту історії НАНУ акад. Валерія Смоля, директора Інституту трансформації суспільства Олега Соскіна, народного депутата України Івана Драча, багатьох інших видатних осіб українського суспільства.

Президент Центру українсько-польських студій п. Таїсія Зарецька, яка головує на цьому цікавому зібранні, зазначила: “Як бачите, ми можемо ефективно розвивати українсько-польські відносини на рівні громадських ініціатив знизу”.

Так, справді, багато з цих ініціатив реалізовано внаслідок індивідуальної активності молодих людей, які знають, чого вони хочуть досягти в цьому житті.

Євген ГОЛИБАРД

P.S. Консультації і анкети для зацікавлених можна отримати в редак-

ДУХОВНА ЕНЕРГІЯ ДИТЯЧОГО СПІВУ

Урочо, піднесено було нещодавно під чотирьохсотрічними склепіннями храму св. Миколая (Притиська), що на стародавньому Подолі, де лунали чисті дитячі та юнацькі голоси двох хорових колективів. Хору хлопчиків та юнаків Державної чоловічої капели ім. Л. М. Ревуцького (художній керівник і диригент — Аїда Зайцева) та Великого дитячого хору Національної радіокомпанії України (художній керівник і головний диригент — Тетяна Копилова). Концерт було приурочено до XII Міжнародного музичного фестивалю Київської організації Національної спілки композиторів України “Музичні прем’єри сезону”. А генерує проведення цього престижного щорічного форуму народна артистка, композитор Леся Дичко.

У концерті виконували духовні піснеспіви Кирила Стецен-

ка, М. Кедрова, Миколи Леонтовича, Петра Чайковського, Олександра Гречанінова, Сергія Рахманінова, Миколи Лисенка, Якова Яциневича, Богдана Фільца, Дмитра Бортнянського. Справжній заряд чистої духовної енергії одержали слухачі. І не випадково Православна Церква, традиція якої дуже вибаглива до духовних піснеспівів, з особливим почуттям ставить до дитячого виконання духовних музичних творів, бо голоси дітей виринають з душ, ще не обтяжених житейськими турботами і гріховними пристрастями. І ми щиро дякуємо виконавцям, а також особисто п. Лесі Дичко і всім, хто доклав свої зусилля та енергію до проведення цього свята.

● Протоієрей Олег МАЛАНЯК

ОСОБИСТОСТІ

Зрозуміло, що тут величезну роль відіграла майстерність головного диригента Миколи Дядюра, який спромігся зі своїми колегами не тільки створити відповідне музичне тло для, подекуди, досить несподіваних джазових варіацій автора, а й чітко реалізувати партитурну й імпровізаційні оркестрові частини цього незвичайного твору.

Власне, цей твір, який я назвав би “Нічні пристрасті великого міста”, створювався на очах (і слухові!) присутніх — відкрито, сміливо, досконало, цікаво, захоплююче...

Подумалося: якщо наша багатоглобова влада надалі зволікатиме з позитивними перетвореннями в Україні, через що найвизначніші таланти України повинні шукати визнання за кордоном, то цілком вірогідно, що ці перетворення цілком спокійно і швидко здійснять такі генії, як Дмитро Найдич і Микола Дядюра. Тому що для упорядкування держави не обов’язково мати економічну чи юридичну освіту, натомість треба мати добросовісність і сумлінність у праці на славу Батьківщини.

● Роман ЗАПОЛЬСЬКИЙ

ДМИТРО НАЙДИЧ — ЦЕ ВЕЛИКИЙ МУЗИКАНТ

У справедливості цього визначення, яке належить Масьлю Солялю (Франція), мали можливість переконатися присутні на концерті у Національній філармонії України.

Організатори виступу передбачливо встановили півдюжини мікрофонів для запису унікальної мистецької події.

І не помилилися. Концерт № 3 для фортепіано з оркестром Сергія Рахманінова (ре міно́р, тв. 30), який вважається одним із найскладніших і найцікавіших творів в історії світової музики, прозвучав у виконанні Дмитра Найдича і Симфонічного оркестру Національної філармонії України під диригуванням Миколи Дядюра видатним шедевром мистецтва.

Філігранна техніка піаніста з легкістю проходила найтрудніші пасажі, а його тонке відчуття гармонії і сміливе потрахування твору великого композитора дало можливість створити інтерпретацію, яка чи не вперше відкрила слухачам справжнього, живого і сучасного

С. Рахманінова, твір якого досі чекав саме такого виконання: сміливого і лагідного, жорсткого і ліричного, потужного і ніжного водночас.

Багату палітра почуттів, що їх так широко і радісно розкрив для публіки Д. Найдич, здавалося, уприсутнила нам великого композитора в цьому залі, розбурханому від переповненості емоцій добра і щастя.

Поеднання рідкісної поетичності і технічної майстерності виконавця, його унікальне відчуття ритму і тактовності щодо відтворення авторського задуму не перешкодили делікатному, проте відчутному синкопуванню окремих місць твору, де С. Рахманінов, залишаючись собою, був дивовижно подібним до Дж. Гершвіна.

Публіка, яка переважно із закордонних інформацій чула про харизму Д. Найдича (нині цей видатний український музикант мешкає і працює у французькому Ліоні, де викладає в консерваторії і водночас веде активну творчу діяльність, має численні сольні концерти, бере участь у найпрестижніших світо-

вих джазових фестивалів), була надзвичайно вражена водоспадом оптимізму і радості, що його цей справді великий музикант так вишукано і просто вилив на слухачів.

Публіка — в захопленні, несе гори квітів, а герой цього дійства — на порушення всіх усталених етикетів, у скромному чорному светрі — ніяково посміхається зі сцени.

У другому відділенні слухачі познайомилися з Найдичем-композитором. Уперше прозвучали в авторському виконанні його “Симфонічні імпровізації для фортепіано з оркестром на чотири частини”, під

час яких автор “розкрутив” залу на неабиякі співи.

Імпровізації — це надзвичайно рідкісний і, можна сказати, ризикований жанр музичної творчості, який потребує виняткового взаєморозуміння всіх оркестрантів і соліста-автора. У даному разі, соліст не тільки “вів” і змінював напрямки акцентів в мелодійно-ритмічній канві твору, а й отримував оркестровий акомпанемент саме тоді і в таких пропорціях, у яких потребує авторська позиція в даний момент, чим довів київську публіку до справжнього екстазу.

ІВАН ДЗЮБА: КОМІТЕТ ІЗ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА МАЄ СТАТИ ОСЕРЕДКОМ КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ

14 травня відбулася прес-конференція, зібрана Головою Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка Іваном Дзюбою. Відкриваючи її, академік Дзюба наголосив: “Сфера діяльності Шевченківського Комітету нині помітно розширилася — він перетворився на багатовекторний культурологічний центр розвитку літератури, мистецтв, культури, що активізують літературно-мистецький процес і пропагують творчість генія України Тараса Шевченка, утверджує через виставки, концерти, сценічний та екранний показ наші духовні надбутки. Значна і його видавнича діяльність: енциклопедичний довідник “Шевченківські лауреати 1962 – 2001”, збірники про них — лише дешифрація цієї роботи. У видавничій програмі —

видання нашої класики, альманах “Рукопис”, де знайде місце документалістика, присвячена вершинним явищам української культури. Таким чином Комітет має стати вогнищем культури, справжнім осередком культурного життя.

Важливою підмогилою у цій діяльності покликані бути добровільне об’єднання “Шевченківський фонд — XXI століття”, створений Комітетом, який, спільно з Міністерством культури і мистецтв, а також Українського державного центру культурних ініціатив організовує концерт “Сузір’я Шевченківських лауреатів”, що відбудеться 31 травня ц. р. у палаці “Україна”. Кошти від концерту підуть на благодійні акції Комітету, зокрема, підтримки юних талантів тощо.

Дехто з присутніх висловив сумнів щодо концептуального рівня акції, чи не стане концерт черговою звітною “галочкою” у травневій Шевченкіані, та зусиллями головного режисера концерту Д. Чиринюка, художнього керівника М. Гурака й інших відповідальних добродіїв сумніви ці були розвіяні. Адже це вперше за всю історію України перед глядачем виступатимуть одночасно кращі творчі сили нації. Досить назвати тільки його учасників, аби збагнути, що ми станемо свідками надзвичайної культурної події.

Цікаво було дізнатися журналістам і про нові перспективи, що відкриваються перед Шевченківським комітетом у зв’язку із затвердженням програми підтримки його діяль-

ності на найближчі 5 років. Академік І. Дзюба розповів, що до основних завдань Програми віднесені популяризація творчої спадщини лауреатів Шевченківської премії, активізація редакційно-видавничої діяльності Комітету (вже започаткована серія видань “Бібліотека ШК”, літературно-мистецький літопис “Золотий фонд України” тощо). Комітет ознайомлюватиме громаду з творами й роботами претендентів на здобуття Шевченківської премії, постійно розширюючи свою громадсько-суспільну діяльність.

Отже, крига скресає? Тож усі на концерт!

ПРИРОДА ВШАНУВАЛА ВІДХІД ВАЛЕРІЯ ЛОБАНОВСЬКОГО

7 травня під час гри київського "Динамо" із запорізьким "Металургом" Валерія Лобановського забрала "швидка допомога" — просто з футбольного поля. П'ять днів намагалися лікарі повернути видатного тренера до життя, прес-служба клубу "Динамо" повідомляла, що 11 травня Валерієві Васильовичу було зроблено складну операцію — після повторного крововиливу в мозок. І все ж у понеділок, 13 травня, о 20.35 Лобановський перейшов у кращий світ.

З цим ім'ям пов'язані найвищі досягнення українського футболу. Розпочавши кар'єру в київському "Динамо" в 1958 році, він був чемпіоном Союзу в складі цього клубу в 1961 році, а в 1960 — срібним призером. У різні періоди грав також за одеський "Чорноморець" та донецький "Шахтар".

1969 року Лобановський почав тренерську роботу в дніпропетровському "Дніпрі", а з 1974 очолив київське "Динамо". Саме з цією дружиною він 8 разів здобував титул чемпіона і 6 разів — кубок Союзу. І саме з його ім'ям пов'язане здобуття "Динамо" двох Кубків Кубків і Суперкубку УЄФА. Усе

інше Ви добре знаєте, шановний читачу. Адже саме Лобановський виховав таких зірок українського і світового футболу, як Олег Блохін, Андрій Шевченко, Сергій Ребров і Олег Лужний.

...7 травня мільйони телеглядачів, що спостерігали за перебігом матчу "Динамо" — "Металург", стали свідками надзвичайного, дивовижного явища: вітер укрив стадіон килимом пелюсток живих квітів. Цікаво, що справжня віхола з пелюсток аж ніяк не впливала на траєкторію м'яча. Єдина незручність, що виникла — футболісти ковзалися на пелюстках. Склалося враження: Приро-

да, передбачаючи рішенняць, прощалася з Великим футболістом і вихователем знаменитих майстрів улюбленої в народів Грі.

Ховали його в четвер на Байковому кладовищі всім, як-то кажуть, миром, брами стадіону "Динамо" для прощання з небіжчиком були відкриті з 10.00. Але що значить утрата Генія Грі для українського футболу, збагнемо тільки завтра.

Вічна Вам пам'ять, Майстре! І всенародна любов.

Остап СВИТЛИК

ЧОМУ МИ ЛЮБИМО МАЗЕПУ

Мазепинські читання на Луганщині

*Пусть гремющей
быстрой славой
Разнесет везде молва,
Что мечом в битвах кровавых
Приобрел казак права!
Смело дружно за Мазепой
На мечи и на огонь!*

Кондратий РЫЛЕЕВ

Його ім'я увічнили в музиці Ліст, Педротті, Чайковський, Неріні... Його портрети малювали славетні художники, його оспівували поети... Він сам був поетом і мав хист до мистецтва, але розумів, що козбою та архітектурою не звільнити Україну від іноземного панування. Він знав багато іноземних мов, але заговорив з підступним жорстоким ворогом єдино зрозумілою, яку в Москві найбільше поважають, — мовою зброї. "Же през шаблі маєм право!" — виголосив ясновельможний гетьман Іван Мазепа. Той, про якого наш краєнин Володимир Сосюра сказав:

*Він серцем, для добра відкритим,
Людей, як пісня, чарував.*

25 квітня у приміщенні українсько-канадського культурного центру "Відродження" відбулися Мазепинські читання. Вони стали продовженням цілої низки заходів, що проводяться обласним об'єднанням товариства "Просвіта" разом з іншими культурно-просвітницькими організаціями Луганська і кафедрами гуманітарних дисциплін ЛДПУ з метою відродження історичної пам'яті й українських народних традицій на Луганщині. Адже поема "Мазепа" Володимира Сосюри, яка стоїть в одному ряду з однойменними творами найвидатніших поетів світу — Джорджа Байрона, Віктора Гюґо, Рудольфа Готтшала і Юліуша Словацького, Мазепинські читання проведено вперше.

Перед початком Мазепинських читань пролунала улюблена пісня українських січових стрільців "Червона калина". Віз захід голова обласного об'єднання товариства "Просвіта", доцент кафедри історії України ЛДПУ Володимир Семистяга. З коротким оглядом життя й діяльності гетьмана Івана Мазепи виступив автор цих рядків. Потім народні пісні на слова Мазепи співав ансамбль "Ластівка" середньої школи № 21 (художній керівник Тетяна Коваленко). З цікавою доповіддю "Державотворчий і духовний аспекти діяльності гетьмана Івана Мазепи" виступили доцент кафедри історії України ЛДПУ Ольга Борисова. Велике зацікавлення викликала також доповідь крайового хорунжого обласного товариства українського козацтва Віталія Єфтименка "Іван Мазепа — політик: досягнення і прорахунок". Присутні на заході студенти факультету української філології, учні середніх шкіл № 21 і № 48, учителі шкіл з увагою слухали виступ отця Михайла Ющишина, настоятеля парафії "Царя Христа" міста Луганська Української Греко-Католицької Церкви, а потім взяли участь у спільній молитві за гетьмана Мазепу. Закінчився захід виконанням Державного гімну.

Підсумком проведених Мазепинських читань можуть стати слова одного французького маркіза, сказані про ясновельможного гетьмана Мазепу: "Його супротивники ненавиділи його, проте жінки його любили, церква прокляла його, але поети його оспівували! А поки світ буде таким, яким він є зараз, останнє слово в ньому завжди належатиме жінкам і поетам"...

Олександр ТИХИЙ,
учитель СШ № 25 м. Луганська

ЗАПОРІЖЖЯ: ВІДОМЧІ ІГРИЩА НА МОГИЛІ БАТЬКА ВОЛОДИМИРА СВЯТОГО ТРИВАЮТЬ

Тисяча і півстоліття тому це ім'я лунало в Європі усіма мовами однаково — Святослав. Цей Великий князь Руської землі відомий був не тільки своїми ратними звиятами, але й шляхетним ставленням до супротивників, яких остерігав задалегідь: "Хочу йти на ви!" Розгромивши хазарський Каганат, упокоривши печенігів, онук Дажьдбожий усією потугою Русі став на проїзді із Візантійською імперією — за прадідні межі рідної землі. "Оце серед землі моєї", — сказав князь Святослав, здобувши Переяславець та ще 79 міст Болгарського царства. І почувався настільки певним у спадкоємній правоті, що, всупереч ясновельможній матері своїй княгині Ользі, старшого сина залишив у Києві, середульшому віддав деревлянську землю, а найменшого, Володимира, майбутнього Хрестителя Русі, послав із Добринею стерегти Новгород.

На жаль, ми й досі не спромоглися збагнути, що рухала Святославом не жаждою збагачення, хоча й ця риса аж ніяк не вважалася ганьбою в ті далекі часи, а все те ж романтично-синівське прагнення "середі землі свої!" Чому ж саме на Дунаї?!

Зрозуміти князя спроможна лишень така ж романтична душа, свідомо того, що й князь Кий поривався до тієї ж "середі". Зрештою, "Дунай навів в піснях мого народу", як сказав поет, а знана гора Болгарії Шіпка й досі у Прикарпатті означає те саме, що й **шапка**. Чому ж ми не наважимося повірити ані Святославу, Великому князеві Русі, ані літописцеві, що зболгаризована ордою Аспаруха балканська земля — рідня нам? У те, що з допомогою голубів і горобців Ольга Київська спалила неприступний Коростень, справляючи криваву тризну по Ігореві, — віримо. А от коли той же літопис потверджує, що Святославу здалися на милість 80 городів болгарських — не віримо. Але ж угода про мир із греками якраз і ґрунтувалася на тому, що Святослав не претендуватиме на Болгарію, а Візантія платитиме Русі данину, як і обіцяла ще 907 року Олегові. Невже згода цесаря платити данину — не найяскравіше свідчення звияти Святославова. Візантія ж бо гаразд тямилася, що має до діла з володарем, який відвоював у

хазар землі у Поволжі, Приазов'ї, північне Причорномор'я й Крим, повернувши під свій протекторат Тматороканське князівство — дідизну руську. Невже й у цьому разі маємо дослухатися російської історіографії? Але ж навіть такий авторитет її, як А. Сахаров, не сумнівається в серйозності Святославових

Атило (Гатило), Святослав, козак Мамарига (Мамай) —

намірів.

Цієї весни минуло 1030 років з дня загибелі легендарного воїна й політика. І обставини його кончини такі ж загадкові, як і все його життя...

Почнімо з того, що в походах Великий князь поводився, мов простий воїн — про це відає кожен школяр. Але дивна річ: ця, документально засвідчена, виразність княжого побуту, найбільше й збивала й збиває з пантелику вчених мужів. А вся заковика в тім, що зовні Святослав — викапаний запорожець: чуб, що спадає з тім'я чисто вигленої голови, довгі вуса... "Та він же тавроскіф!" — знаходяться одні. "Опеченіжився" князь — скрушно зітхають інші... Ніяк невтямки "правнукам поганим", що саме руси й заснували Київ у деревлянській землі, хоча літописці ніколи й не прихову-

вали цього.

Друга причина: за тими ж історичними переказами Святослав — достеменний Атило, вождь т. зв. гунів: ті ж вуса, чисто виголене підборіддя й чуб, сорочка-вишиванка, простота й гідність у побуті. Путнім правнукам настільки чітка тривалість у звичаях воїнів на їхній землі, мабуть, була б надійною підказкою, де шукати витоків нації? Але ж то путні! А нам і так минеться... Навіть утривавлений у пам'яті народній Козак Мамай — абищия, а не достеменне свідчення генези.

...Отож повертається Святослав після підписання угоди з греками додому Дніпром — лишень малою силою, хоча Свенельд ніби й остерігає князя, що там пильнують печеніги (за "Літописом Руським"). Справді, печеніги атакують — Святослав одступає до Білобережжя, зимує там надголю, знову пливе Дніпром, де й гине від отруйних стріл печенігів Курі (за тим же літописом).

І що ж висновують собі нащадки? Що "так склалися історичні умови". Великий князь потрапляє у пастку, а його сини — князі землі Руської — про це чомусь не відають. Скрутна, трагічна зимівля біля порогу рідного дому — і бодай за черв'я року жодної допомоги?! Отож бо — зрада. Цинічна, спланована задалегідь саме тими, кому князь довіряв найбільше. І про це нащадкам теж потрібно знати.

...Сьогодні Святослава зраджують знову. Його могилу, нашу національну святиню — останнє пристановище Великого князя — піддають екологічним тортурам, плануючи транспортну розв'язку саме там, де пролилася кров героя. Незважаючи на протести громадських організацій, незважаючи навіть на те, що ще 12 років тому це питання вирішувалося спільно найвищими інстанціями: острів Хортиця є Державним заповідником і втручання в його екологію — неприпустиме. Як і неприпустиме підле, приховане глумління над могилою того, хто завжди попереджав недругів: "Іду на ви..." Хіба ж можемо допустити відомчу сліпу наругу над могилою батька Володимира Святого, Великого князя руського, легендарного вождя й лицаря української слави?!

ІНСТИТУТ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

— Олега Ігоревичу, Ваш Інститут як абсолютно незалежна неурядова організація упродовж усього періоду незалежності України не тільки вивчає процеси (і процесорів!), що відбуваються в Україні, а й практично докладається своєю працею до позитивного трансформування. Отже, Ви краще за інших можете пояснити нашому читачам: чому ми так погано і бідно живемо в багатій Україні?

— Будь-яка влада завжди є структурованою, а отже, організованою за народ. До того ж, має силові структури для пригнічення, а якщо захоче, то й для гноблення народу. А тому створення заможного життя в суспільстві — це справа, передусім, моральності, порядності, а не тільки багатого ресурсного забезпечення.

Он візьміть нашу сусідку — Польщу. Там дуже бідні ґрунти і значно менше, ніж в Україні, мінерально-сировинних ресурсів, не кажучи вже про промисловий потенціал, за яким десять років тому Польща відставала од України в кілька разів. А подивіться сьогодні: життєвий рівень у “бідній” Польщі у п’ятеро вищий, ніж у “багатій” Україні.

— Чи не слід зробити з цього висновок, що моральність влади — це економічна категорія?

— Моральність — це категорія суспільно-економічна. Причому, на всіх рівнях організації життя суспільства, а особливо на загальнодержавному.

Саме влада визначає основні суспільно-економічні пропорції: скільки забрати собі, а скільки залишити народові, скільки виділити коштів на перспективний розвиток країни, промисловості, створення нових робочих місць, медичне обслуговування, соціальні гарантії та освіту рядових громадян, а скільки — на утримання себе при владі і створення собі комфорту незалежно від рівня життя суспільства.

Наприклад, за часів СРСР в Україні було два вищих навчальних заклади МВС, які готували міліціантів і пожежників для всього колишнього Союзу. Нині їх майже півтора десятка для однієї України, а чисельність військовослужбовців поліційної галузі вже перевищує чисельність українського війська. Відповідно й розподіляються гроші. Це свідчить про послідовну політику створення поліцейської держави.

— Виходить, що влада, замість того, щоб охороняти право, фактично готується до використання правоохоронців у боротьбі проти народу?

— Тут не треба жодних припущень, бо існують факти. Ми вже бачили це на Софійському майдані під час побиття похоронної процесії, а також 9 березня минулого року під час організованих владою провокацій на Хрещатику і Банковій.

— Влада — це досить узагальнене і широке поняття. Чи не варто тут було б дещо конкретизувати?

— Не буди переходити на особи, проте фактом є, що влада і привласна олігархія побудували потужний фінансово-клановий конгломерат, який паразитує на тілі суспільства, створивши для себе привілейований оазис в українській суспільно-економічній напівпустелі.

Якихось три відсотки дуже багатих людей з кланових сімей фактично грабують сьогодні 85% населення України.

Плюс до цього вони утримують навколо себе десь 10–12% населення, яке працює на їх обслуговування і захищає інтереси цієї касты можновладців.

— Але ж, пане докторе, все це відбувається в реальному правовому полі, яке, мабуть, надає легітимності існуючій системі?

— Тут вистачить лише нагадати про діюче податкове законодавство і реальну податкову практику у виконанні Держав-

у спадок. Це — мета, що їй слугує ПК, який передбачає тоталітарний поліцейський контроль з боку силових відомств за кожним рядовим громадянином України.

— Яким чином?

— Ну от, наприклад, передбачено впровадити податок на майно. На все майно громадян. Але ж ліжко, телевізор і подарована мені на день народження кришталева ваза — це також майно... По-

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

щила засоби виробництва, довела населення до зубожіння, нині вимагатиме, щоб кожен громадянин завів на себе до-сьє, звітуючи щорічно про свої доходи і майновий стан. А це — в нинішній системі — створює підстави для подальшої перевірки громадян і репресій щодо неугодних нинішній владі. До речі, новим законом передбачається, що працівники Податкової Адміністрації мають право входити до помешкань громадян і здійснювати опис майна і прибутків...

— Олега Ігоревичу, відомо, що Ви впродовж багатьох років замість складного, заплутаного і неоднозначного ПК пропонуєте впровадити єдину прозору податкову ставку: 10% з обсягу реалізації через банк автоматично з кожної платіжки...

— Так. Та ще плюс 10% єдиного прибуткового податку з громадян. Оце був би увесь податковий кодекс. Зрозуміло, що нинішня влада зацікавлена в тому, щоб замість однієї прозорої і всім зрозумілої ставки податку впровадити якусь багатотомну енциклопедію податкових документів, у хащах яких і юристи не завжди розберуться.

Натомість кожен підприємець (а саме він створює національний продукт) зацікавлений у максимально незалежному від зовнішніх факторів збільшенні прибутку, тобто за рахунок зменшення власних витрат на виробництво чи іншу діяльність. За нинішньої системи, коли оподатковується прибуток підприємця, йому нічого не залишається, як тікати в “тінь”, де він, по суті, стає кримінальним злочинцем, а отже, компаньйоном нинішньої влади.

Якщо ж податок сплачується з обсягу реалізації, тоді немає ніякого сенсу ховатися в “тінь” і наражатися на неприємності, оскільки прибуток стає внутрішньою функцією своєї діяльності, а його розмір (як різниця між ціною і собівартістю з урахуванням податку з обсягу реалізації) — наслідком своєї ділової активності. Тоді ДПА ніяк не зможе бути репресивним органом для всіх громадян суспільства, а займатиметься виключно тіньовиками, яких тоді набереться небагато.

Проте саме цієї прозорості не хоче нинішня правляча верхівка, яка зацікавлена “ловити рибку у змуленій воді” і роздавати привілеї, в тому числі податкові, щоб надалі удосконалювати свою фінансову опору — привласні олігархічні клани.

Отже, повертаючись до питання про причини нашого бідного життя, підсумок може бути такий: тільки піднесення самосвідомості українців і самоповаги всієї Української Нації до себе, зневага до злочинів і злочинців у державних кірслах та об’єднання Нації у виступі проти кримінально-олігархічної верхівки може покласти край подальшій руйнівній діяльності влади.

На жаль, нинішній владі притаманна не християнська, а кримінальна мораль. Тому навряд чи варто очікувати від правлячої верхівки, що вона сама, без рішучої вимогливості народу, продемонструє добродієність і сумлінність у виконанні своїх обов’язків перед нами.

— Дякую за розмову.

•

Розмову вів

ЯКИЙ СЬОГОДНІ ПОТРІБЕН ПОДАТКОВИЙ КОДЕКС?

Я постійно пам’ятаю:
Всі приходять від Господа і йдуть до Господа.
Нікому не дано оминати цієї долі.
І кожен обов’язково відповідатиме за свої вчинки.

Олег СОСКІН

Не поспішайте з відповіддю. Відповідей може бути кілька. В залежності від того, хто і яким чином хоче будувати або руйнувати Україну. І в чий інтересах. Наразі на запитання, поставлене в заголовку, відповідає директор Інституту Трансформації Суспільства (ІТС), доктор економіки Олег СОСКІН.

ної Податкової Адміністрації, яку влада вже давно перетворила у потужну репресивну структуру.

Новий Податковий Кодекс (ПК), який влада намагається зараз затвердити, спрямований на те, щоб цю ганебну ситуацію (3% — багатих, 12% — обслуги і 85% — бідних) законодавчо закріпити на довгий термін. Вважаю, що з упровадженням цього ПК буде зроблено ще один крок на шляху побудови в Україні державно-монополістичного кланового капіталізму у формі диктаторського режиму.

По суті, нині діюча прагне перетворити існуючу кланову систему управління державою на систему кастову, де владні повноваження, власність і гроші передаються

даток на нерухомість: на сарайчик, на льох, на присадибну ділянку... Податок на сукупний дохід, в який за цим ПК включаються грошові надходження, матеріальні і нематеріальні доходи.

Тут, як бачимо, можливі варіанти. У тому числі: обрахунків з боку влади і вибіркового трактування — кому “пробачити” мільйони (а така практика “списання” несплачених податків уже широко застосовується впродовж останніх двох років саме до потужних неплатників), а з кого здерти останнє.

Бандократія, яка впродовж 10 років грабує країну і її народ, яка стримує розвиток справжнього підприємництва, обібрала нас на сотні мільярдів доларів, зни-

ZAPROSZENIE
ЗАПРОШЕННЯ

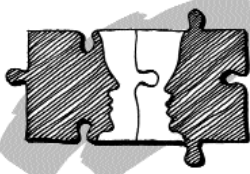
24.05.2002

VI SPOTKANIE PRZEDSIĘBIORCÓW POLSKICH I
UKRAIŃSKICH ORAZ POLONII

Pod patronatem Ambasady RP w Ukrainie
Kijów, ul. Rałsy Okipno 2, hotel "Turyst"

VI ЗУСТРІЧ ПОЛЬСЬКИХ, УКРАЇНСЬКИХ ТА ПОЛОНІЙНИХ
ПІДПРИЄМЦІВ

Під патронатом Посольства Польщі в Україні
Київ, вул. Раїси Окіпної, 2, готель "Турист"

НЕ ЧЕКАЄ ДОЗВОЛУ НА ПАТРІОТИЗМ

1. ВЛАДІ ПОТРІБНІ ДУРНІ?

Громадянське суспільство — це націо-нальна спільнота, у якій домінують не-державні організації громадян (НДО), що передбачає надзвичайно широкі права місцевого самоврядування і місцевої громади.

Нині місцева влада стає дедалі залежні-шою від центральної влади, зокрема не мо-же повноцінно формувати доходну частину місцевого бюджету, спираючись на розвиток місцевої ініціативи, не кажучи вже про призначення цен-тром місцевих адмі-ністраторів замість виборності їх місце-вою громадою.

Місцеві громади подрібнені, не акти-візовані, а сектор НДО є надзвичайно нерозвинутий, ос-кільки відсутній сис-темний закон про НДО.

Фактично третій сектор в Україні сьогодні розвивається, пе-реважно, за підтримки іноземних держав, міжнародних фондів і благодійних організа-цій. Ресурси всередині України для розвит-ку НДО є мізерними, оскільки більшість на-ціональних корпорацій і представників на-ціональної буржуазії навіть не розуміють, яку користь вони могли б отримувати від співпраці з недержавними організаціями.

Особливо це стосується мозкових центрів, де зосереджені значні інтелекту-альні ресурси, спроможні продукувати моделі розвитку держави, готувати різ-номанітні державні і недержавні програ-ми, концепції розвитку регіонів і міст

України.

У результаті мусимо констатувати, що в нашій країні дуже мало НДО, які могли б у широкому плані захищати інтереси грома-дян, обстоювати їхні права в суперечках з державною машиною; практично відсутні незалежні аналітичні центри економічного спрямування, бо через брак належної фі-нансової підтримки вимушені працювати не в інтересах суспільства, а на окремі фір-ми чи банки.

Розвиток гуманітарної сфери практично

2. РОСІЯ ПОГЛИНАЄ УКРАЇНУ

За сприяння нинішньої малоукраїнської (якщо не сказати: антиукраїнської) влади Україну віддано у дешевий розпродаж ро-сійському капіталові.

Ось лише деякі факти привласнення ук-раїнських стратегічних підприємств: купів-ля російською компанією “Лукойл” Одесь-кого нафтопереробного заводу; входження російського капіталу на Надвірнянський нафтопереробний завод; купівля Лисичан-ського нафтопере-робного заводу Тю-менської нафто-вою компанією, що контролюється ро-сійською “Альфа-груп”; фактичне за-хоплення Росією Миколаївського глиноземного заво-ду через спеціаль-но створену для цього в Україні ком-панію “Український алюміній”; бороть-ба за оволодіння

Дрогобицьким нафтопереробним заводом “Галичина”; російський капітал прагне взяти контрольний пакет акцій під час прива-тизації БАТ “Укртелеком”, найбільшого опе-ратора телефонного зв’язку в Україні; ін-вестором-засновником БАТ на базі майна нафтохімічного комплексу концерну “Оріа-на” (м. Калуш, Івано-Франківська обл.) ста-ло ТОВ “Лукойл-Нафтохім” (м. Київ); нас-правді ж за дочірньою київською фірмою стоїть однойменний російський концерн. Російський капітал присутній також у при-ватизації української банківської сфери. Наприклад, Київський інвестиційний банк був викуплений російською “Альфа-груп” і

Нещодавною хвилею передви-борчих конкуренцій на голови бід-них Українців було вихлупнуто черговий шедевр адміністративної творчості з претензією на ерудова-ність: “Чи будеться в Україні гро-мадянське суспільство?”

В Інституті трансформації сус-пільства (ІТС), який очолює Олег СОСКІН, такого питання не став-лять, а просто вкладають конкрет-ні “цеглини” у будівництво грома-дянського суспільства НАЦІО-НАЛЬНОЇ держави.

перейменованій в “Альфа-Банк”.

Таким чином, не здійснюючи відкритої військової агресії, Росія намагається поне-волити Україну за допомогою економічних важелів. Ситуація, що склалася в Україні у сфері приватизації і залучення іноземного капіталу, потребує, на нашу думку, пильної уваги і осмислення з боку органів держав-ної безпеки України.

Оскільки російські транснаціональні компанії, в основу яких, зазвичай, закладе-ний також кримінальний капітал, стають власниками стратегічних підприємств в Ук-раїні, то цілком імовірно, що вони матимуть можливість за українські гроші формувати українську політику (що, власне кажучи, во-ни вже й роблять).

Високі прибутки російських господарів українських підприємств дають їм змогу ку-пувати деяких українських аналітиків, полі-тичних і громадських діячів, ЗМІ, а за їх до-помогою формувати потужну колабораціо-ністську колону в Україні, мета якої — захи-щати промосковську євразійську модель. Таке завдання вже майже на 90% виконано стосовно ЗМІ в Україні, котрі майже всуціль перебувають під контролем апологетів цієї моделі, що створює пропагандистські під-стави для реанімації новітнього СРСР.

Олег СОСКІН

Інститут трансформації суспільства (ІТС) був заснований в 1994 році, коли в Ук-раїні тільки-но почали утворюватися перші недержавні наукові установи й аналітичні центри.

Основні цілі діяльності Інституту транс-формації суспільства, висунуті ще в 1994 році, є актуальними й дотепер, оскільки в Україні поки що не створено достатніх умов для їх повного втілення. Ідеться про такі цілі:

- сприяння побудові вільної незалеж-ної, демократичної, цивілізованої, християнської європейської України;
- підтримка радикальних соціально-економічних і політичних реформ в Україні;
- формування ринкового світогляду се-ред широких верств населення та на-ціональної еліти України;
- утвердження індивідуальної свободи та традиційних національних ціннос-тей.

Виходячи з цих цілей, ми визначили прі-оритетними напрямками діяльності ІТС ви-роблення та впровадження конкретних ме-ханізмів:

- реалізації євроатлантичної моделі розвитку України;
- українсько-польських стратегічних відносин, зокрема розроблення та впровадження моделі партнерства українських і польських міст;
- утворення “трикутника” Німеччина — Польща — Україна;
- формування українсько-російських відносин за принципом мирного спів-існування;
- входження України до НАТО та набут-тя нею статусу асоційованого члена Європейського Союзу;
- зміцнення місцевого самоврядування, встановлення та розвитку система-тичного діалогу між органами місце-вого самоврядування і підприємниць-кими колами; самодостатнього еконо-мічного розвитку міст України;
- соціального партнерства між міськи-ми владними структурами, громад-ськими організаціями і вченими;
- удосконалення фінансової та банків-

ської системи України;

- формування інституції приватної власності, розвитку малого та серед-нього приватного бізнесу;
- трансформації системи освіти в Україні.

За цими напрямками Інститут трансфор-мації суспільства впродовж уже майже се-

ЗМІЦНЕННЯ ПОЗИЦІЙ І НОВІ ЗДОБУТКИ

ми років своєї діяль-ності впровадив низку великих і малих проєк-тів, організував і провів чимало заходів (круг-лих столів, науково-практичних семінарів, конференцій та ін.) та соціологічних дослід-жень, виробив ряд ана-літичних матеріалів, ко-ментарів, записок, ви-дав низку книг, журна-лів, статей. Звичайно, про всі тут розповідати неможливо, тому зосе-реджу увагу на одному з них, а саме “місцеве самоврядування”.

Починаючи з 1997 року, Інститут транс-формації суспільства активно працює над аналізом та виробленням механізмів роз-в’язання проблем міського розвитку та впровадження місцевого самоврядування. За даним напрямом Інститут співробітничав з Асоціацією муніципалітетів Нідерландів (VNG), з якою в 1999 – 2000 рр. здійснив спільний проєкт “Сильні мери — потужна демократія”, в якому брали участь 12 місь-ких голів України. Він передбачав проведен-ня низки семінарів, конференцій, а також стажування цієї групи українських мерів у Голландії, яке організував ІТС спільно з

VNG у листопаді 1999 р. У 2000 р. Інститут трансформації суспільства за сприяння уряду Канади реалізував проєкт “Взає-мозв’язок правових та практичних механізмів здійснення місцевого самоврядування”, за яким 9 українських міських голів про-йшли стажування в Канаді з метою вивчити механізми розв’язання проблем муніци-

пального розвитку.

У рамках програми “Ініціатива співпраці Польща — Америка — Україна” Інститут транс-формації суспільства реалізував спільний ук-раїнсько-польський про-ект “Формування меха-нізмів регіональної спів-праці між місцевою вла-дою та діловими колами України і Польщі”. Поль-ський партнер ІТС — Нижньосілезьке воє-водство та Нижньосі-лезький центр місцевого самоврядування (Вроц-лав). У рамках проєкту Інститут здійснив низку семінарів, конференцій, публікацій, спрямованих на активізацію співпраці

між владними та підприємницькими структу-рами України й Польщі. А також організував та здійснив навчальний візит 12 українських мерів до Нижньосілезького воєводства з ме-тою вивчення системи місцевого самовряду-вання в Польщі.

Інститут трансформації суспільства власними силами організував та провів візит української делегації у складі міських голів та представників місцевого бізнесу шести ук-раїнських міст до шести польських міст для оп-рацювання та укладання Угод про партнерс-

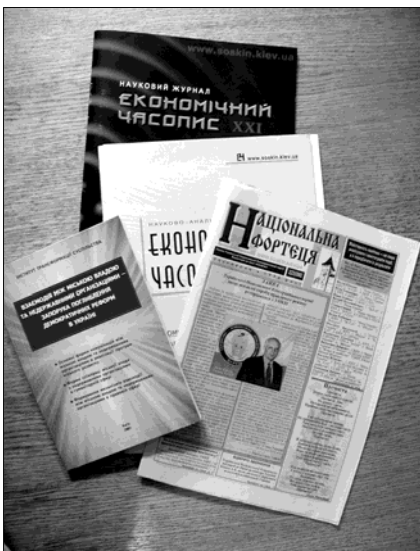
тво між Україною і Польщею на міському рів-ні. Розроблена Інститутом модель парт-нерств українських і польських міст успішно втілюється у життя, наповнюючи стратегічне співробітництво між нашими країнами ре-альним змістом в угодах і контрактах на рів-ні адміністраторів, бізнесменів, працівників культури, освіти, творчої молоді.

Сьогодні нашими партнерами є міські ради 140 міст України. Окрім наведених ви-ще форм співпраці, вони мають можливість долучитися до роботи Консультативного Бюро для органів місцевого самоврядуван-ня, створеного в Інституті за сприяння Мі-ністерства закордонних справ Нідерландів. Українські міста одержують від ІТС інтеле-ктуальну, інформаційну, консультативну і ме-тодологічну підтримку. До речі, чимало з них представили свої веб-сторінки (також розроблені Інститутом) на нашому порталі Soskin.Ukraine.Portal, де втілюється також проєкт “Українські міста в Інтернеті”.

Інститут, починаючи з 1996 року, щомі-сячно видає науково-аналітичний журнал “Економічний часопис”, де мають можли-вість публікуватися провідні українські та закордонні вчені, державні діячі, представ-ники міжнародних організацій, посли іно-земних держав, що сповідують різні погля-ди на процес трансформації українського суспільства. Наш журнал є провідним нау-ково-аналітичним виданням, визнаним в Україні і за кордоном. Я не знаю, чи є в Ук-раїні ще подібні недержавні наукові інсти-тутути, які впродовж усіх років своєї діяль-ності, не отримуючи жодної підтримки з бо-ку держави, кожного місяця видавали б ін-телектуальний продукт такого високого рівня.

Завдяки своїй послідовній і фаховій ді-яльності Інститут трансформації суспільс-тва став впливовою й авторитетною органі-зацією, визнаною в Україні і за кордоном. ІТС надає фахову допомогу всім, хто пра-гне долучитися до практичної роботи на шляху виведення України на пряму дорогу Європейського демократичного розвитку.

Антоніна МАТВІЙЧУК,
виконавчий директор ІТС

Періодичні видання ІТС